

MƏMMƏD ASLAN

SEÇİLMİŞ ƏSƏRLƏRİ

M.F.Əzizov adına
Azərbaycan Milli
Klubsuzları

“AVRASIYA PRESS”
BAKI-2006

*Bu kitab "Məmməd Aslan. Ömrü söz uğrunda girov qoymuşam"
(Bakı, Azərnaşr, 1973) nəşri əsasında təkrar nəşrə hazırlanmışdır*

Redaktoru:

Tofiq Qaraqaya

894.3611-dc22

AZE

Məmməd Aslan. Seçilmiş əsərləri. Bakı, "Avrasiya press", 2006, 320 səh.

Tanınmış şair Məmməd Aslanın bu kitabı onun ömür yoluna, yaradıcılığına bir növ güzgü tutur, qədim torpağımızın, keçməkeşli dünyamızın zərif ovqatını özündə əks etdirir.

ISBN10 9952-421-66-2

ISBN13 978-9952-421-66-8

© "AVRASİYA PRESS", 2006

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
İLHAM ƏLİYEVİN

**"Azərbaycan dilində latın qrafikası
ilə kütləvi nəşrlərin həyata
keçirilməsi haqqında"**

12 yanvar 2004-cü il tarixli sərəncamı
ilə nəşr olunur və ölkə kitabxanalarına
hədiyyə edilir

ÖN SÖZ

Məmməd Aslan həmişə haqqında yazmaq istədiyim bir neçə adamdan biridi. Doğrudan da, bir neçə adamdan biri. Onlarsa ona görə seçilirlər ki, tam görünməyi və görməyi bacarırlar və harda olublarsa, hər anlarının, dəqiqələrinin izi qalır. Bəlkə də bundan özlərinin xəbəri yoxdu. Amma bizim xəbərimiz var; boynumuza aldıq, almadıq, etiraf etdik, etmədik. Ona görə də onlar haqda yazmaq çətindi. Yeni, onların yaşantılarını bütün xırdaqlarınacan əhatə etmək və dəqiq ifadəsini tapmaq güc tələb edir.

Amma bütün səmimiyyətimlə deyim ki, mən bu cür adamları hər yerdə yiyəsiz görmüşəm... Fikrim aydın olsun deyər bənzətmələrdən istifadə etməliyəm.

Necə yiyəsiz?

Yeni, əslində çaylar da yiyəsizdi. Həm heç kəsin deyil, həm də hamınınındı. Nəyə görə yaranıbsa, yalnız onun qulluğunda əbədiyyətin – sonsuzluğun işlərini görür.

Bu cür adamların yalnız yeri-ünvanı var, başqa heç nə; hasarı yox, malikanəsi yox, malı-dövləti yox, beləcə, bəşəriyyətə aydınlıq, təmizlik, duruluq daşıya-daşıya yaşayırlar.

Hər yerdə yatağı düz olan çay görməmişik. Ona görə ki, su yatağı özü tapar, axtarar, dolanar, özünü dağa-daşa vurur, yerin yumşağını axtarar.

Məmmədin də keçdiyi yollar beləcədi. Buna ədəbi aləmdə "enişli-yoxuşlu" deyirik. Yaşadı, ömrün sort daşlarına, qayalarına dəydi, sınımadı, özünə yol tapıb getdi, çiçəklər bitirə-bitirə! Nur yaya-yaya!

Biz də, onun oxucuları onun çəkdiklərindən – ağırlarından uzaqlarda o gülləri dərməklə məşğulduq.

Hələ 70-ci illərdə Məmməd deyirdi:

Özüm baxdım, nəhs gəldi,
Falıma bax, qaraçı.
Avand işim tərs gəldi,
Halıma bax, qaraçı.

Məmməd bir çox duyğular baxımından güclü olduğu üçün yeni insanları yaxşı tanıya bildiyindən, özünü sındırmağın demək olduğunu və sınıb yaxşı yaşamağın mənasını anladığından, hər şey ona ovcunun içi kimi aydıandı. Ömrü də. Başına gələnlərə, gələ biləcəklərə də beləddi. Ona görə də falçıdan qabaq bilir olanları, olacaqları:

Dərddi, mənəm – qardaşlıq,
Yaşayırıq, çalğasıq...
Kələf kimi dolaşlıq
Yoluma bax, qaraçı.

Məmməd Aslan ömrünün hətta şeirdən də ucalarda duran məqamları çoxdu. Sözümlərin əvvəlində bənzətmədən istifadə etdim ki, fikrim aydın olsun. Yəni lazım gəlir. Bayağ dediyim kimi, Məmmədi tam görmək mümkünü. Daha doğrusu, Məmməd tam görünə bilən adamdı.

Tam görünə bilən adam necə olur?!

Mövlana Cəlaləddin demiş, onlar olduğu kimi görünənlərdir və yaxud göründükləri kimi olanlar.

Başqa cür olmaq Məmmədin heç ağına gəlməz. Necə var, eləcədi. Yalan bilməz, güzəştə getməz, xüsusən tərbiyə və əxlaq məsələlərində. Köhnə kişilər kimi işində vasvası, yəni dəqiq, təbiətə vurğun... Suyu içməkdən, çiçəyi qoxulamaqdan, çörəyi yeməkdən çox-çox ucalarda tutan və ən nəhayət, dərddə sığınan.

Son şeirlərinin birində deyir:

Hardan belə bunca dərd,
Haqq döndərüb çək, Məmməd.
Sevinc dönük, kədər mərd,
Sığınmışam mərdə mən.

Məmməd kədərin mərd, sevincin dönük olduğunu anlayan və bunu bu şəkildə də ifadə etməyi bacaran şairdi. Daha doğrusu, kədərin, sevincin yerini bilən, ona görə də dərddə-kədərdə sığınan adam. Sevinc aparar, dərd qaytarar... Haqqa yalnız dərddən keçib tapınmaq olar.

Məmməd bütün bu xüsusiyyətləriylə təbiətin bir parçası kimi həmişə göz qabağında olub.

Bəziləri onun dumanını, çiskinini görür, bəziləri daşını, qayasını görür, deyir: çox hirsli kişidi. Bəziləri də onun o yamaca sözdən bitirdiyi çiçəkləri, gülləri qoxulayır...

İstersən əsəblə gəl,
İstersən qəzəblə gəl.
Qarla gəl, çiçəklə gəl,
Gəl, gəl, təki sən gəl!

Əslində, bu çağırış Məmməd Aslanın elə bu cür əsəblə, qəzəblə və ən sonda, yəni, mahiyyət etibarıyla, çiçəklərlə keçib getməkdə olan ömrünü ifadə edən sədsi.

Ümumiyyətlə, Məmməd Aslan yaradıcılığında narazılıqları ilk baxışdan birbaşa mənasıyla hiss etmək mümkün deyil. Yəni, Məmməd sözünün qarşısına heç bir məqsəd qoymur. Etdiyi narazılıqları, dediyi tənələri, çox böyük ustalıqla gizlətdiyi sətiraltı mənalara qəsdən, bilərəkdən yazmır. Sözün gəlişi gətirir. İfadələrin özü doğulur, mənalara özü yetişir, ağıllı oxucu özündən asılı olmadan hissələrin-duyguların fərqi və dərinliklərinə varır.

Bu da altmış yaşım, bu da qış yaşım,
Üstümə qar yağıb ağarmış yaşım...
Mənimlə doğulub, amma nə fayda,
Mənə yar deyilmiş... ağarmış yaşım.

Məmməd Aslan əslində bütün quruluşlardan – istər siyasi, istər bədii yüksəklikdə duran ziyalıdır. Yəni, hansı quruluş olur-olsun, Məmməd nə yazmışdısa, onu da yazacaqdı. Məmmədi narahat eləyən, düşündürən daha çox tərbiyə-əxlaq məsələləridi, insanın insanlıqdan itirdikləridi... Məmməd hissələrdə, münasibətlərdə – yaxşı nə varsa, hamısında – boş qalan yerləri görəndi. Və gördüyü sözü tapıb ifadə eləyər...
Məmmədin böyük Sözü həmişə bunu deməyə çalışır ki, hər şey düzələcək, amma mənavi itkilərin yeri boş qalıb bizi göynədəcək. Məmmədin poetik narazılıqları daha çox bununla bağlıdır.

Məmməd heç nədən, heç kəsdən çəkinmədən sözünü deyər, heç bir təmənnası yoxdu. Olsa-olsa Böyük Yaradandan təmənnə eləyə bilər.

İlahi, gözümlü sen ac eləmə,
Açgöz olanlara elac eləmə
Məni heç kimsəyə möhtac eləmə,
Nə versən, özün ver öz xəzinəndən...

Bütün bu dediklərimin və yazdıqlarımın böyük həqiqət olduğuna inanmıram, çünki Məmməd Aslan Tanrının öz xəzinəsindən olan adamdır.

Mövlud Süleymanlı

MƏN BUYAM

Sən mənim dilimi kəsə bilməzsən,
Haqsızlıq önündə susan deyiləm.
Sən mənim dünyama sıza bilməzsən,
Ucuz mətləblərə lisan deyiləm.

Rəbbim nə veribse, nəyəmsə, buyam;
Mənim öz nərəm var, mənim öz qiyyam!
Söylədiyin nədi, nə qiymət qoyam?!
Demə ki: qulaq as! – Asan deyiləm!

Könlümün söz adlı qiblegahı var,
Yeni “La ilahə illəllah”ı var!
Mənim dərs aldığım min-min dahi var;
Cəddinə arxayın insan deyiləm.

Tənha zirvələrin yar-yoldaşayam,
Quşqonmaz dağların ağır qışayam,
Mən qaya parçası, çaxmaq daşayam,
Mən çətin adamam, asan deyiləm.

Məni üzüyola doğmayıb anam,
Hara buyursalar, orda fırlanam...
Hirsini içində boğan vulkanam,
Hələ ki, Məmmədəm, Aslan deyiləm...

2000

KEÇİB

Bir ulu görüşə bel bağlamışdım,
Bir də ayıldım ki, vaxt vaxtdan keçib.
Mənə olan oldu, yığıl, gözlərim,
Yollara həsrətlə baxmaqdan keçib.

Verdisə yerini baharın qışa,
Bağrına daş bağla, dərdirnlə yaşa!
Çaxma əbəs yerə çaxmağı daşa,
Daha qovdan keçib, çaxmaqdan keçib.

Bitənə oxşamır bu qan, bu qada,
Aldanıb inanma çarxa məbada!
Bir yarpaq üstündə qaldım deryada,
Salamat sahilə çıxmaqdan keçib.

Hakimi cəbr olan bir divandayam,
Özüm də bilmirəm hansı yandayam...
Dən yeyib, un verməz dəyirmandayam,
Üyütməz bu daşdan, çax-çaxdan keçib.

Məmmədəm, Şirinim, Əslim ol, könül,
Mən deyib kiridim, sən sim ol, könül,
Əmri-ilahidir: təslim ol, könül,
Gözünü bufudtek sıxmaqdan keçib.

TAPDANMIŞ "QİBLƏ"

Qələm reketlərinə

Atomdan, raketdən, hər şeydən əvvəl
Uzaq ulduzlara yol açdı qələm.
Vəhşət çirkabından, zülmət içindən
İşığa bürünüb, dil açdı qələm.

İlahi qüdrətdən feyziyab oldu,
Döndükcə yazdığı sərhesab oldu,
Səs sözə çevrildi, söz kitab oldu,
Gördülər hər dərde əlacdı qələm.

Qələmdən süzüldü kağıza hikmət,
Qələmlə çözüldü gözlərdən zülmət,

Qələmlə şahlandı mehri-məhəbbət,
Dünyanı sevgiyə dolaşdı qələm.

Bir vaxt aydan arı, sudan duruydu,
Qələmin yazdığı Allah nuruydu.
Qələm olduğu yer: qutsal piriydi...
Rəzalət kirinə bulaşdı qələm.

İndi qələm söyür, qələm şər yazır.
Qələm hər qələti qusmağa hazır.
Qələm var: qırx arşin quyular qazır, –
Zalımdı, rəzildi, qəlləşdi qələm.

Nə müəmma qaldı qələmdə, nə sirr...
Şeytanın əmrində qələm müntəzir.
Qələm rüşvət alır, qələm yol kəsir,
Caniyə, cəllada yoldaşdı qələm.

Başdan qopub düşdü, qılçaya döndü,
Cindarlıq elədi, fəlcəyə döndü,
Axır torba taxdı, yolçuya döndü,
Hər gəlib-gedənə əl açdı qələm...

2002

ÖMRÜMÜN HANASI TOXUNMAZ DAHA

Başına döysə də su qırbacları,
Çiçəklər əl açar yağışa doğru.
Sabir Rüstəmxanlı

Bir yanımlı alqışdı, bir yanımlı qarğış,
Qədər darddı məni qarğışa doğru.
Gözümde günəş var, saçımda qar var,
Gün yaza çağırır, qar qışa doğru.

Qayğılar, həsrətlər ovxarlı qayçı,
Ürək cəllad oldu, dilim harayçı.
Günüm ağarmamış ağartdım saçı,
İndi də iz salır qar, qaşa doğru.

Qəmimlə sevincim durub yarışa,
Sevinc tək-tək gəlir, qəm qoşa-qoşa.
Bir asudəlik var, bir də qarğaşa;
Asudəlik yalan, qarğaşa doğru.

Acı da nemətdi... iştaha olsun,
Min dəfə dadmışam, bir daha olsun...
Gərək baş sahibi əjdaha olsun,
Yüz qayğı baş alsın bir başa doğru.

Qəm mənə toxunub, toxunmaz daha!
Qəmdən toxum, qəmi tox ummaz daha.
Ömrümün hanası toxunmaz daha,
Üzükməz ərişim arğaca doğru.

1979

HARDASAN, YURD SAHİBİ

Hardasan, yurdun sahibi? –
Görmürsənmi yurdun getdi...
Nurlu çilçirəqdi Vətən! –
Daşa çırpdın, qırdın... getdi.

Həyat qanlı bir yuxumu?!
Qan götürdü var-yoxumu.
İman – bərəkət toxumu!
Toxumu qovurdun, getdi...

Ürəyimin getməz kini,
Üstün tutdun əl çirkini.
O cənnət baba mülkünü
Rüzgara sovurdun getdi.

Vətən oda qalanmazdı,
Yurd-yuvamız talanmazdı;
Yağı heç nə alammazdı,
Öz əlinlə verdin, getdi.

1994

MƏNDƏN SONRA

Torpağa bilmirəm, daşa bilmirəm –
Ömrümüz harasa yazılı qalar.
Mənim məzarımdan palıd göyərər, –
Qolları havadan asılı qalar.

Çaxar ildırımtək hirsələr beyində,
Kar olar qulağı yerin, göyün də.
Düşməni tənəsində, dost göynəyində
Xeyrimin, şərimin hasili qalar.

Çərtilər gerçəyə bir yalan ağzı,
Yox olan susdurur var olan ağzı,
Düşdüyüm hər fitnə – bir ilan ağzı,
Hələ neçə quyu qazılı qalar.

Üç-beş damla suyam, bir ovuc küləm,
Axıb Xan Araza qovuşa biləm!
Mən harda can verəm, hara gömüləm,
Əlim Dəlidağa uzalı qalar!

Elə ki, zülmətə batar gözlərim,
Döyünər dağlarda qalan izlərim,
Sinəmdən dəyməmiş qopan sözlərim
Bir küncə-bucağa qısılı qalar.

Gah gördüm sısqayam, gah dedim Küərəm!
Gahdan heçəm, gahdan dünyayla birəm!
Yolların sonunda dan yeri görəm,
Arzularım yamıqzulu qalar!

1985

DİLƏK

Ya Rəbbim, gözümü sən ac eləmə,
Açgöz olanlara əlac eləmə,
Məni heç kimsəyə möhtac eləmə,
Nə versən, özün ver öz xəzinəndən!

Qüdrətin qəlbimdə bir həvəs oldu,
Dünyam çiçəkləndi, xoş nəfəs oldu.
Bir ömür yazmağa mənə bəs oldu:
Bir zərre vermişdin söz xəzinəndən.

Zaman mal-dövləti büt kimi sevir,
Açgözlük dövrüdür yaşanan dövr.
Sərvət verdiyinə adamlıq da ver,
Artıq şey ummasın göz, xəzinəndən.

1998

BU MƏTLƏB QƏDİMDİ...

Ömrün günbatanı kəsib yolumu,
Arxamda bir heçlik, önümdə nə var?!
İtkiyə, çıxara günahkar mənəm,
Yaşımda, başımda, sinnimdə nə var?!

Əkdiyim bitincə solur nədənsə,
Dünya dağılarmış arzum ödənsə...
Arxasınca döndüm bəxt hara dönsə,
Demədim döngədə, dönümdə nə var?!

Bu mətləb qədimdi, bu mətləb tanış:
Gözüm doğru deyər, dodağım – yanlış.
Danışa bilirsən, qəlbimlə danış,
Neynirsən çiynimdə, çinimdə nə var?!

Bu gərmiş dolanmaz hər vaxt xoşuna,
Bilməzsən nə çıxar qəfil qarşına.

Özünü bu yolda yorma boşuna, –
Duymazsan səsimdə, ünümdə nə var.

Qazan doldurmağa süd kimi daşma
Bir dünya nemətdən yetər bir xışma!
Məni öyrənməmiş məndən danışma,
Birimi gör də gör minimdə nə var!

Məni söndürməyə göstərmə inad,
Bir yanar küreyəm torpağım çat-çat.
Oğulsan, mehrimi tap üzə çıxart,
Qəzəbimdə nə var, kinimdə nə var?!

Bir təmiz ürəklə gəlsin gələn kəs,
Qanıma yeriklər yenə filankəs,
Məni aşılacaq təpə bilən kəs
Bilməz dumanımda, çənimdə nə var...

Əgər ürəyimlə bacaram, qardaş,
Sırrımı daşlara açaram, qardaş,
Mən ömür itirmiş naçaram, qardaş,
Dünyada ömürdən ən ümdə nə var?!

1987

DAĞLAR HƏSRƏTİMİ DUYACAQDIMI

Bacım Xublara məktub

Kəndin kənd qayğısı qorxutdu məni,
Götürüb başımı şəhərə qaçdım.
O dağlar nə qədər şax tutdu məni,
Şəhərə çatınca balacalaşdım.

Yüz çiçək toxumu gətirdim o vaxt,
Səpdim ki, beş-onu bəlkə cücərdi.
Əgər əlim boyda göyərüb qalxsam,
Deyərdim bu güllük bir Kəlbəcərdi.

Qəlbim səksəkəyə düşdü get-gedə,
Gözlədim gülləri baxışım quca;
Göyərüb qalxmadı bir dənəsi də,
Zəhmətim özümə qaldı eləcə.

Mən dözüb dayandım günəş yaxsa da,
İlişib saçımda ağardı zaman.
Torpağa bənd olan rişəm yoxsa da,
Hələ ki, budağım, tutar havadan.

Daha daşdan çıxır suyum-çörəyim,
Hər kəsin səpdiyi cücərməz burda.
Dağların başında laçın ürəyim
Daş kimi yerindən dəbərməz burda.

Gahdan bir tozanaq yağar şəhərə,
Bədxah qulluq elər minbir xəyalə.
Bir işin qulpundan yapışa hərə,
Qoyalar adamı bir rəngdə qala.

Çənələrdə keçir burda vaxt-vədə,
Marığda dayanıb ağzıgöyçəklər.
Mənim bu müqəddəs kədərimə də
Kim bilir nə qədər rəng çəkəcəklər.

Quruca nehrədən bərəkət uman,
Cılxa su çalxayıb, yağ gözləyən var.
Vaxt olur tərsinə çevrikir vicdan,
Nə qoruq-qaytaq var, nə söz deyən var.

Bəzən qəhrəmantək soxulur gözə
Qamışdan at minib dördnala çapan.
Az qala hökm etsin kürreyi-ərzə
Özgə süfrəsindən bir loxma qapan.

Beləsi çoxsa da, bu, hamı deyil,
Burada yaxşılar yaxşıdan-yaxşı!

Gözümə, könlümə yağar elə bil
Bir gül ürəklinin çeşmə baxışı.

Yazımdan-pozumdan xəbər olanda
Şəst ilə çəkərsən adımı, bacım.
Sağ canım olmadı tərər olanda,
Bu dərdədi yandıran adamı, bacım.

Çırpına-çırpına oxucu gözlər
Qəzetlər küncündə əl boyda yazım.
Hər şeir yazana şair deməzlər,
Nə burda lazımam, nə orda lazım.

Başım ağrısaydı, el axışardı,
Yüngüllük gələrdi qədəmlərində.
Bir ata yurdunda oğul yaşardı,
Mən məni itirdim o yurd yerində.

İndi sən ordasan, ocaq soyumaz,
O yurdun çırağı qoymazsan keçə.
Hər oğul doğulan oğul sayılmaz,
Yurddaş olan övlad oğuldu, mənəcə!

Burda eşidilməz təksimli səsəm,
Orda çaxmaq çəksən, alışmaz qovam.
Bəxtimlə döyüşdə mən çoxdan pəsəm,
Başlanıb özümün özümle qovğam.

O yurdda mən nəyəm? – Məsrəfsiz bir daş.
Bu daşı bir kimsə qoymaz divara.
Havayı xərclədim ömrü başabaş,
Gəldim öz ağılımdan özüm zinhara.

Gen düşdüm, ətrindən doya bilmədim;
O yurd həsrətini duyacaqdımı?!
Mən ona canımı qıya bilmədim,
Torpağımı mənə qıyacaqdımı?!

Qıysa, bir çəməndən qaldırıb bir çim,
Kökünə toxumtək əkərsən məni.
Min çiçək yerimə danışar, bacım,
Soruşsan o yerdən əgər sən məni.

Mən necə sevmişəm o daş-qayanı,
Heç kim bilməsə də, o dağlar bilir.
Naçar kösövləri qarsan fəğanı
Korun-korun yanan ocaqlar bilir.

Elə ki, havalar burda isindi,
Axar həy-harayla Tərtər yuxuma.
Özümün özümdən ürəyim sındı,
Bu sınımış aynaya, çalış, toxunma.

...Acı xatirəylə doldu ətrafım,
Məni yırgalayan bu xəyal nəydi?!
Mənə faydası yox bu etirafın,
Bəlkə özgələrə bir xeyri dəydi.

1980

LAÇIN QAYA

Mən qaya parçası, çaxmaq daşıyam!

Mənim adım Laçın qaya! –
Ayağım daş, bədən daşdı.
Taleyimə yazılanlar
Biləmmədim nədən daşdı?..

Yaddaşında ün saxlar daş,
Kindar ilə kin saxlar daş...
Ürəklər daş, insaflar daş,
Hara baxsan: Vətən daşdı...

Şükr eleyin daş tapanda,
Daş sirrindən baş tapanda.

Məni qoyun bir sapanda –
Hər yetənə yetən daşdı.

Qayaları kiçiltməyin!
Vüqarını incitməyin!
Xırdalayıb heç etməyin:
Qayalar da vətəndaşdı!

2003

BU, ELƏ BİR DƏRDDİ Kİ...

Gördüyüntək mən deyiləm:
Yarı mənəm, yarı dərdim.
Kiritməyi bacarsaydım –
Bu dərdimi kiridərdim.

Dərdinə bax, tanı fərdi,
Dərdsizlik dərdədən bətərdi.
Dağa verə bilsəm dərdi,
Daş-qayanı əridərdim.

Ömrüm boyu ağır-təlaş,
Yanıb çökdüm yavaş-yavaş.
Dərd əlimə düşəydi kaş,
Haqq-hesabı çürüdərdim.

1997

OVQAT ALA-TORANINDA

Dəryaya üz tutsam, qəfil quruyar, –
Elə bəxt verilib özəldən mənə.
Dağı qızıl yapıb verər birinə,
Saraldıb pay tutar xəzəldən mənə.

Susdu “başüstə”lər, dondu “həri”lər,
Daha bundan sonra qaşlar gərilər.

Ürküb budağımdan uçdu pərilər,
Çatsa, zökəm çatar gözəldən mənə.

Zülmətdə nur gözən bir divanəyəm,
İşıldaböcəyəm, bilməm, ya nəyəm?
Rəbbim nə qıyıbsa, ona qanəyəm! –
Düz barat verilib düz əldən mənə.

2004

ŞƏKƏRNAMƏ

*Əlini yaxumdan üzməyən və
canıma susamış "şəkər xanım"a*

Şəkər xanım, insaf elə,
Vallah, olmaz naz bu qədər.
Heç kimsəyə dağ çəkməyib
Qaş bu qədər, göz bu qədər!

İçim – yara, çölüm – çapıq,
Əlim bağlı, qolum – qopuq...
Etdin məni gözüqıptıq –
Püflədikcə toz bu qədər.

Var sinəmdə bunca odun,
Afətisən sən hər zadın.
Sındırmaqdan yorulmadın
Vay, başımda qoz bu qədər.

Qovğan elə, hədən belə,
Özün elə, dədən belə...
Heç bilmədim nədən belə
Üzün mənə – boz bu qədər?..

Sinəm üstə dağlar düzdün,
Mən dözdükcə sən çox əzdin...

Heç kimsədən görəmməzdin,
Məndən gördün üz bu qədər.

Şəkər – adın, zəhər – dadın;
Əl çəkməzsən, inad qadın!..
Mən yalvardım, sən baxmadın,
Gücsüz olub söz bu qədər.

Hər keçiddə tələ qurdun,
Nişan alıb, sərrast vurdun...
Qanım içib, üzə durdun,
Xunxar olma, qız, bu qədər!..

“Ondan yemə, bundan yemə!” –
Bir pəhrizin düşmür çəmən...
Demə, daha heç nə demə!
Bəsdə, qoydun mız bu qədər!

Azın da dərd, çoxun da dərd,
Azın-çoxun eyni şiddət!..
Dərd görmədim səndən namərd –
Yandırammaz köz bu qədər.

Hər gözüm bir sel çuxuru...
Duymazsan yalvar-yaxarı.
Kim öyrətdi mən fəğrı
Yıx bu qədər, əz bu qədər?..

Bir tapılıb, bir itərik,
Leyli-Məcnundan betərik...
Bir gəlmişik, bir gedərik –
Doğmalaşdıq biz bu qədər!..

Qırov səndə, şaxta səndə,
Tərsə dönen çarx da səndə...
Məmməd Aslan, toxta sən də,
Çox uzatma, yaz bu qədər!..

YAŞAYA BİLMƏDİMSƏ

Krımdu ümitsiz xəstə yatırdım. Həkimlər tez-tez ünvanımı soruşurdular. Hiss eləyirdim ki, ehtiyatlanırlar. Amma ömrün son nöqtəsində yerdən götürülmək üçün mənim ev ünvanım nə gəzirdi?! Belə ümitsiz bir vaxtda Azərbaycan Yazıçılar İttifaqına, Elçinin adına bu şeiri ərizə əvəzi olaraq yazıb yola saldım.

Ağlıma gələnlər başıma gəldi,
Ağlıma düşməyən şey gerek mənə.
Bir insan oğlundan kar aşmaz oldu,
Köməyi dəyməyə dev gerek mənə!

Ömür ki, müftədi – dünya ucuzdu,
Mən belə düşündüm, ömrüm uduzdu.
Dərdimi deməyə dilim acızdı,
Ürək parçalayan ney gerek mənə.

Bu gündən sabaha səbrim qalmayıb,
Üzülübdü, səsim-səmrim qalmayıb,
İçində olmağa ömrüm qalmayıb,
İçində ölməyə ev gerek mənə.

1977

ÖLÜM-QALIM ARASINDA

Nə gördüm, nələr çəkdim?..
Söylətmə bir-bir mənə.
Ölüm, qalım bir şeydi,
Hamısı birdir mənə.

Mütləq dünyadır ancaq!
Qalan hər şey oyuncaq.
Nəslimin yatdığı torpaq
Qızıldır, dürdür mənə!

Zaman elə iblisdi,
Rəng dəyişir əlüstü.
Gerçəklər məni üzdü,
Bir yuxu gördür mənə...

BİR ONDAN ÖZGƏ

Başıma hər şey gəldi
Bir quru tükdən özgə.
Hər ağac bir heykəldi
Qara kötükdən özgə.

Sar tapışar sarsaqla,
Sarsaqlardan sirr saxla.
Kim dost olar qursaqla
Açgöz xirtikdən özgə.

Çoxüzlüdə üz gəzmə,
Sürünəndən iz gəzmə.
Bundan özgə söz gəzmə,
Üz yox örtükdən özgə.

Qarşısında cin nədi?!
İnsan yox, ocinnədi.
Bıg altdan keçən nədi
Sabun-kirtikdən özgə?

Dodaq saxta, dil saxta,
Sözü donub saplaqda.
Şirmi gəzər sırtıqda –
Üzü sürtükdən özgə?!

ÜRƏYİMDƏ

O çağlayan gur bulaqlar
Çağlar mənim ürəyimdə.
Neçə şirin xatirəni
Saxlar mənim ürəyimdə.

Lalə, nərgiz ləçəkləyər,
Üstünə şəh çiçəkləyər.
Qış günü də çiçəkləyər,
Dağlar mənim ürəyimdə.

Orda neçə şirin dastan
Varaqılan zaman-zaman,
Leyli, Məcnun əhdi-peyman
Bağlar mənim ürəyimdə.

Min qüssəli, min təlaşlı
Baxar Xumar gözüyaşlı...
Yazıq Sənan boynu xaçlı
Ağlar mənim ürəyimdə.

Loğmanımsan, gözəl məkan,
Sənsən verən Məmmədə can!
Səndən əziz, Azərbaycan,
Nə var mənim ürəyimdə?!

1957

QIZIM KÖNÜLƏ

Sənsiz necə dözdü bu ata qəlbi,
Üzü nə soyuqmuş torpağın, qızım.
Getmir gözlərimdən qəşəng gözlərin;
Qulağımdan səsin-sorağın, qızım.

Sən mənə arxaydın, sən mənə hünər,
Arzulu ömrümü qoydun bisəmə.

Bənövşəyə dönər, laləyə dönər,
Çıxar qəbrin üstə yanağın, qızım.

Axtardım həyanı, gözdüm həyanı,
Tapmadım qüssəsiz dostu, həyanı.
Mən ağlar görmüşəm daşı, qayanı,
Gözündə yaş olur yarpağın, qızım.

Körpəcə qəbrini qucar buludlar,
O məhzun xəyalın qəlbimi odlar.
Üstündə telintək qarışıb otlar,
Bəs hanı, necolub darağın, qızım?

Məmmədin ah-vayı, naləsi nifrin,
Fikrimə od salıb alovlu fikrin...
Torpaqmı qalındı, yuxunmu şirin? –
Oyan, atan gəlib qonağın, qızım!

1986

ACI OVQATLI BİR GÜN

Kirimiş sular var, axmaz, deyərsən,
Kül basmış közlər var, yaxmaz, deyərsən,
Dəbərməz çaxmaq var, çaxınmaz, deyərsən...
Axanda, yaxanda, çaxanda bir gör!

Tapar gəzmədiyin qəzalar səni,
Gözləmədiyin çay tez alar səni,
Sıxar məngənətək əzalar səni,
Nə qanun hökm elər cahanda bir gör!

Zirvələr aşmağa şahpərim vardı,
Qayalar çapmağa kəsərim vardı,
Yüz ömrə çatası cövherim vardı,
Bir canlıq qalıbı bu canda bir gör...

1980

UMACAĞIM

Mənim günahım çox, sənin də səbrin,
Günahı səbirlə yaxala getsin.
Pis sözün sorağı evdən çıxmasın,
Xoş sözün sorağı mahala getsin!

Burulğana dönüb sinəmdə ağrı,
Çəkdiyim bəsimdi, sən dinmə barı.
Kəsib qabağımı giley dağları,
Şumla bu dağları, yox elə getsin.

Bu haqdı ki, dostu gərək göz görə,
Soruşmuşam gündə səni yüz kərə.
Məmməd səndən yenə bir xoş üz görə –
Dilindən tikanı ovxala getsin!

ÖZ ZƏNDİMİN XATASI

Özümün heç nəyim yoxmuş dünyada,
Xəyal da, arzu da xilqətin imiş!
Bu qədər sıxıntı verdiyim ürək
Necə dözümlüymüş, nə mətin imiş!

Qanqaldan qızılgül umduğu üçün
Zəndi-zəhləm gedib özümdən bu gün.
Adam öz gözündən düşüb büsbütün,
Özgəyə çevrilmək nə çətin imiş!

Ovunmaz Məmmədim, ürəkmi toxtar?!
Axşama az qalır; işin – çox, vaxt – dar...
Daha nə dərman göz, nə Loğman axtar,
Səni tıncıxdıran xiffətin imiş!

ÖMRÜN ƏBƏDİYYƏTİ

Sabah yarğı masasına çıxacağam

Çağladım, çağladım... çağlamaz oldum,
Nə yaxşı bulaqlar həmişə çağlar!
Bir zaman dağ idim... indi düz oldum,
Nə yaxşı dağ qalır həmişə dağlar!

Tərən göydə süzər, yerdə sürünməz!
Sınmış qanadımı necə gərim bəs?!
Ömürdə hər zaman bəhrə görünməz,
Nə yaxşı bar tutar həmişə bağlar!

Ucalıq diləsən, hər şeydən əvvəl,
Qəlbinə gün düşsün, Günəşə yüksəl!
Bir körpə nəfəsi, bir xeyir əməl
Meylimi həm evə, həm işə bağlar.

Dünyanı yaşadan hikmətə bir bax:
Heçlikdən dirçəlir hər yaşıl yarpaq.
Bu gündən sabaha bu ana torpaq
Ömrümü ömrünə həmişə bağlar!

1974

ÜRƏK MÖHLƏT VERƏ...

Dolaşib ömür kələfim,
Avand ucun gəzməliyəm.
Axtarıb ilan başını–
Xıncım–xıncım əzməliyəm.

Ömür ki var hesabatdı;
Füsrət gözdüm, hesab artdı.
Hesab artdı – əzab artdı,
Bu hesabı üzməliyəm.

Yollar uzun, kəsə – sənin,
Bu yolda var nəşə – sənin...
Daha giley kisəsinin
Qaytanımı büzməliyəm.

İtirmişəm gündə bir can,
Düşünmə var məndə bir can,
Məndə ha ki mində bir can...
Mində birə dözməliyəm.

Zərrə daha şirin olur,
Damla daha dərin olur,
Şüa gündən zərrin olur...
Azdan inci düzməliyəm!

1978

ALDANMA, KÖNÜL, ALDANMA

Zəhər dolu çiçəklər var,
Aldanma, könül, aldanma.
Qəlbi çirkin göyçəklər var,
Aldanma, könül, aldanma.

Üz altında üzler yatır,
Söz altında sözlər yatır,
Kül altında közlər yatır,
Aldanma, könül, aldanma.

Çiçəksiz yaz bir yaz deyil,
Kəsməz dəryaz dəryaz deyil,
Hər durğun su dayaz deyil,
Aldanma, könül, aldanma.

Qaranlıqdan işıq gələr,
Bəxt gətirər, tale gülər;
Qurd gözü də ola bilər...
Aldanma, könül, aldanma.

1981

TƏNHALIQ

Biz tənhalıq bürcüyük,
Ööydə Odur, yerdə mən.
Dərdə ki əyilmirəm,
Dağ çəkirim dərdə mən.

Nə bəndim var, nə bərəm;
Köç geri dönür görəm.
Mən bilirəm neylərəm
Cavan olsam bir də mən.

Hardan belə bunca dərd?
Haqq göndərib, çək, Məmməd!
Sevinc dönük, kəder mərd,
Sığınmışam mərdə mən.

1999

UNUDULMUŞ YURD YERİ

Mən köhnə bir yurd yeriyəm,
Nə yaxınım, nə bir dostum.
O görünən – günbatarım,
Bu qaralan – axşamüstüm.

Öəlməz oldu doğmam, yadım,
Öz yadımdan çıxdı adım.
Mən də məni yadırgadım,
Öz-özümdən ayaq kəsdim.

Məmmədə fürsət vermədin,
Verdiyini mərd vermədin,
Çəkiləsi dərd vermədin,
Küsdüm, dünya, səndən küsdüm.

1993

HARA GETSƏM...

Bir "yaxşılığa"

Allah kəssin verdiyiniz çöreyi,
Allah kəssin əlacımı mənim də.
Yalvardımmı bir dağ boyda üreyi,
Nə minnətdi bu ölümlü günümdə?!

Mənim qəlbim seçilməzdi gövhərdən,
Harda yatıb qara daşı göyərdən?!
Gərək belə düşməyəydim dəyərdən,
Özümdədir qəzəbim də, kinim də.

Zirvələrdə göy ağladı, güldüm mən,
Qayaları qəlbə həmdəm bildim mən.
O dağları niyə qoyub geldim mən,
Ayaqlandım hər döngədə-dönümdə?!

Ulu göylər qaşqabağın tökməsin,
Duman-çiskin belə qatı çökməsin.
Mən çəkəni düşmənim də çəkməsin,
Nələr çəkdim bu çəkilməz sinnimdə...

Bu dünyada gediləsi yer mi var?!
Ülfətinə sığınmalı ərmi var?!
Hər dil altda partlayası mərmi var,
Hara getsəm – qanqaralıq önümdə.

1986

TƏRTƏR QANIMDA ÇAĞLAR

Hərənin bir evi var Kəlbəcərdə,
Hər evin əzizi, doğmasıyam mən.
Hansı qapını ki açası olsam,
Üfqiədən Günəşin doğmasıyam mən!

Sözüm göy çəmənini əyninə geysə,
Şah misram dem tutar – çeşmələr neysə,
Qaya pöhrələyər – nəfəsim dəysə,
Bir sirlili buludun yağmasıyam mən.

Sən mənim nəbzimə toxunsan haçaq,
Görərsən çağlayan Tərtərdi ancaq.
Bir gün acıyanda bu doğma torpaq –
Ağzımın ən şirin loxmasıyam mən!

1985

DONMUŞ İŞİĞİM MƏNİM

45 yaşında pasporta axırıncı şəkil vurulur

Pasportum əlimdə zindana döndü,
Qırx beşdə son şəkil... dünyaya bir bax.
Ömrün günbatarı nə tez göründü? –
Bura özge şəkil vurulmayacaq...

Gerimi işləyir qırx beşdən təkər?
Bir ömrün zirvəsi gör hələ harda...
Qırx beşdən yuxarı başım nə çəkər
Bu nəfəs təngidən yoxuş yollarda.

Qırx beşdən yuxarı ömrümə səda,
Qırx beşdən o üzə tanışlıq bəlgəm.
Şahidim olacaq minbir sorğuda
Bu donmuş işığım – mənim son kölgəm.

Sən qalan ömrümün məğzi, hasili,
Bələdçim, şahidim sənəndən cahanda.
Mənim mən olduğum sənəndən asılı,
Desən ki, "o deyil", mən yoxam onda.

Kimse mēni sēnsiz tanıyan deyil,
Mēni aşkarlayan qüdrətsən mənə.
Qırx beşdən sonra da on il, on beş il
Sənə bənzəməyi öyrətsən mənə...

Oxşar qalmağımız zamana bağlı,
Bu da bəxt işidir, tale işidir.
Qucaram dünyanı dərəli-dağlı:
Görsəm dileyimi tale eşidir.

Nə qədər şəklimə həsəd çəkmişəm,
Neçə yol dəyişir insan ömürdə...
Dağları dolanmaq olardı peşəm,
Qayıda bilsəydim ömrümə bir də.

Saatla, əqrəblə dəyişir insan,
Günlər – yırtıcı quş; il – canavar ki!
Sənə bir nöqtədə donub baxırsan,
Eh, sənə nə var ki, sənə nə var ki....

1985

SÖZ VƏ ŞAIR

Üz göstərmə bu dünyaya,
Baxır, baxsın qərib sənə.
Var-yoxunu salma saya,
Əhsən desin arif sənə.

Nə arzuda, nə həvəsdə,
Nə istəsən Haqdan istə!
Mələklər var başın üstə;
Qanadını gərib sənə.

Bürünmüşsən söz xəzini,
Xəz verənə tut üzünü!
Əl-ətəkdən çək gözünü,
Rəbbin ilham verib sənə.

Fanilərə dünya duzaq,
Bu fanilik səndən uzaq.
Haqdan gələn mülkünə bax:
Sözdən qala qurub sənə!

Sözə dünya sığdırsınlar,
Sözdən şərbət sağdırsınlar,
Bundan sonra yağdırsınlar –
Nə verəcək tərif sənə?
Nə verib, Haqq verib sənə!

1993

SÖZLƏR ÖZ RƏNGİNİ İTİRƏ BİLƏR

"Xalis" sifətini işlətməsək, indi balın ballığına inanan olmur. "Xalis bal". Hələ bu da azmış kimi "həqiqətən, xalis baldı" deyirik. Bir sözlə, bal ballığından düşüb. "Təmiz"ə də rəng tapıb çəkmişik: "Kristal təmizlik". Məhəbbət də elə: "əsl məhəbbət", "həqiqi məhəbbət" və s. Belə getsə...

Sözlərə bunca ki divan tuturuq,
Sözlər öz rəngini itirə bilər.
Dağlar nizamı, sökülər bəndi,
Kəlmə ahəngini itirə bilər.

"Bal" sözü düşəndə bal olan qatdan,
Bir "xalis" sözü də qoşduq əlaltdan.
Süstləşər, laxlayar, söz düşər atdan:
Meydanı, süngünü itirə bilər.

O qədər "kiçiyə" böyük demişik,
Böyüklük, kiçiklik düşüb dəyişik.
Pozular ölçülər... qalar ilişik,
Dəvələr dəngini itirə bilər.

Bir bağban dil vurar sözlərə calaq!
Dil bağban olmasa, söz qalar çolaq.
Sözə ayıq-sayıq bələdçi olaq:
Dönümü-döngəni itirə bilər.

Başlayar boyanın, rəngin qıtdığı,
Bir gün söz sənəti sözün çatdığı –
Ulu şairlərin at oynatdığı
Koroğlu cəngini itirə bilər!

MƏNİM DİLİM – QİBLƏGAHIM

Mənim dilim bütövcə bir şeirmiş,
Hər əzası, hər boyası yerində.
Dalğaları sahilləri döyərmiş,
Müəmması inci kimi dərinde.

Nə olubsa, bütövlüyü pozulub,
Yavaş-yavaş unudulub nizamı.
Bal kəlmələr bir-birindən üzülüb,
Qiymələninib söz qoşanın ilhamı.

Salxım-salxım uyar qalib hər sözə,
Hər kəlmənin qədərincə cinası.
Həm mənası, həm biçimi möcüzə,
Aldan-üstədən bərbəzəyi, cilası.

Mənim dilim yırgalanan bir dəniz,
Qayalardan süzüb gələn çeşmədi.
Gahdan onu quzu teki görərsiz,
Gah görərsiz: bulud kimi kişnədi.

Dilimizdə bir bayatı qalıbdı –
Nətəvanın hıçqırığı, gileyi,
Uluların söz sərəvəti qalıbdı,
Bir bayatım yandırıldı fələyi.

Mənim dilim Füzulinin qezəli,
Hər misrası tonqal-tonqal püskürtü!
Mənim dilim yar-yaraqlı, nizəli,
Əcdadımın pak ruhuna əsgərdi.

Mənim dilim ildırımından ovxarlı,
Misri qılınc kəsərində bir silah!
Yaranışdan bir məbəddi – vüqarlı,
Mənim dilim – millətə qıbləgah!

MÜQƏDDƏS YUVA

"Cənnət qılıncların kölgəsindədir" ünlü Hədisi-Şərifdən mana və biçim yönündən yararlanmışdır.

Quş yuvaya möhtac, insan da evə;
Millətin yuvası, ocağı Vətən.
Evlər birer təpə, Vətən də zirvə!
Millətin qazancı, üz ağı Vətən!

İlkin Vətən yaptı torpağı Adəm,
Qutsallıq qazandı Vətən dəmbədəm.
Zifiri qaranlıqdır onsuz bu aləm,
Gözümüzün fəri, çırağı Vətən!

Tövhidim, Təkbirim, məscid-əzanım!
Varlığım, həyatım, cismilə canım!
Qayəsi – sümüyüm, bulağı – qanım;
Dədəmin bayrağı, dayağı Vətən!

"Vətən qılıncların kölgəsində" gül!
Qılınclar qorumazsa, gül, o gül deyil!
Bir Allaha, bir də Vətənə əyil –
Cənnətin müqəddəs qucağı Vətən!

KƏLBƏCƏR

O, körpəlik beşiyim,
Mənim dağım-dərəmdə.
Zirvəsinə baş əyim,
Uludu, möhtərəmdə.

Bir tiffildim, aləmdim,
Çiçəyinə bələndim.
Bulağından bal əmdim –
Mənim şəhdim, şirəmdə.

Ürəyim axar çayda,
Uyuyur bu laylayda.
Dəlidağ özü boyda
Kəklikotum, zirəmdə.

Yasəmənlər, süsənlər
Əsim-əsim əsənlər...
Ay xəzinə gəzənlər,
Xəzinə yan-yөрəmdə.

Yamac gözdüm, döş endim,
Qaya dindi – üşəndim.
Ayağına düşəndim –
Ovlağımdı, bərəmdə.

Ən qəlbi dağa çatdım,
Kəhkəşana ip atdım –
Topa ulduz qopartdım;
Çəmənlər-çiçək zər əmdə.

Bir daşına qıysalar
Laçınları qıy salar;
Laçın qaya hay salar –
Harayımdı, nərəmdə.

Göyde gurlar təbillər...
Kim çalır, Kim nə bilər?!
Koroğlular, Nəbilər
Bu dağlarda şir əmdə.

Nə gözəl avaz idi! –
Xəyalım ayazıdı.
Tərter – Şəmsir sazıdı,
Bulaq – mənim cürəmdə.

Yenə çiçək fəslidi,
Hava gül nəfəslidi.
O dağlar -- Xan Əslidi,
Məmməd – Yanıq Kərəmdə.

DƏDƏM QORQUD GƏZƏN YERLƏR

Burda itməz haray, havar:
Bu dağlarda obalar var,
Obalarda babalar var –
Hər biri Qorqud əvəzi.

Burda ötkəm ağıllar var,
Burda gerçək nağıllar var,
Dəliqanlı oğullar var –
Hər biri bir qurd əvəzi.

Qızları var yanar üzdü,
Üzmü nardı, ya nar üzdü?!
Hər biri bir yanar közdü,
Hər biri yaqut əvəzi.

Min dost gəlsə, yol açıqdı,
Hər dəyə bir qalacıqdı,
Papaq-papaq alaçıqdı –
Hər biri bir yurd əvəzi.

Zirvələrin gül yaxası,
Bu dağlardı dağlar xası,
Hər biri bir el arxası,
Hər biri bir mərd əvəzi.

1975

MƏNİM Kİ DƏ ONDAN GƏLİB

Bir dəstə gül üçün göz dikdim dağa,
Gələnim o döşdən, ətəkdən gəlib.
Sevib-sevilməkdən qorxuram daha,
Başıma nə gəlib, istəkdən gəlib.

Deyirlər, dünyada bir toy-düyün var,
Mənim olmayanlar yerin, göyün var.

Hər kəsin dağında gün olan gün var,
Mənimki dumandan, çisəkdən gəlib.

Bir perik yuxudu bu dünya sanki,
Gözümdə beşcə gün qalmaz olsun ki...
Varlıqla yoxluğun qəmdə pərsəngi,
Dəryam damla-damla pərsəngdən gəlib.

SÜMÜKLÜ DƏRƏ

*Kəlbəcərin Göyçə gədiyinə dirənən
dağ aşırımında insan sümükləri ilə dolu
bir dərə var. Daşnakların qanlı cinayəti-
nin qovluğudur bu dərə. Eləcə kəllə süm-
müklərindən bilə bilərsən ki, bu şəhidlər
bizim babalarımız olublar.*

*Qar əriyəndən sonra bu dərənin üstü
humay quşları ilə dolu olur. Hərdən bir
dərəyə enib sümüyü bir daşın üstünə bu-
raxar, sonra da tezəcə "ovunun" düşdüyü
yerə şığıyar. Sümüklərin içərisindəki
qurd-quşla qarnını doyurar...*

Mən dərə görmüşəm: moruq qoxulu,
Mən dərə görmüşəm: nərgiz yuxulu...
Bu dərə nə qədər müdhiş, qorxulu –
Sümüklü dərə.

Eyzən insan əli, insan ayağı,
Kəllələr dikəlib heykəl sayacağı,
Məchul bir romanın dəhşət varağı –
Sümüklü dərə.

Torpağı göyərməz, necə qorxubsa,
Çarşablı qayalar bürünüb yasa,
Göz yumub çəmənə, göz yumub yaza –
Sümüklü dərə.

Bura şəhidlərin gorsuz gorgahı,
Bura qatillərin məhşər günahı!
Uçqun dodağında saxlar mın ahı –
Sümüklü dəre.

Uzanıb əsəbi, göz döyə-döyə,
Qəzəbi tuşlanıb hansı nöqtəyə?!
Çürütmür sümüyü görk olsun deyə –
Sümüklü dəre.

BU YOLU SEÇDİM Kİ...

Səpib göyərdərəm sözü, kəlməni,
Ayrı qulluğum yox, ayrı işim yox.
Tanıtısa, bir misra tanıdar məni,
Ayrı sənədim yox, arayışım yox.

Sözlər közərdimi, qəlbim yanacaq,
İsıdər ruhumu bu od, bu ocaq,
Mənim ov silahım dilimdir ancaq,
Ayrı sapandım yox, ayrı daşım yox.

Bu yolu seçdim ki, yanam, tutuşam,
Alovlar içində qovrulan quşam.
Ömrü söz uğrunda girov qoymuşam,
Ayrı ürəyim yox, ayrı başım yox.

BU, HƏYATDIR...

Çökmə, ayaq üstə öl –
Namərd sənə "çök!" desə.
Çökməyin məqamı var:
Çök, vicdanın çökdü.ə.

Dərdbilməzə dərd demə,
Heç nədən batma qəmə.
Dərədə inildəmə,
Zirvə söykəklikdisə!

Bəxti göydən yerə çək,
Sızıldama, nərə çək,
Arıya dön: şirə çək,
Çəmən çiçəklikdisə.

Üzülərsən qatardan,
Çalış, düşmə tutardan.
Qurtulmazsan bu dardan:
Yoxluq dara çəkdisə.

Baxanın baxmaz olar,
Üzlər dönüb boz olar,
Saya salan az olar –
Yerin çökəklikdisə.

Tor qurar hörümçəklər,
Bağı tarım çəkilər.
Udur... udsun böcəklər,
Canım böcəklikdisə...

İbrət al ki, xəzinə
Düşməni doğar özünə.
Güllə dəyər səsine –
Oxuyan kəklikdisə.

Söz sözdürsə, söz danış,
Cəbri varsa, döz, danış!
Sən gerçək ol, düz danış,
Ömrün gerçəklikdisə.

FƏZİLƏT

Fəzilətdir ömrümüzün əyər,
Fəzilətdir cümləmizin dəyəri,
Fəzilətdir hər nizamın meyarı,
İşıq dolu bir imandır fəzilət.

Fəzilətlə mayalanmış dahilər:
Yəsevilər, alp-ərənlər, ahilər...
Fəzilət ki, hər bir qulu şah elər,
Ucalığa nərdivandır fəzilət.

Zülmət sarar fəzilətsiz dünyanı,
Bitməz olar cəmiyyətin üsyanı.
Fəzilətdir insan edən insanı,
Coşub daşan bir ümmandır fəzilət!

Fəzilətdir zirvələrə işarə,
Bir ilahi nurdu yağır bəşərə!
Fəzilətsiz toplum məhkum məhşərə,
Təmiz qandır, yol-ərkandır fəzilət!

1999

YETƏR Kİ

Dərd çəkmə arzuna mənzil uzaqsa,
Yeter ki, taleyin köhlən at olsun.
Farağat dayanar dünya yerində,
Yeter ki, iştahan farağat olsun!

Üzülmə ömrünün gün axışına,
Payız heyran qalsın yır-yığışına.
Dərd çəkmə, qarıldar qarğa qışına,
Yeter ki, yazına bülbül mat olsun.

Gözünü qırmasın nə qan, nə qada,
Bir nəsil sığır bir təmiz ada.

Başının dərini çəkmə dünyada,
Yeter ki, papaqda bir urvat olsun.

Haçansa çörəyin, suyun qıt olsa,
Kim sənə ər deyər, qaşın çatılsa?!
Dərd deyil imkanın yalınqat olsa,
Yeter ki, hörmətin yeddi qat olsun.

Zora tab getirməz demir çapılar,
Ayaq da çapılar, baş da çapılar...
Dərd çəkmə, dərində dərman tapılar,
Yeter ki, vicdanın salamat olsun.

1985

VƏTƏN ÖMRÜ

Səninkidir ömrüm, Vətən,
Kimin ömrü özünüdür?!
Məndən xoş bir söz eşitsən,
Öz səsindir, öz ünüdür.

Sənsiz dünya bir oyuncaq,
Günüm səndə doğar ancaq!
Ürəyimdə yanan ocaq
Ocağımın közünüdür!

Yarı sisdə, yarı çəndə,
Bal çeşməndən nur içəndə,
Ömrüm, günüm nur içində;
Bu nur sənəin gözünüdür!

QOŞQAR HAQQI

*Qoşqar ətrafında yaşayan ellər bu ulu
dağa and içirlər: "Qoşqar haqqı!" Bu andı
ilk dəfə Qoşqarın şair oğlu Bahadır
Fərmanın dilindən eşitmişəm.*

İnanmadım, and içdi: –
Qoşqar haqqı, elədi!..
Bu and sanki dünyanı
Doğrulığa bələdi.

"Qoşqar" – dedim, ada bax,
Səslənişdə dada bax.
"Qoşqar haqqı!" – anda bax! –
Üstümə nur elədi.

Qoşqar andı haçaqdı,
Qurandan da qabaqdı.
Ən ulu şey torpaqdı,
İnsan – onun bələdi.

Yalan andlara qarşı
Qoşqar varmış nə yaxşı!
Yastığım olsa daşı,
Elə billəm pələdi.

Qoşqar arxam, gümanım!
Qoşqar dinim-imanım!
İstəsən ki, inanım:
Belə and iç, belə de...

Min zirvəyə tuşam mən,
Kaş birini aşam mən!
Bu dağlarsız daşam mən,
"Qoşqar haqqı, belədi!"

1979

BİR YAN QOÇDAŞ, BİR YAN GÖYÇƏ

*Gündüz xayallarım, gecə yuxu-
larım üstündə dolaşan Kəlbəcərimizə*

Arxan təpə, üstü lələ,
Al yanaqlı gözəlsənmi?
Məndən sonra yarandınmı,
Yoxsa məndən əzəlsənmi?

Çiçək kimi süslənirsən,
Arzularda bəslənirsən,
Sən nə şirin səslənirsən,
Şərsənmi, qəzəlsənmi?

Bir yan Qoçdaş, bir yan Göyçə,
Güllərin var dükcə-dükcə;
Sənsiz mənim günüm gecə,
Bəs sən mənsiz dözərsənmi?..

1963

MÖTƏBƏRLİK GÖYDƏN DÜŞMÜR

Nəbi Quliyevə

Tələ sənə bu imkanı verib ki
İmkanından imkansıza pay düşə.
Kərəm göstər: kərəminə gəlirlər,
Kərəmindən işıq düşə, Ay düşə.

Mötəberlik göydən düşmür zənbildə,
Buğum-buğum buğda "bişir" sünbüldə.
Yaxşılığı sən etmişən, sən bil də:
Nə gərəkdir haray düşə, hay düşə.

Doğmaların qarasında etmə cəng,
Sönər bir-bir gözümüzdə yeddi rəng.
Səni özü bilənlərlə nə gərək
Aranıza bir keçilməz çay düşə.

Yönsüz işi qoymusansa yönünə,
Arxasınca peşmanlığın yönü nə?!
Nə olar ki, bir günsüzün gününə
İldə bir yol səndən haqqı-say düşə?!

Tasalanma, öz-özünə deyinmə,
Fürset bəxtin naxışdır, öyünmə.
Müxtəsəri, xırdalanma, üyünmə:
Adamlığın imkanınla tay düşə.

1984

SONA BÜLBÜLLƏR

Qədir Rüstəmov

Ay bu bağı gülü qönçə,
Süsən-sümbül pəncə-pəncə,
Ürək coşar göz görünmə,
Sona bülbüllər.

Bu nə ündü, bu nə sədi!
Sədasından yer-göy əsdi.
Kim əhdindən ayaq kəsdi,
Sona bülbüllər?

Bir sel daşdı, dizə çıxdı,
Bu sel dağlar yıxacaqdı...
Bu nə hirsdi, nə acıqdı,
Sona bülbüllər?!

Bu nəğmə çeşmədi yoxsa,
Qəlbimiz təşnədi yoxsa,

Buludlar kişnədi yoxsa,
Sona bülbüllər?

Gül odlanar, nə cəh-cəhdi,
Bülbüllərin nədi cəhdi,
Yoxsa Qədir zilə çəkdi,
Sona bülbüllər?

Kim tərpətdi bülbur dağı –
Cingildədi neçə tağı.
Nəğmələrin göy qurşağı –
“Sona bülbüllər”.

BİLƏ BİLMƏDİK

Şəhriyarımızın ölümünə

Əlvida, Şəhriyar, əlvida, babam!
Sənin də qədrini bilə bilmədik.
O dərya qəmini dünyada, babam,
Bölmək istəmədik... Bələ bilmədik.

Haqqın töhfəsiydin, payıydın bizə,
İlhamın – havalı, havan – möcüzə.
Sənin hər misrandan nur yağdı gözə,
Belə qamaşdıran şölə bilmədik.

Günəş şöhrətinə göz var – kor oldu,
Təpə zirvə görüb, bərk dilxor oldu.
Qiybətində tez-tez divan quruldu,
Bu nə paxıllıqdı belə, bilmədik.

İsti nəfəsləri buztək soyutduq,
Göz görmək istərkən dərhal uyutduq,
Suya susuz gedib, susuz qayıtdıq, –
Biz ki, özümüzü elə bilmədik.

Gah gədik qapadıq, gah açdıq gədik,
Gah göyə yüksəldik, gah yerə dəydik.
Bir zaman iqbālın zirvəsindəydik,
Hər vaxt belə qalmaz tale, bilmədik.

Şair var adınla çatdı ərəsəyə,
Pələng təkənindən qalxdı kürsüyə,
Səndən danos yazdı... sonda mərsiyə,
Qalxıb öhdəsindən gələ bilmədik.

Biz əgər biz olsaq, nəyimiz kəmdi?!
Bu cənnət torpaqda hər nemət cəmdi.
Özünü görməyən özgəyə yemdı,
Biz bu həqiqəti hələ bilmədik.

Mənə deməsinlər: bu nə gileydi?!
Bu dərdlər səni də mən yerdən əydi.
O daşı kim atdı daş kimə deydi? –
Dönər al qanımız selə, bilmədik.

Çözülür düyünlər... Çoxalır alçaq...
İman tərsə dönüb, dünya baş-ayaq...
Dönüklər qoymadı ömrü yaşayaq,
Öləndə də rahat ölə bilmədik.

1988

QARAGÖLDƏ GÖRÜŞ

Şəkər Aslana

Qaragöldə bir ağ gündə görüşdük,
Bülbül ötdü qəlbimizdə, Şəkərim.
Azərbaycan dilimizdə gülləndi,
Şəkər gəzdik neçə sözdə, Şəkərim.

Bu Yaltada xəyal çatdı qazanca,
Qara dəniz kəlmə kəsdi insanca,

Nə söylədi, biz anladığımızca,
Nə sehr var bu dənizdə, Şəkərim?!

Kövrələn biz, "Vətən!" – deyə ötən biz,
Vətən mənəm, Vətən sənəm, Vətən biz!
Vətənsizlər necə dözür Vətənsiz?!
Tənha ağac çökər düzdə, Şəkərim.

Doğma yurdun həsrətindən bezaram,
Belə getsə, ömürdən əl üzərəm.
Deyirdim ki, dörd ay nədi, dözərəm,
Dözmək olmur, desən yüz də, Şəkərim.

Azdı deyə, gileylənmə varımdan,
Vətən ki var: tonqal çatar qorumdan.
Səndən qabaq qayıdıram Krimdən,
Salamat qal Simeizdə, Şəkərim.

1976

"YANIQ KƏRƏMİ"

Ədalət Nəsibova

Hönkürdükcə qan-yaş tökür,
Saz qəmə tuş olub, nədi?!
Bunca bizi dara çəkir,
Ürəyi daş olub, nədi?!

Dünyadan yıqıb gözünü,
Oda yaxır Yer üzünü,
Dağ-daşa çırpır özünü,
Bu saz sərxoş olub, nədi?!

Çiləkləndi büllur bir səs,
Hiçqırtısı daha kəsməz!
Niyə birdən tövşüdü bəs,
Yolu yoxuş olub, nədi?!

Kərəm yanır, Lələ yanır,
Qəlbi qəmnən silə yanır.
Yanır, gilə-gilə yanır,
Saza qarğış olub, nədi?!

Alov aldı bərbəzəyi,
Yanıb töküldü özəyi.
Kərəm – eşqin qəm üzüyü,
Saz ona qaş olub, nədi?!

Saz titrəyir titim-titim,
Kərəm nakam, simlər yetim...
Od püskürür Ədalətim, –
Oda sirdaş olub, nədi?!

DÜNYA

Beş gün bir nizamda qalmaz hesabı,
Dünyada neçə yol dəyişdi dünya.
Dərdini çəkənə zindan əzabı,
Nəbzini tutana behiştədi dünya.

Onda ki qoynunu üzümə açdı,
Baxdım calalına, gözüm qamaşdı...
Mənim kədərimlə bağı badaşdı,
Gəl ki, sevincimlə öcaşdı dünya.

Dodağı göz yaşı içməyə həris,
İnildər mələyi, kef çökər iblis.
Bilmirsən qadirdi, bilmirsən aciz,
Özü öz ağılıyla didişdi dünya.

Durub yol üstündə əjdaha kimi,
Açıbdı kamını ac kaha kimi,
Udar dilənçidən padşaha kimi,
Eyləməz heç kəsə güzəşti dünya.

Qayğılar talayar ömrün çoxunu,
Qoruya biləsən gerek çuxanı.
Səni qorxutmasın qarı, çovğunu,
Kimin qabağına köz eşdi dünya?!

DƏRBƏNDİM

Dərbəndim,
Qolbağım, sinəbəndim.
Qımıldanmaz daş idim,
Qəm tərətədi, tərəndim.

Dərbəndim,
Qala qədim, dər qədim.
Harda naçar qaldımsa,
Bir bəndinə söykəndim.

Dərbəndim,
Minbir qayğım, min dərdim.
Minbir canım olsaydı,
Sənə qurban edərdim.

Dərbəndim,
Ər dəstəyim, ər bəndim!
Qovğalarla yağrulub
Dər bəndinə hər bəndim.

Dərbəndim,
Hər üsulum, hər fəndim.
Sənə dərman tapmadım,
Mən hər dərdə dərmandım.

Dərbəndim,
Alın yazım, sər bəndim.
Ömrüm, günüm, həyatım!
Söz çələngim, sirt bəndim!

Dərbəndim,
Bilməcəm, qıfılbəndim.
Bir tutuşan oddayam:
Nə bitdim, nə tükəndim.

Dərbəndim,
Nər qalam, nər bəndim.
Zəhmindən Xəzər coşar,
Görkəmindən ürpəndim.

Dərbəndim,
Kəmərim, kəmərbəndim!
Hanı Özdəmiroğlu?!¹
Bəyim, Xanım, Əfəndim!

1994

DƏRBƏND YANĞISI

Beş min ildir, beş min ildir, beş min il,
Ulu dədəm daşlar tikdi Dərbənddə.
Keçib getmə bu daşlardan sayğısız,
Haqq önündə Haqq söyləsin hər bəndə!

Mən bu yerdə hökmü-fərma olandım,
Tonqal-tonqal zirvələrə qalandım...
Mahal-mahal, şəhər-şəhər talandım,
Neçə Dərbənd dəfn olunub gör məndə?

Beş min ildir nəfəsimlə isindi,
Beş min ildir yağı düşmən pəsindi!
Beş min ildir od püskürdük... Bəs indi?!
Allahına, ulusuna şərməndə!

Həsrə qədər sönməyəcək bu ocaq!
Batan Günəş yenə Şərqdən doğacaq!
Şir şəfəqlər qaranlıq boğacaq,
Haqdan gələn müjdə məndə, sirt məndə!

1994

OYANIŞ

*Ey qoca Şərq! Ey əbədi məskənət!
Sən də qımıldanmağa bir niyyət et!*

M.A.Ərsoy

Qımıldanma umurduq,
Qeyrətdəki vəlvələ bu!
Dərya kükrər vulkan üçün!
Harasıdır gör hələ bu!

Yuyammadıq keçən qanı –
Yağı düşmən içən qanı.
Haqdan coşub Çeçen qanı! –
Dağ çökdürən zəlzələ bu!

Gedər-gəlməz köç olsa da,
Səf-səf arzu puç olsa da,
Gec olsa da, güc olsa da –
Oyanışa mərhələ bu!

1995

ÖMRÜMÜZÜN NOVRUZ DASTANI

Cavidtək getmişdin, Cavidtək gəldin,
Başında tufanlar əsdi, Novruzum.
Qiymətli başlartək səni də bir gün
Bir cəllad qılıncı kəsdi, Novruzum!

55

¹ Vaxtilə Dağıstanda hökm sürmüş Osman Paşa nəzərdə tutulur. Onun mücadiləsiylə 1578-ci ildən 1606-cı ilə qədər şəhər Osmanlı imperiyasının nəzarəti altında qaldı. 3 iyul 1806-da bu tarixi şəhərimiz rusların əlinə keçdi.

Bayquşlar uladı, şər ki qudurdu,
Bahar toy yerinə yasxana qurdu.
Düzdə bənövşələr boynunu burdu,
Dağda novruzgulu küsdü, Novruzum!

Arzular mənzilsiz, çəmən çiçəksiz...
Ellər yasa batdı arzu-diləksiz...
“Göz gilesiz qalsın... bədən – ürəksiz!”
Buydu zalımların qəsdı, Novruzum.

Dünya çabaladı oxundan ayrı,
Nə gördük yasından, ahından ayrı?!
Bayramından ayrı, ruhundan ayrı
Yaşamaq ölümdən pisdi, Novruzum!

...Ədalət üfüqdən baxdı axır ki!
Əridi sal buzlar, axdı axır ki!
Məhkumluq üstündən qalxdı axır ki,
Açıldı çox şeyin üstü, Novruzum!

Qayıdıb gəlmisən gedərgəlməzdən,
Boylan zirvələrdən, dərədən, düzden...
Xoşbəxtlik göyərər sən salan izdən,
Qədəmin naxışdı, süsdü, Novruzum!

Gəlişinlə sular bollandı yenə,
Meşələr allandı-pullandı yenə,
Bulağın dodağı ballandı yenə,
Bu gələn nə şirin sədi, Novruzum?!

Olan-olub keçdi, dərdə üzülmə,
Namərdlər tor qurar mərde, üzülmə,
Ömrümdən, bəxtimdən bir də üzülmə,
Bəsdı çəkdiyimiz, bəsdı, Novruzum!

BU KƏNDƏN BİR ƏR GEDƏR

Xeyir-şərinə baxmaz,
Bu kənddən bir ər gedər.
Getdiyinə yanılmaz,
Hələ öyünər gedər.

Düşər yolun ağına,
Arxa gəzər – sığına.
Şəhərin ayağına
Zirvədən enər gedər.

Qalan qalır – uludu!
Gedən gedir – yoludu...
Hələ canı suludu,
Alov geyinər gedər.

Bilməz, tutduğu işlə
Oyun oynar gərdislə.
Arası bu gedişlə
Ellə dəyinər gedər.

Gözləri dola-dola
Dağlar yaş tökər yola.
“Can verdim, mənə qala!..”
Deyər, deyilər gedər.

Bir mənzilə yetincə
Candan olar bütüncə,
Dən bağlayıb bitincə –
Ömrü üyünər gedər.

1988

1981

BACARMADIQ

Bir zamanlar bir bulaqdıq,
Bir olmağı tez buraxdıq.
Hərəmiz bir səmtə axdıq –
Biz dostluğu bacarmadıq.

Gözü gözdən ayrı tutduq,
Tək göz söner – tez unutduq.
Nur dəryanı biz qurutduq,
Biz dostluğu bacarmadıq.

Düz yolunu əyən olduq,
Nala-mıxa döyən olduq,
Axırda el deyən olduq –
Biz dostluğu bacarmadıq.

Üç almanı iki yerə
Böləmmədik birçə kərə.
Ağıl bunu görə-görə
Dost olmağı bacarmadıq.

Səssizlikdə bir cəng gəzdik,
Rəngsizlikdə min rəng gəzdik,
Tarazlıqda pərsəng gəzdik –
Biz dostluğu bacarmadıq.

Nədir bahar, nədir şaxta?!
(Dünya qalmaz bu cür şaxta!)
Biz hər şeyi bacarsaq da,
Dost olmağı bacarmadıq.

1987

QURU ADI QALDI

“Su” deyən alışdı ümid çiçəyim,
Qurudu üzümə bu boyda dünya.
Elə bil çıxıbdı çarxı oxundan,
Nə qanun tanıyır, nə qayda dünya.

Ancaq adı qaldı kefin-büsatın,
Şirini qayadan sildi Bisütun.
Karsala uşağa dönüb büsbütün,
Eşitməz səsimi, nə fayda, dünya.

Onun da ömrünün bal vaxtı vardı,
Sızdı pətəyindən, axdı, qurtardı,
Onda gül ətrinə yatıb durardı,
İndi də qovrulur ax-vayda dünya.

İyirminci əsrin nəfəsi xəstə,
Nə ona dər dər söylə, nə dərman istə.
Qəssab piy axtarır, keçə – can üstə,
Nə hayda gör mənəm, nə hayda dünya.

1986

GÜLƏBİRD BAYATILARI

Bülbüləm gülə bir də,
Ün saldım Güləbirdə.
Bəlkə Aşıq oyana –
Cinaslar gülə bir də.

Qəlbim, ruhum sızla, yar,
Kim qıyar ki, sızla, yar?!
Çəkmə Yaxşı adını,
Sarı Aşıq sızlayar.

Dərdin dildə dolama,
Yollar dolam-dolama.

Aşığı kimi kəsə de,
Məni dağa dolama.

Aşığı, yaran yamandı,
Yamaqlandı, yamandı.
Yaxşı yaxşı Yaxşıdı,
Yaman yaman Yamandı.

Düz tikdin, eydi iyne,
Haray bəxt eydiyinə!..
Tərəziyə qəm qoyduq,
Sən tərəf eydi yenə.

Ərzini yara qandır,
Yar şahın, yar ağandır,
Kırpiyin nişan aldı –
Sinəmdə yara qandır.

İmandı, daşı dindi,
Torpağı, daşı dindi:
Bayatımdan yük bağla,
Qelblərə daşıt indi!

Ahından dağ dağıldı,
Hünərin dağ-dağ oldu...
Qəbrini küskün gördüm –
Ürəyim dağ-dağ oldu.

Gözünü qıyma, qıyma,
Qətlimə qıyma, qıyma.
Of deməyəm uğrunda
Doğransam qıyma-qıyma.

Zər köynəyin narıncı,
Köynək – inci, nar – inci.
Nə yumşalmaz daş oldun,
Qaldım sənə zarıncı!

HƏLƏ O DEMƏK DEYİL

Tək çiçək mustuluqdu,
Hələ yaz olmaq deyil.
Vida ümid deməkdi,
Hələ üzülmək deyil.

Ləl kimi baxma lələ,
Saf-çürük et, yüz ələ.
Qabıq pərdədir hələ –
Hələ üz olmaq deyil.

Üzdə gizlənir dünya,
Astara çökür mənə.
Yasaqda yüz təmənnə,
Yasaq göz olmaq deyil.

Qurd qoyuna çobansa,
Beş gün dözsə, dayansa,
Məqsədinə yubansa,
Hələ düz olmaq deyil.

Başmağı başa qoymaq,
Gülünc göstərər ancaq!
Heç kəsə oxşamamaq
Hələ öz olmaq deyil!

Abırsızdan min uzaq! –
Çəkinərəm haqq-nahaq.
Öz abırına qısılmaq
Küncə qısılmaq deyil;
Bir nadana basılmaq
Hələ basılmaq deyil!

NƏ DEYƏSƏN

Göz görməsə, könül sevməz,
Doğru sözə nə deyəsən?!
Dünya belə qurulubdu,
Yola-izə nə deyəsən?!

Bizik bizi bitirən də,
Bizik bizi itirən də...
Bizi bizə yetirən də
Bir möcüzə... Nə deyəsən?!

Bir daşa vuruldu könlüm,
Şüşətək qırıldı könlüm.
Varlıqdan ayrıldı könlüm –
Bu boş düzə nə deyəsən?!

Qaya çapmaq mənim peşəm,
Qayalardan qopmaz rişəm!
Ömrü dağdan ötürmüşəm –
Mən acizə nə deyəsən?!

Dərd dəryadı, Məmməd – ada,
Sular daşar, itər o da.
Şikar mənəm bu dünyada,
İllər – gürzə!.. Nə deyəsən?!

1987

OVUNMAZ DƏRD

*Vaxtilə aktyor olmuş Ziya Əfəndi
səhhəti ucbatından səhnəyə həsrət qalıb*

Bir bulağın gözü burda tutulub,
Nur qətrəli gur su qalib içində.
Uçan yerdə qanadları qırılıb,
Dünya boyda arzu qalib içində.

62

Düzen yolu birdən-birə dikləlib,
Qatarından ayrı düşüb, təklənib.
Bir kamandı: qəm üstündə köklənib,
Yeri, göyü... ərzi qalib içində.

Korşalmadan pas atıbdı ovxarı,
Tufan qopub, qışa girib baharı.
Axar ikən axmaz olub axarı,
Bir vulkanlıq hirsli qalib içində.

1982

ƏBƏS QAÇIŞ

Tanıdığım bir adam ölü çıxan evə girə bilmir

Ömür məhkum bir tonqalda yanmağa,
Harda yansa, külü çıxar bu evdən.
Mın fəryadı bir axara yönəldər,
Ağılarmın seli çıxar bu evdən.

Çəkmə heçlik qayğısını bir an da,
Qazancın nə, ümidini qıranda?!
Bu qorxuyla yas evinə varanda
Aqıl giren dəli çıxar bu evdən.

Bilməcədir bildiyimiz bu dünya,
Göz yaşdır güldüyümüz bu dünya,
Ev deyilmi gəldiyimiz bu dünya?
Gündə min-min ölü çıxar bu evdən.

1983

63

ƏR GÖZDƏN SALINSA BİR EVDƏ ƏGƏR

Ay evin xanımı, arxa dur ona,
Bir nəslə arxaydı dünən bu kişi.
Assan, baş əyməzdi şaha, sultana,
İndi qorxa-qorxa dinən bu kişi.

Sən onun eşqindən divanə idin,
Şəminə dolanan pərvanə idin,
Onsuz bir heç idin, əfsanə idin,
Məcnun bu kişiydi, Sənan bu kişi!

Olmuşdu ruhunun sehri, duası,
Dediyi hər kəlmə – “Quran ayəsi”,
Tanrının töhfəsi, haqqın ziyası,
Qəlbin bu kişiydi, sinən bu kişi.

Dünən igidlərlə meydan açardı,
Mənliyi tapdansa, qana qaçardı,
Ətrafa nur səpər, işıq saçardı,
Birdən çıraq kimi sönən bu kişi.

Bu necə rəftardı, bu nə çımxırıq?!
Allahdan-bəndədən çəkin bir qırıq.
Necə sığırdırsın bu boynuburuq –
Ömrün zirvəsindən enən bu kişi?!

Haçansa oyanar, insaf da haqdı;
Görərsən vicdanın ayağa qalxdı.
Kimə penahlansın yaşın bu vaxtı,
Taleyi tərsinə çönən bu kişi?!

Onun qolu iflic, sənin vicdanın,
Dənizlər qatışsa, durulmaz qanın.
Səndə vəfasını gördü cahanın –
Cəbrindən bucağa sinən bu kişi.

Yıxılan adama adam gülməz ki,
Eh, kimin başına qəza gəlməz ki,
Yollar haçan bitir bilə bilməz ki,
Əcəl köhləninə minən bu kişi.

Sənə “xanım” dedim, qəbahətim var,
Məni bağışlasın xanım-xatınlar.
Sənin caynağında el içində xar –
Qəfil dönəlgəsi dönən bu kişi.

Ər gözdən salınsa bir evdə əgər,
O evin başına fəlakət çökər.
Dinsə, hər əzası dad-aman çəkər:
Çarmıxa çəkilib mənən bu kişi.

NAMƏRD SÜFRƏSİ

*Dadma namərd loxmasın,
Yerinə dişin düşər.*

Şah İsmayıl

Namərdin süfrəsində
Tikə hiyləmiş, demə.
Loxma verir can alsın,
Alan köləymiş, demə.

Önündə qaldım aciz,
Yeridi üstümə düz.
Bir yerdə kəsdiyimiz
Çörək tələymiş, demə.

İlanların tayıymış,
Zəhər çayı, suyuymuş...
Namərdlik bir quyuymuş,
Quyu siləymiş, demə.

Tikədə qarmaq varmış,
Belə göz qırmaq varmış...
Tuşlanan barmaq varmış –
Dünya beləymiş, demə.

1988

ƏHRİMƏNİ

*Dünyanın əvvəlində olduğu kimi, bu
gün də Xeyir Allahu Hürmüzlə Şər Allahu
Əhrimən ölüm-dirim qovğasında dirlər.
Kim kimi?!*

*Bu gün Əhrimən həmişəkindən daha
murdar oyunlarla bəşəri hədələyir, Ulu
Hürmüzü uğur yolundan almağa, işığı
boğmağa can atır. Amma haqq nazilər,
üzülməz, inşallah!*

Ulu Hürmüz, istəsəydin sənün gücün
Parçalardı parça-parça Əhriməni.
Şər qalxanda insanlığı boğmaq üçün
Qoymazdın ki, əl-qol açə Əhriməni.

Bir varlıq ki, istəyi şər, əməli şər,
Məhəl qoysan, bir sözüne min qan düşər.
Bir yol üstə qoya bilmir, gör ki, beşər
Qəlbi haça, sözü haça Əhriməni.

Övladının hər biri xor, hər biri pis,
Nələr çəkdik Əhriməndən hər birimiz...
Sən biriylə çarpışırdın, Ulu Hürmüz,
Biz görürük gündə neçə Əhriməni.

Ulu Hürmüz, sən qocaldın, Şər cavandı,
Əhrimənlər qaysaqqlamaz kor çibandı.
Şər ağzını hər tərəfdən açıb andır –
Daha tutmur qapı-baca Əhriməni.

Tamahını sürtmədiyi bülöv qalmaz,
Ondan olsa, bütöv diinya bütöv qalmaz,
Qanad taxsa, yıxmadığı bir ev qalmaz,
Fürsət vermə, qoyma uça Əhriməni.

Şərlə açıq vuruşduğun o gün hanı?!
Ulu Hürmüz, dolanırsan nə pünhanı?!
Qeyrətə gəl, qurtar şərdən bu dünyanı,
Heçdən gəlib, göndər heçə Əhriməni.

1988

NİZAM SAHİBİ

Kimlər "Ah!" etdi belə,
Yeri dəbərdi belə?!
Bu, nə ibrətdi belə,
Bu, nə görkdür, Allahım!

Qiyamət qopdu, yoxsa,
El-ələm batdı yasa?!
İnsanlıqdan kim çıxsa,
Dara çəkdir, Allahım!

Göy qısır, torpaq qısır,
Dünyamız atom qusur.
Çiyimizdən dağ basır,
Bu, nə yüküdür, Allahım!

Qiyamət qopan gündə
Haya çatdın dəmində.
Səbrin kimi rəhmin də
Nə böyükdür, Allahım!

Bir bax: kim əsir kimə?!
Rəhmini əsirgəmə!
Birlik gətir irqimə,
Min bölükdür, Allahım!

Haqq düşməsin ovxardan,
Ədalətlə bax ordan!
Sənə yalvar-yaxardan
Dil ləlikdir, Allahım!

Qədər bizi tovladı,
Qəm tutdu, dərd ovladı.
Bu xalqın hər övladı
Bir pələngdir, Allahım!

Qopub haqqın təməli,
Şər güclənir, deməli.
Zalımların əməli
Gülləlikdir, Allahım!

Qaranlıqlar iç-içə,
İstər ki, qanım içə.
Çətin ötər bu gecə,
Hələ ləngdir, Allahım!

Tək dolandır cahanı!
Qaytar şəri – şeytani.
Havalanıb qalxanı
Yerə çökdür, Allahım!

1988

YAS VAR KI...

*Bədxahlığımızdan bizə üz verdi fəlakət
Kim, tutduğumuz işdən olaq bəlkə peşiman.*

Qətran Təbrizi

Bu dünyanın mizanında
Savab varmış, günah varmış.
Haqlısansa, öz anında
Haqq yetirən silah varmış.

Çərx dolanır öz yerində,
Qan saxlamır üzərində.
Yaradanın nəzərində
Günahsız pənah varmış.

Zəlzələ haqqın görküdür,
Haqq yerini haqq bərkidir!
Zülmətin üstəndə körpüdür;
O üzündə sabah varmış.

Fəlakətədi, əzabdı bu...
İnsafsıza insafdı bu!
Vallah, özgə hesabdı bu:
Yox saydığım nəgah varmış.

Qovğadadır xeyirlə şər,
Ev yandırar, odda bişər.
Nə yaxşı ki, gördü bəşər:
Yerdə qalmaz min ah varmış.

Tale yerə, göyə bağlı,
Kimdi suçlu, kimdi haqlı...
İnandinmi, insan oğlu,
İnandinmi, Allah varmış?!

1988

TƏRƏZİNİN İKİ GÖZÜ

Hörmət bir gözdədi, qılıq bir gözdə,
Görək nə göstərir tərəzi indi?
Yüzdəlik dostluğu sarsıda bilər
Dünyanın bu qılıq mərəzi indi.

Məhəbbət birüzlü, berrəngli cövhər,
Qılığın üzü var ulduzlar qədər.
Məhəbbət – bir quzu, qılıq – bir xəncər;
Yəqin üzə çıxar qərəzi indi.

Qılıq məhəbbəti yamsılar müdam,
Qılıq məhəbbətdən parlaqdı bu dəm.
Onun hünərinə mat qalır adam:
Dağ ayar qılığın hərəsi indi.

Uçundu məhəbbət bu səksəkədə:
Pərsəngsiz çəkildi hər şey bəlkə də...
Əfsus, ağır gəldi qılıq çəkide...
Xəlvətdi qılığın dərəsi indi.

1978

ULULAR MƏSKƏNİ

Bu dağ dolu lələ vardı,
Elə vardı, elə vardı!
Ləçəyini yel apardı,
Mənə də saplağı qaldı.

Odundan od alammadım,
Qalan dedi, qalanmadım;
Mən o deyən olammadım,
Dəlidağ Tur dağı qaldı.

Ürək məni zinhar etdi,
Məramı bu ziyarətədi!
Ulularım uçub getdi,
Bu ulu torpağı qaldı!

BİR LEYSAN GÖZLƏYİRƏM

Bağrıyanıq sabahlar,
Damla təşnəsi bağlar,
Torpaq su deyib ağlar:
Yağdır, göylər, yağdır su!

Göylər yerin kitabı,
Yerlər Göylərə tabe!

70

Arıt çirki, çirkabı,
Yağdır, göylər, yağdır su!

Yu, təmizlə Yeri sən!
Heyat susar, kirisən.
Yu böhtanı, şəri sən:
Yağdır, göylər, yağdır su!

İz qalmasın pislikdən,
Qurtulaq xəbislikdən.
Xeyir göyərt tərslikdən,
Yağdır, göylər, yağdır su!

Çərx tərsinə hərənib,
Ömrümüz zəhərənib,
Bu dünya çox kirlənib –
Yağdır, göylər, yağdır su!

1988

BAKIDA QUL BAZARI

Əsrin üz qarasıdır
Bakıda qul bazarı.
Öör, işin harasıdır –
Bakıda qul bazarı.

Səhərdən–axşamacan
Müştəri gələr haçan?!
Bir dev ki udmaqda can –
Bakıda qul bazarı.

Sən yüz söylə: özgürəm,
Öz dünyam var, öz kürəm...
Tablaş görüm, döz görüm –
Bakıda qul bazarı.

Ziyahı, ziyasız... qul.
Nə verərsən, ver – məqbul.

71

Təzə qula köhnə çul –
Bakıda qul bazarı.

Yol uzun, ömür qısa,
İş yoxsa, batma yasa,
Sevin: var heç olmasa
Bakıda qul bazarı.

Bu cəmdək çoxdan tanış:
Qalıb, qalıb qurddamış.
Quldarlıqdan xortdamış
Bakıda qul bazarı.

Arzular dərbədərdi,
Namərdlər əydi mərdi.
Çox mətləbdən xəbərdi –
Bakıda qul bazarı.

Günümüzün rəngidir,
Səfalətin cəngidir,
Zamanın xərçəngidir –
Bakıda qul bazarı.

Qul quldarın acizi;
Cəmiyyətin iç üzü;
Bazarın ən ucuzu –
Bakıda qul bazarı.

Qul – aynası zillətin.
Quldan ağır dərd çətin!
Nefti şülən millətin
Bakıda qul bazarı.

Ölkənin göz yaşığıdır,
Alimə daş daşığıdır,
Dünyanın baş daşığıdır
Bakıda qul bazarı.

ŞAIRİN KƏNDİNİ BAŞINA QAXMA

*Xətrini çox istədiyim Qorxmaz Şıxəli-
oğlu oturub–oturub bir turşməzə şeir yazıb
dərc etdirdi ki, nə şirinliyini udmaq olur,
nə acı təəssüratını. Şair dostu Əjdər Olun
doğma kəndi barədə nə qədər ustalıqla
yazsa belə, nə qədər zarafatyanalıqla
qələm işlətsə belə, "Get özünə kənd ara"
şerindəki rixəndə, öz-özünü xorlamaya
dözə bilmədim.*

Axır sən də uydun hər dəbə, Qorxmaz,
Artarsan mərtəbə–mərtəbə, Qorxmaz.
Dünyadan bixəbər, ay bəbə Qorxmaz,
Kəndini şairin başına qaxma!

Bu necə davranmış, bu necə həkət?!
Kim sənə haqq verib zirvəni çökəlt?!
Dünyaya bir şair vermişsə bir kənd,
O kəndi şairin başına qaxma.

Cumma Muğanlıya yarlı–yasaqlı,
Küsər səndən kəndin Molla İsaqlı.
Ondan çıxmadıqımı kirli–pasaqlı?!
Kömürü kösövün başına qaxma!

Kəndsiz qalan bilər kənd–kəsək nəymiş;
Hər insan övladı yurdunda bəymiş!
Sözün oxa dönüb qəlbimə dəymiş,
Kəndini qaçqının başına qaxma.

O kənddir Əjdəri Əjdər Olduran!
Ona qanad taxıb ərşə qaldıran!
Bir yumruca daşdan yoğrulub tərhan,
Mayasını quşun başına qaxma!

Ölüsü, dirisi... bir dünyası var,
Axşam düyünü var, səhər yası var,

Onun öz rüzgarı, öz havası var,
Axşamı səhərin başına qaxma!

Zığlı-zımırqlı o şoran torpaq
Neçə gül bitirib, neçə gülyanaq.
Bir yerə baxanda, bir də göyə bax,
Torpağı Allahın başına qaxma!

Cənnətlər itirdik xor baxa-baxa,
Donuzlar daraşdı bağçaya-bağa...
Deyəsən, xorlama bitməyib daha,
Ayranı nəhrənin başına qaxma!

Deyək, Əjdər köçdü, kənd kimə qalsın?!
O sahibsiz qalan dərd kimə qalsın?!
Namərddir namərddir, mərd kimə qalsın?!
Qulun qismətini başına qaxma!

Hikmət qaynağıdır Muğanlı kəndi,
Bir özgə aləmdir bərəsi-bəndi,
Xor baxdın, gileyi ərşə dirəndi,
Samanı sünbülün başına qaxma!

Hər kəlmən zəhərmiş, hər misran – gürzə!
Ağzına sahib ol, danışma hərzə!
Eybini faş etmə kürreyi-ərzə,
Torpağı millətin başına qaxma!

1999

HAYIFSAN

*Gül kimi ömrü israfla xərcləməkdə
olan Qorxmaz Şıxəlioğluна yüngülcə təhniiz*

Yenə sarılımsan “Vest”inə, Qorxmaz,
Vallahı, kor olduq tüstünə, Qorxmaz,
Gedirsən ölümün üstünə, Qorxmaz,
Can verən özünsən, başqası deyil!

Az gedib arağın yanını kəsdir,
Çəkib püflədiyin, vallah, əbəsdir!
İçdin bu zəhəri bu qədər bəsdir! –
Bu qarın İvanın boçqası deyil!

Az oyna ölümle çilingağacı!..
Nə ana yarıyar səndən, nə bacı...
Guya, siqaretmiş dərdin əlacı,
Özünü yaxarsan, yoldaşı deyil.

Rəzalet toxumu, pisliyin cəmi! –
Cənab Əzrayılın öz sərəncamı!
Araq dedikləri bu zəhər camı
Ömrün baltasıdı, daş-qası deyil!

Ay kimi, gün kimi batardı ömür,
Göz açıb-yumarsan qurtardı ömür...
İldırım sürətli qatardı ömür,
Köhnə zamanların daşqası deyil!

2002

MÖHTAC

Bakı metrosunun “20 Yanvar” koğuşunda qaranlığa çəkilib, sol əliylə üzgözünü qapatmış, sağ əlini insanlara açmış bir dilənçi qadın var

Dünən bir mahalın xanım-xatını,
Bu gün əl açmağa bir tində möhtac.
Bir gündə itirdin varidatını,
Qaldın bu dünyaya hər gündə möhtac.

Düşdü qasırgaya o abad ölkən,
Bir xəzana döndün ətirli gülkən,
Qışda ocağın yox, yazında kölgən,
Bir nəfəs hənirə kürkündə möhtac.

Sənə əl açdıran, əl açan dünya,
Gülgün yanağında sel açan dünya,
Bir zaman üzündə gül açan dünya
Qoydu ehtiyacın tərkində möhtac.

Donub dodağında təbəssümün də,
Gülməz bir əzan da gül mövsümündə...
Mən arzun pas atdı könül simində,
Nazın da möhtacdı, ərkən də möhtac.

Ağır elin vardı, mahalın vardı,
Bəyə, xana layiq calalın vardı,
Kimsəyə əyilməz bir halın vardı,
Özün də möhtacsan, itin də möhtac.

Sol əlin üzündə, sağ əlin yolda,
Həya gözləyirsən bu dar macalda,
Barı fəryadına gəlməz əcəl də,
Üzünün gülməsi o kəndə möhtac.

Ürəyin dərbədər, ruhun dərbədər,
Dərdini dağa ver, dağı tərpedər...
Elindən ayrılmaq ölümdən bətər,
Yerinə-yurduna hər bəndə möhtac.

Səndən dünya aldı, dünyadan Allah,
Bir dəfə işimiz olmadı islah...
Hər yerdə qan-qovğa, hər yanda günah,
Hər kimə baxırsan şərməndə, möhtac...

1997

DÜNYANI UŞAQLARA VERDİK Kİ...

*Dünyanı verəlim çocuqlara
hiç değılsə bir günlüğüne
Ali pullu bir balon gibi
verəlim oynasınlar...*

Nazim Hikmət

Uşaqlara vermişik dünyanı bir illiyə,
Sarsılmış əsəbləri dincəlsin kainatın.
Bal körpələr öyrətsin böyükləri birliyə,
O südəmər çağları geri dönsün heyatın.

Vədəsiz soluqmasın çəmənlər, çiçək, göy otlar,
Qayıtsın nizamına qoy iqlim qurşaqları.
Barıt-qurşun yükünü yerə qoysun buludlar,
Əyilsin, qanadına mindirsin uşaqları.

Dünyamız – qızıl qoyun, uşaqlar – qədirbilən:
Sağib içər doyunca, qurddan-quşdan gözləyər.
Dünyamız cənnət bağı, barı-bəhrəsi şülən,
Gözləyin ha, qorxuram dünyamıza göz dəyər.

Gözübağlı işlərdən göz açanda gördük ki,
Bir körpə insafına möhtac qalıb dünyamız.
Dünyanı bir illiyə uşaqlara verdik ki,
Saflaşsın xəmirimiz, təmizlənsin mayamız.

Raketlər – körpələrin yalançı tapançası,
Lap milyonu yığılsa, öldürəmməz milçəyi...
Barı çıxsın bir illik Yerini ağrı-acısı,
Sonra da... Uşaqlara tapşırıq gələcəyi.

Haydı ha, qoçaqlarım, bir nümunə göstərin,
Bəlkə sizə verilə həmişəlik bu dünya.
Mehrinizi torpağa, Aya, Güne göstərin,
Ta ola başdan-başa bənövşəlik bu dünya!

1979

SALAMAT QAL, HAMARKƏNDİ

Sabir Rüstəmxanlıya

Salamat qal, Hamarkəndi.
Nur içində qal beləcə.
Kirgötürməz şəfəqlərdə
Yelkən açsın yal beləcə.

Qucağında sanki quşdum,
Dərə keçdim, bələn aşdım.
Daş-qayana dost-sirdaşım,
Qəlbi kövrək ol beləcə.

Çıx Ərdəbil gədiyinə,
Yan tarixin dediyinə.
Nəydi qədər dediyi, nə? –
Viran qoydu sel beləcə.

Bu nə dərddi, bilməm, məndə,
Küməcləşir gündə-kündə?
Mən – özünə həsrət bəndə,
Mən beləyəm, hal beləcə...

Nə təsəlli, nə bir umud,
Mən bir yumub tökən bulud.
Mən nəydimsə, onu unut,
Məni yada sal beləcə.

Qərib gördü can cahanı,
Hara çəkim mən bu canı?!
Naçar qoymaz Kərəm kanı:
Unudulmaz qul beləcə.

Anam ol, Ağanaz ana!
Yardımlıda sən bir sona!
Qanad tax Məmməd Aslana!
Göylər kimi dol beləcə.

AZMAN BABALARIN CİRTDAN NƏVƏLƏRİ

Onda biz hələ bizkən
Yapışdıq bir kəsəyə.
Dünyalara sığmazken
Sığışdıq bir kisəyə.

Sənin nərən kiridi,
Mənim qiyyəm boğuldu.
Yeri-göyü bürüdü
Bir mənasız uğultu.

Sən sənlikdən üzöldün,
Mən sıyrıldım mənlikdən.
Mənim kimi əzildin,
Bilindik birgünlükdən.

Biz aşındıq getdikcə,
Gəl dərdləşək üz-üzə.
Biz bizi qeyb etdikcə
Divan tutdular bizə.

İtirdik şöhrət-şanı,
Sən də, mən də pərişan.
Dolanırıq dünyanı –
Mən xəcalət, sən peşman.

İkimiz də bir gündə:
Gözüqırıq və yumuq.
Öz içində sürgündə
Yaşamağa məhkumuq.

Haraylayaq, gəl, ağı,
Sirri çözmək gərəkdir.
Mənim dədəm – Koroğlu,
Sənin baban Pələngdir,
Ay Pişik!..

1997

1998

DOĞMALIQ

Sənin adın çəkiləndə
"Tahir-Zöhrə" düşür yada.
O dastanın qəhrəmanı
Bəlkə sənən bu dünyada?!

Dalğa gəlir – hər bir dağ,
Dalğalarla əl-ələ qalx!
Müşənbəsiz sandığa bax,
Fırtınalı bir dəyrada!

Gözlərinə bir həsrət var:
Ləpələrdən tonqal çatar!
Su dağlanır cadar-cadar,
Qurunu da yaxar oda!

Sən istiqbal gözləyirdin,
Həsrətlə yol gözləyirdin,
Sən bir vüsal gözləyirdin,
Hardan gəldi qəfil qada?!

Araz olub zülmə şərik,
Bir pələndir: döyəclərik...
Könlüm gəzər perik-perik,
Qərar tutmaz bir yuvada.

Sərhəd dağı almaz olsa,
Əridərik muraz olsa!
Baisimiz Araz olsa,
Qurudarıq uda-uda!..

1969

SİZ GEDƏLİ

Keçən yurdun qədrini düşən yurdda bilərlər

Üzü tüpürcəkli ulu bəylərim,
Kimlərin kimliyi bilindi, gəl, gəl!..
Bu qovğa günündə, bu dar macalda
Yeriniz görünür, gəl indi, gəl, gəl!..

İndi qurd sürümə çox asan təpir,
Nifrətin görürəm, qıvcqırır, köpür:
Tüpürmək növbəsi sənindir, tüpür,
Qanıb günahımı el indi, gəl, gəl!..

Sular durulmadı olan möhlətdə,
Sən yerdə çürüdün, xalqın nəhlətdə,
Ayağı uçurmda, başı əhlətdə,
Təndirə küt gedən elindi, gəl, gəl!..

Qəfil qapımızdan bəla girəndə,
Göz yumub ötüşdü gözü görəndə.
Dağılıbdı səddin, bəndi-bərən də,
Yuyub aparmamış sel indi, gəl, gəl!..

Donuzu darıdan çıxarmaq üçün
Sizin qeyrətiniz görəkdi bu gün!
Qalxın qəbrinizdən, dağları sökün,
Qalxın ki bağrımız dəlindi, gəl, gəl!..

Gəmi fırtınada, sükan – iblisdə,
Hanı bir bələdçi dumanda, sisdə?!
Amansız balta var başımın üstə,
Varlığım varlıqdan silindi, gəl, gəl!

1988

QƏRƏNFİL – ŞƏHİD QANI

Yanvarın 20-nə keçən gecə. Doxsanıncı ilin bu qanlı partlayış nöqtəsi, yəqin ki, dünyanın yaddaşında silahsız və günahsız insanların amansız bir vəhşiliklə qanına qəltan eləyən bu tarixdən fəryad qopacaq...

Səhərisi oğullarımızın, qızlarımızın, hələ həyat görməmiş yeni-yetmələrimizin tankların tırtılları altında cəsədləri xışlanıb torpağa qarışdığı hər yerdə, bu məşum dəhşətdə gövdəsi, budağı yaralanmış hər ağacın üstə şəhidlərimizin qanı kimi təzə-tər qərənfillər düzülüşdü.

Sonra da... İyirmi birində, matəm günündə milyonlarca qərənfil tabutların üstündən havaya sovrulurdu – şəhidlərin fişqıran qanıydı bu!

Demiryol vağzalından Dənizkənarı bulvara qədər bir küçə boyu qərənfili başabaş düzmüşdülər – dənizəcən axıdılan qanıydı şəhidlərin.

Yer, göy qərənfil...

Bu qərənfil şəhid qanıydı!

Təkcə bu deyildi. Xalqın bəzən bədgüman olduğu mənəvi birliyinin qabarıb qalxan boy göstərməsi idi. Fəlakət, adamları daha tez birləşdirə bilərmiş.

Üzqaralıq olmasın, bir kövrək nöqtəni qeyd etməkdən özümü saxlaya bilmədim: dünən qışın belə oğlan çağında Bakı gülçüləri qərənfilin bir təkini iki manatdan aşağı verməzdilər. İndisə onun qiyməti ancaq şəhid qanını xatırlatmağındadır. Qurban olum bu gözütoxluga, bu tökülən qanı öz damarının qanı bilməkliyə!

Nəslimiz Yer üzünə gələndən ən qorxulu düşmənimiz başıpozuqluq olub. Səfani və cəfani təkbaşına çəkmişik. Minbir təkbaşına pejmürdəlikdən sonra, Allaha şükür ki, müsibəti bir yerdə çəkməyin vacibliyini anlamağa başlamışıq. Bu yerdə Həzrəti-Məhəmmədin bir inamı yada düşür: “Allah kimə xeyir dilərsə, ona müsibət verir”. Bundan da ayılma, özünəgəlmə, özünüdərkətmə başlayır. Bir ata sözümüz də bu mənada düşündürücüdür: “Bir müsibət min nəsihətdən xeyirlidir”. Müsibətlərdən böyük cəsarət doğar. Ancaq müdrik insanlar, ancaq dözümlü xalqlar böyük fəlakətlərin doğurduğu xarabalığın altından baş qaldırıb, yenidən dünyaya boylana bilər.

Qəribədir, bu neçə gündə məmləkətimizi bürüyən qatı zülmətin arasından gözüme tez-tez bu zifir qaranlığın içində əlifbasını anlamadığım şimşək çığılcımları nəsə yaza-yaza ötüb keçir, sanki bunların şifresi kimi qulağıma böyük zəka sahiblərindən aydınlaşmış səslər gəlir:

Naçar qaldığın yerdə
Qəfil açılır pərdə.
Dərman yetirər dərdə:
Mövlam görələn neylər? –
Neylərsə, gözəl eylər!

İnsanı ümitsizlikdən işığa doğru qanadlandıran bu ilahi inam Ərzurum övliyalarından İbrahim Haqqı Həzrətlərinin imanından gəlir. Bu hikmətə söykək seçdiyim söz dünyanın o biri başından qanadlanır: “Fəlakətdən xoşbəxtlik doğar, çünki fəlakət xoşbəxtliyin içində gizlidir”(Lao-Tse). Bizim də bir ata sözümüzə “Zalımın şəmi sabahacan yanmaz” deyər toxtaqlıq verilir. Bu, o deməkdir ki, bir fırtına bütün gün boyunca davam edə bilməz. Deməli, müsibəti sinirə bilməyin özü də müsibətdir... Eh, yəqin ki, bunların hamısı təsəlli üçündür. Zalımın şəmi qərinələr boyu axşamdan-səhərə, səhərdən-axşama yanmağında və saçıdığı qara işıqla ürəkləri, diləkləri beləcə param-parça eləyib tökməyindədir. Görünür, insanın ümidi amansız şəkildə daşa dəyib çilikləndə bir az da nəfəs ala bilmək üçün təsəllini uydurublar...

Hardan-hara gəldim gör. Mənim bu tarimar ovqatımdan qəfil partlayış baş verən dəhşətlərdən başımızı necə itirdiyimizi asanlıqla anlamaq olar: gah təsəlli, təskintlik... gah bu toxtaqlığa qarşı beziklik ifadəsi. Zülm ərsə dirənəndə ayrı nə cür ola bilər ki?!

Teymurləng ən dəhşətli döyüşdə də dinc əhaliyə və döyüşən qüvvələrə qarşı ədalətli rəftar normaları qoymuşdu. Onun imanına fikir verin: “Ölkələr qılıncla alınar, ancaq ədalətlə qorunar!”

Sizə dedim ki, qəfləti üzləşdiyimiz fəlakətdən başımızı itirmişik. Kimdir bu şeytan əsrində ulu kişilərin hikmətinə qulaq tutan, elini vicdanının üstünə qoyub qərar verən?!

Cavanların toyuna qismət olası qərənfillərin yasa batdıqları şəhidlər gününə qaydıram:

Parça-parça ciyərimdi qərənfil!
Laxtalanmış cövherimdi qərənfil!
Yaqutumdu, gövhərimdi qərənfil!
Birdən donan gülüşümdü nəşəli –
Şəhidlərin yollarına döşəli.

Bu fişqıran qanlar sel-suya qarışıb torpağa çökmür; belə olsaydı, şəhidlərə axıdılan bu qədər göz yaşının qanbahası çox yüngül olardı:

Qeyrət iksiridi şəhidin qanı;
Təzədən yoğurdu Azərbaycanı!
Hər qətrə doğurar bir qəhrəmanı,
Hər damla fişqırar şiri, pələngi,
Təzədən deyışər dünyanın rəngi.

Bu, elə-belə təsəlli üçün gəlişigözəl misralar deyil. İbtidai icma dövründən (elə ondan əvvəllər də) zülmün tüğyanından sonra talelərə çökən qaranlıqları ayazıyan görüb bəşər oğlu. Dənizdə fırtınanın, quruda tufanın ardınca dincələn dənizləri, göyləri bir nəzərinizə gətirin. Allah elə eləsin, bənzətməm çin olsun; indi bizi bağrıdaşlıqla qarşılayan bu tərəfgir dünya gecdən-gec olsa da, yasımıza “Keçmiş olsun!” desin...

Bu gün meydanların qan qovuşuğu
Qalana dərs verir: Qovuş və şığı!
Aşağı, aşağı, bundan aşağı,
Bundan üzüqara günümü gözlərsən?!
Lal olmuş dünyadan ünmü gözlərsən?!

Qovuş! Birləş, bir ol! Bu gün Azərbaycanın ən ucqar kənd-kəsəyində belə şəhidlər üçün qurulan yas mağaraları, asılan ehsan qazanları, taleyin belə amansızlıqlarından cəlayi-Vətən düşən, dünyanın müxtəlif ölkələrinə göz yaşımız kimi səpələnən qan qardaşlarımızın Sovet səfirlikləri qarşısında feryad qoparıb bizə aman diləyən yalvarışları birləşib bir olma ehtiyacının qabarıb başımıza dəyən əhlət daşlarıdır.

İndiki sarsıntıdan müvazinətimizi toparlayıb özümüze gəlməsək, vay bizim halımıza! “Fəlakətdən açılmayan göz qiyamətə

qədər kor qalmağa məhkumdur”. Bilmirəm, kim deyib, amma zirvədən deyib.

Qanı axıdılmış yaralara – istər insan olsun, istər torpaq, istərsə də yolkənarı ağacların qol-budağı – ümumiyyətlə, bu yaralarımıza məlhəm kimi qoyulan qərənfillərə bir şəhid qanı kimi baxdım. Balalarımıza yuxarıdakı misralarla yas saxladım. Nə illah elədim, bununla ürəyim soyumadı. Ana-bacı dilindəki yas nisgilinə ağrı-acısının yerini verə biləcəm ifadə aradım. Xalq dilindəki nisgilli bir sözü təlləndirib qəlbimə dolan dərdi boşaltmaq istədim.

Sözle şəkillənmiş bir ürək parçamız var:

Dağlara gün düşübdü:
Açıl, bənövşəm, açıl!

Misra yükünə bax: ürəklər qışın sıxıntısından siyirilib qalxmağa, üzüntülərdən üzülməyə can atır. Fikrin ifadəsi nə qədər şahənə! Nə qədər könül açan! Bu beyt mənə bir zamanlar “Açıl, bənövşəm, açıl” şerimi yazdırıb. Sözü qanad verən ilhamdan gözütox ulu babamızın elə bu yerdəcə yadına düşüb ki, bizim millət sevinib qurtarmamış həmişə üstümüzü kədərlənir; toyumuzdan bay olmamış vayımız başlayır. Ona görə də yuxarıdakı misraların arxasında bu gerçəkliyi də dilə gətiriblər.

Dağlara qar düşübdü:
Yumul, bənövşəm, yumul!..

Ay aman, o ulu dağların ulu şairi yüzilliklərin o üzündən bu gün bizi didib parçalayan dəhşəti necə görə bilib?!

Dağlara qar düşdüyünü açıq-aydın gördükləri halda yumulmaq istəməyən bənövşə balalarımız istibdad qurbanı olub getdilər.

Bu şeirdən ikinci dəfə yararlanıb şəhidlərimizə yas saxlamaq istədim:

AĞLA, QƏRƏNFİL, AĞLA

Şəhidlərimizə ağı:

Göylər yaman qarışıq,
Ağla, qərənfil, ağla!
Sis gəlir qan-qarışıq,
Ağla, qərənfil, ağla!

Dünyada vəsvəsə var,
Sirr düyünlü kisə var.
Bu gecədə nəşə var,
Ağla, qərənfil, ağla!

Bu gecə – ifrit gecə,
Bu gecə – nifrət gecə.
Qudurmuş bir it gecə,
Ağla, qərənfil, ağla!

Gecə fitnə toxuyur,
Kim yazır, kim oxuyur?!
Bu hava qan qoxuyur,
Ağla, qərənfil, ağla!

Bu gecə – cəllad gecə,
Bu gecə – zülmət gecə,
Bu gecə – zillət gecə,
Ağla, qərənfil, ağla!

Göy qübbə Yere çökür,
Hönkürür hönkür-hönkür,
Bu gecə ağrı çəkir:
Ağla, qərənfil, ağla!

Sanki dünya dağılır,
Darğın göylər boğulur,
Bu gecə şər doğulur,
Ağla, qərənfil, ağla!

Donuxub bəşər indi,
Meydan yenə şərindi.
Qopacaq məhşər indi,
Ağla, qərənfil, ağla!

Gecə qurşun doğacaq,
Qanlı qoşun doğacaq,
Qan bayquşun doğacaq,
Ağla, qərənfil, ağla!

Əliyalınlar üstə
Tank gəlir dəstə-dəstə.
Cəlladlar durub qəsdə:
Ağla, qərənfil, ağla!

Yoluna güllə çıxsaq,
Əvəzi: güllə ancaq!..
Dost – zəif, düşmən – alçaq!
Ağla, qərənfil, ağla!

Getməyə yerimmi var,
Adilmi, kərimmi var?!
Qarabəkirimmi var?!
Ağla, qərənfil, ağla!

Yol dirəndi yoxuşa,
Gəlməzmi Ənvər paşa
Bu dərdi çaxsın daşa? –
Ağla, qərənfil, ağla!

Qanımızı nə çəkdi?!
Ömür solmuş çiçəkdi...
Nuru paşa gecikdi,
Ağla, qərənfil, ağla!

Düşünülmüş planlar,
Gerçəklənmiş yalanlar...
Şahə qalxıb ilanlar,
Ağla, qərənfil, ağla!

Qəfil toplar qışqırır,
Göz qorxuzur, diş qırır.
Bu gecə qan fişqırır,
Ağla, qərənfil, ağla!

Qırırlar – bizik deyə!
Haqqına düzük deyə!
Astarsız üzük deyə,
Ağla, qərənfil, ağla!

Ev-əşik gülləbaran,
Kəsilmir güllə bir an.
Qurşun yeyir gənc, piran,
Ağla, qərənfil, ağla!

Doxsan – bizə nəş ildi:
Haqq-ədələt nazildi.
Nəfəsimiz kəsildi,
Ağla, qərənfil, ağla!

Gecə əriməz daha,
Çətin çıxacaq sabaha...
Bu fəryada, bu aha
Ağla, qərənfil, ağla!

La ilahə illəllah!
La ilahə illəllah!
Qurşağa çıxdı günah!
Qaldımı haqqa pənah?!
Ağla, qərənfil, ağla!

Canlardan o sədd hanı?!
Can gedib, cəsəd hanı?!
Əcəldən fürsət hanı?!
Ağla, qərənfil, ağla!

Qərənfil – şəhid qanı!
Qan götürdü dünyanı...

Ağla, inlət meydanı,
Ağla, qərənfil, ağla!

Cavanlara qıydılar,
Tanklar altıda qoydular.
Qanım içib doydular,
Ağla, qərənfil, ağla!

Sinə yırtсын analar!
Saç qopartsın analar!
Ərzi qabartsın analar,
Ağla, qərənfil, ağla!

Hər şəhidə bir düzüm.
Abşeron – qan dənizim.
Sən mənim ağlar gözüm,
Ağla, qərənfil, ağla!

Uzaq mənzil, acı yol!
Yoldu, yol, əlacı yol!
Şəhidlərə bacı ol...
Ağla, qərənfil, ağla!

Bağ öldü, xəzəl ağlar,
Bülbüllər əzəl ağlar.
Gözəllər gözəl ağlar:
Ağla, qərənfil, ağla!

Millətin bağı zədə,
Vurnuxur qorxu, hədə,
Ağla, öz dərdinə də,
Ağla, qərənfil, ağla!

Nə ocaqdı çatmışan?!
Fələyi ağlatmışan!
Al qanıma batmışan,
Ağla, qərənfil, ağla!

Eşq, sevda giləsiydin,
Xonçada gələsiydin,
Toylarda güləsiydin,
Ağla, qərənfil, ağla!

Daha səni gördükcə
Gözə batar o gecə.
Bu gücsüzə, o gücə
Ağla, qərənfil, ağla!

Kərbəla – qan çöllərə,
Puç olan qönçələrə,
Nazənin incələrə
Ağla, qərənfil, ağla!

Bəxti asılan qıza,
Hünərdə aslan qıza,
Toyu yas olan qıza
Ağla, qərənfil, ağla!

Ağla, ürək boşalsın,
Ünün göyə baş alsın!
Ağla, dağlar yumşalsın,
Ağla, qərənfil, ağla!

Bu təklənmiş şirlərə,
Bu arxasız ərələrə,
Bu talesiz nərələrə
Ağla, qərənfil, ağla!

Bu günahsız qanlara,
Bu didilmiş canlara,
Bu cansız cavanlara
Ağla, qərənfil, ağla!

Bu bədənsiz qollara,
Bu uçurum yollara,

Bu yiyəsiz qullara
Ağla, qərənfil, ağla!

Bu səngiməz ağrıya,
Bu qan sızan sarğıya,
Bu allahsız qurğuya
Ağla, qərənfil, ağla!

Bu qara yazılara,
Bu körpə quzulara,
Bu ölən arzulara
Ağla, qərənfil, ağla!

Hara gedir bu qanlar?!
Od püskürür vulkanlar!
Boş əlimiz – qalxanlar,
Ağla, qərənfil, ağla!

Xeyrə şər üstün gəldi,
İniltili ün gəldi...
Ağlamalı gün gəldi:
Ağla, qərənfil, ağla!

Bu necə oldu: gah qaradöşəmə nağıl, gah şeir. Müsibət ayağında həmişə belə olur. Analar oğul yasında belə fəryad qoparmırmı?! Ağrı acısına boyanmış bayatı misralarının ortasında şeirlə deyə bilmədiklərini beləcə dil deyib ağlamırlarmı analarımız?! Mən onlardan artıq ağı deyə bilmərəm ki...

1990

AZADLIQ

Uşaqlıq dostum Sabir Qaraxançalıya

Ağla istər mənə, gül istər mənə,
Axtarıram yoxda, varda Azadlıq.
İynə ulduzundan tap göstər mənə
Zərre böyüklükdə xırda Azadlıq.

Sarılib gövdəsi kökünə kimi,
Bilmirik bal kimi, ya kinə kimi,
Hələ görməmişik bu günə kimi,
Yerdəmi, göydəmi, harda Azadlıq?!

Yaradan yaşamaq saymasın bunu,
Haqsa, qiyamətə qoymasın bunu!
Tanrı itinə də qıymasın bunu:
Azadlıqda gordu, gorda – Azadlıq.

Məğribdən–Məşriqə cahan, gör, indi
Toplu, topxanlı cahangirindi.
Gözümüz önündə can çəkir indi
Başı sört ilgəli darda Azadlıq.

Bir sirlə qönçədi; açsa, gül olar!
Bir dəndi: becərsək, bir sünbül olar!
Qaydına qalmasaq, yanıb kül olar –
Çırpınır bir çimdik qorda Azadlıq.

İnsan hüriyyətə bürünə keşke!
Yol tapa bu yoxun yerinə keşke!
Bizə də bir dəfə görünə keşke –
Qismət olan quşa, qurda Azadlıq.

Sonuyla ölçülür insan əməli:
Qılı qırxa bölüb, haqqı deməli!
“Haqqı, Ədalətə mülkün təməli!”
Harda Ədalət var – orda Azadlıq!

BU SƏRSƏM DÜNYA

Hara ayaq bassaq, qazıb atarlar
Kimdi qoyan izi iz olmağa ki?!
Astarı üzündən üzde tutarlar,
Kimdi qoyan üzü üz olmağa ki?!

Arzusu, muradı gözdə qalan kəs,
Gözü bu yollarda, izdə qalan kəs,
Düzlük gəzə-gəzə düzdə qalan kəs,
Kimdi qoyan düzü düz olmağa ki?!

Xamırımız başqa, özümüz başqa,
Xamırdan qəlibə düz keçək keşke!
Cücəni fil gördük, fili qarışqa,
Kimdi qoyan gözü göz olmağa ki?!

Bu dünya olmayıb ta bunca zalım,
Baltasınca zalım, sapınca zalım...
Söndürür biz ocaq tapınca, zalım,
Kimdi qoyan közü köz olmağa ki?!

Kələf çözələdik yüz ilə qədər,
Dedik ki, çatarıq mənzilə qədər.
Neylədik, sökdülər özülə qədər,
Kimdi qoyan bizi, biz olmağa ki?!

Şər meydan sulasa, fəsadlıq doğar,
Fəsaddan mənəvi kasadlıq doğar,
Dönüb özün olsan, Azadlıq doğar,
Kimdi qoyan özü öz olmağa ki?!

1990

1990

DÜNYA

Minbir rəzalətə göz yuma-yuma
Məhşər ayağına varmısan, dünya.
Salamat yerin yox qədəm basmağa,
Alovsan, atəşsən, qormusan, dünya?

Çərxin tərsə dönüb, nizamın tərsə,
Çəkdik qədrini – hər nə qədərsə.
Qara bulud kimi kürreyi-ərzə
Bir xalqın ahını sarmısan, dünya.

Pozuldu ləzzətin, zəhr oldu dadın,
Hər dönüm-döngəndə min istibdadın.
Bu qədr fəryada qulaq tıxadın,
Söylə, sağırmısan, karmısan, dünya?

Zülmün pəncəsində qaraldı şamlar,
Ölüm girdabında inlər adamlar.
Xalqı dirigözlü yedi yamyamlar,
Gözünmü tutulub, kormusan, dünya?!

1990

MƏZARSIZ ŞƏHİDƏ AĞI

Ömürlər qum dənəsi,
Əcəl – quyu, şəhidim.
Bu quyuda dadarsan
Yası, toyu, şəhidim.

Necə çıxar il yaza?!
Kəsər hardan almaza?!
Ər, ər olmaz, olmasa
Ərin soyu, şəhidim.

Mərd oğluydun bu yurdun!
Kəllədən qala qurdun!..

Ölümünlə qorudun
Odu, suyu, şəhidim.

Döyüşürdün cansız da!
Qanın qalmaz qansızda!
Sən şəhiddin onsuz da
Ömrün boyu, şəhidim.

Əzmini necə öyüm?!
Sızlaram göyüm-göyüm...
Qəbrin də yox ki, deyim:
Rahat uyu, şəhidim!..

1992

QURTULUŞ MAHNISI

Bu qovğa son qovğadır,
Ya ölmək var, ya qalmaq!
Hər tərəf qasırgadır,
Çöksən, səni udacaq!

Durma, sarı bayrağa!
Silahından qan yağa!
Düşmənlə əlbəyaxa
Didişməlisən, ey xalq!

Göstər qeyrət gücünü!
Dikəlt namus bürcünü!
Özün qazan əcrini:
Qalx, bütün gövdənlə qalx!

Coşub-daşan nifrətlə
Son qoy vəhşətə-qətlə!
Dağ çökdürən qeyrətlə
İldırımından əvvəl çax!

Qov gözündən mürgünü!
Candan qorxu, ürkünü!
Göstər ərlək görkünü!
Qorxma, sənindir bu haqq!
Qalx, bütün gövdənlə qalx!

1993

YURD İTİRƏN BAY OLMAZ

İçim yanar həsrətdən,
Bağrımda köz Kəlbəcər.
Gördüyü fəlakətdən
Ağlar göz-göz Kəlbəcər.

Xəyanətlə vurulan,
Öz odunda qovrulan,
Al qanımında qıvrılan
Dərdi dəniz Kəlbəcər.

Ağ saraylar viranə,
Yüz il təslim bir ana...
Məlhəm qoymaz yarana,
Dünya bumbuz, Kəlbəcər.

Məndə sevinc arama,
Dünya saxta, qurama...
Qan fişqıran yarama
Səpilən duz Kəlbəcər.

Dağ çökdürən cəbrimsən,
Can çəkişən səbrimsən,
Qazılmamış qəbrimsən,
Dərdimdə üz, Kəlbəcər.

Dikəl qəfil qarşıma,
Axna, təkül başıma!

Daş vermə başdaşıma,
Qalmasın iz, Kəlbəcər!

İbrət odu: göz görə!
Görəmmədik yüz körə...
Nifrət yağdır bizlərə
Gecə-gündüz, Kəlbəcər.

Bu, axır zamandı mı?!
Aman! Əl-amandı mı?!
Yaxşımı, yamandı mı
Halın bizsiz, Kəlbəcər?!

Qarlı qışa dözmürdün,
Dağa-daşa dözmürdün,
Bərkə-boşa dözmürdün,
Gəl, indi döz, Kəlbəcər!

Nə dağdı Allah çəkdi,
Dağ üstündən dağ çəkdi...
Dədə Şəmşir ah çəkdi,
Yandı söz-söz, Kəlbəcər.

Çilikləndi büllur saz,
Getdi ruhunda avaz...
O Kəlbəcər qayıtmaz,
Qayıtsa yüz Kəlbəcər.

Yurd itirən bay olmaz,
Dərddən-qəmdən ayılmaz!
Bir daşına tay olmaz
Kürreyi-ərz, Kəlbəcər!

İTİRDİYMİZ CƏNNƏT

Eldar Məşədihasəntiyə

O yurd mənim ətim, qanım!
Murov -- ərşə nərdivanım!
Dəlidağ – dumanlı başım,
Tərtər – hissım, həyəcanım...

Sən duruluq seltənəti!
Yerin, göyün lətafəti!
Hər xilqətin öz yeri var,
Sən də gözəllik xilqəti!

Başımızda sən zümrüd tac!
Qəlbə məlhəm, dərdə əlac!
Sən bu xalqın cənnətiydin,
Cənnət qorunmağa möhtac.

Çəsmələrin abi-həyat,
Gül-gülzarın ayət-ayət.
Üflə qiyamət surunu
Bizləri qəflətdən oyat.

Ocağına qalanmadıq,
Canı fəda qılamadıq...
Yuva sahib quşun olur,
Sənə sahib olamadıq.

Çəməni, çiçək aşar-daşar,
Əfsanələr pıçıl-daşar.
Kəlbəcəri əldən çıxan
Necə yaşar, Harda yaşar?!

Kövsəri gör de susama...
Qətrəsində əngin səma!
Zülüm budur: gedəmməsin
Göz görüşə, dil salama.

Zirvədə ruhlar qayğılı,
Yer duyğulu, göy duyğulu.
Necə keçək o gədikdən,
Dünya zülmət, göz uyğulu...

O baxışlar necə təmiz!
O gözlərdə durğun dəniz.
Bir də dönün, bir də baxın:
Onda görə bilmədiniz.

Baxın, nəymiş cəvherimiz!
Sanki yoxmuş xəbərimiz...
O cənnəti itirməkdə
Günahkarıq hər birimiz.

Günahkardır bütün millət,
Millətindir gedən cənnət.
Al qanını qeyb eləsə,
Nə iş görər quru cəsəd?!

Birlikdədir cümlə əlac!
Mən sənə, sən mənə möhtac.
Bir Vətəndə hər kəsindir--
Çiçək açmış hər bir ağac.

Buluddan nur sağıldımı?!
Bir gerçəkmi, nağıldımı?!
O nur yaddaş, o yaşantı
Duman olub dağıldımı?!

Bizi bizdə yoğuran o!
Bizi bizdə doğuran o!
Bizdən qopub yad olmuşuq,
Bizi bizə çağırən o!

Çağır ki, ya ol – yaşa!
Dəlidağla ver baş-başa!
Ya öl, bitsin bu rəzalet,
Qaxınc olma qurda-quşa!

Ya o, ya bu! – Ölüm, qalım!
Üçüncü yol var, turalım;
Üçüncüyə üz tutacaq
Mənsiz məni hardan alım?!

Tər lan öldü, yuva getdi,
Yarasalar ova getdi.
Nə ararsan, dəli könlüm?
Tamah gəldi, oba getdi...

Kimlər satdı yurdu pula?!
Pulnan çətin yurd qurtula!..
Müqəddəsdir Vətən mülkü,
Əmanətdir Haqdan qula!

Nə gözləmə?.. Nə səbirdi?..
Həsret... Ölüm... Nəsə birdi!
Sümürüldü qeyrət qanı,
Kim sümürdü, nə sümürdü?!

Burada kişilər vardı
Yumruqları dağ yıxardı.
Nakışilər keçdi başa,
Bənd-bərəni sel apardı.

Qurşağacan bu dərd-əcər,
O dərdlər ki, çətin keçər...
Yalınca əliylə belə
Çökməzdi zirvə Kəlbəcər!

Qar yağıb yaşına belə,
Üzümə boşuna belə!..
Aç söylə, Aftab nənə,
Nə gəlib huşuna belə?!

Ömür də naxışdı, nənə!
Məchula axışdı, nənə!

İnsansan, qartalsan, nəsen, –
Bu necə baxışdı, nənə?!

Yuxudurmu o büsatlar?!
Qanad taxıb uçan atlar?!
Birdən-birə xəyal oldu
O yaylaqlar, o elatlar...

* * *

Murovun başı dumanlı,
Kəkliyi yaralı, qanlı.
“Nədən gedənlər qayıtmaz?” –
Gözlər gümanlı-gümanlı.

Bizsiz qalıb o guşələr,
Bizsiz açır bənövşələr...
Hər qaya bükümü – cənnət!
Bizsiz keçir o nəşələr.

Bizsiz qalıb göy yaylaqlar,
Yaş axıdır buz bulaqlar.
Sinəmizdə köz bağlayıb,
Dağ-dağ olub Dəlidağlar.

Dil-dil ötür gələn yazlar,
Çəşmələrdə xoş avazlar...
Onun dilin mən bilirəm,
Onu yadlar anlamazlar!..

Sərçəşmələr şərbətiydi,
Mələklərin ülfətiydi!
Köçürdüyüm misralar da
Çiçəklərin söhbətiydi!

Hər yan birer rövzələrdi:
Ömrü-günü təzələrdi.

Qönçələrin gül dodağı
İksir dolu kuzələrdi.

Dağlar bizsiz gülməzlər ki...
“– Nədən geri gəlməzlər ki?!”
Qürbət eldə gəzmək olar,
Qürbət eldə ölməzlər ki!

Yalan imiş öyünmələr,
Yalan vədlər, deyilmələr...
O nərələr nə tez susdu?!
Qulağında qoyun mələr...

Doğrudanmı, fərimiz yox?
Cəmərdimiz, ərimiz yox?!
Hər zirvəyə qurban getmiş
Heç olmazsa birimiz yox.

Nərgizləri həsrət aldı,
Gözünün kökü saraldı:
Bu Cənnətin sahibləri
Hansı cəhənnəmdə qaldı?!

Dağları çapıb gəlsinlər!
Sərplərdən sərpib gəlsinlər!
Vətəni xilas etməyə
Cəsəret tapıb gəlsinlər!

Qaldımı ər, varmı kişi?
Döndərsin çərxi-gərdişi!
Necə dönür qoy dönsünlər,
Yurda dönmək hünər işi!

Yurdu karvansara bildik,
Vətən nəymiş sonra bildik...
Çox düşündük, çox daşındıq,
Ağlımızı yora bildik...

Qapılarda qaldıq, yetər!
Namus gedər, iffət itər!
Dönsünlər öz yurdlarına!
Səfalətdən ölüm betər!

QALX AYAĞA, İGİDİM

Ocaq keçib, kömürdə
Bir zərəcik çınqı var!
O zərreni səslerəm,
Onda qeyrət çünki var!

Bu zərredən od-ocaq
Alovlanıb qalxacaq!
Atan, baban yanardağ,
Ulu cəddin – cəngavər!

Daş dözümin bəsdı, bəs!
Qasırga ol, kükrə, əs!
Doğram-doğram doğra, kəs!
Dünyanın xərçəngi var!

Pələng kimi nərə çək!
Düşmənin köksünə çök!
Səni yerdən üzəcək
Bir qızıl üzəngi var!..

Qalx, dikəl iftixarla!
Yağını çığna, xorla!
Silahını ovxarla,
Nifrət kimi süngü var!

Tarix qədim, mən qədim!
Qanı qanla ödədim!
Qalx ayağa, igidim,
Olum-qalım cəngi var!

BALKANLAR QAN İÇİNDƏ

*Dünən Bosniyada, bu gün Kosovada
vəhşət... Allah gerisindən saxlasın!..*

Hər yan alov içində,
Dağ-daş yanır, su yanır.
Balkanlar qan fişqırır,
Torpaq qanla sulanır.

Tarixin bu çağında
Güc serbin alçağında.
Ananın qucağında
Dilsiz yavrusu yanır.

Suçdan qorxmaz ki, dünya,
Yasdan çıxmaz ki, dünya...
Dönüb baxmaz ki, dünya –
Xalqın arzusu yanır.

Hər tərəf, hər yan yanır,
Yer və asiman yanır.
Qımıldanmır Avropa,
Çünki müsəlman yanır.

Vəhşət, dəhşət hər yerdə,
İman yox canilərdə,
Top dəyən camilərdə
Müqəddəs Quran yanır.

Əhli-səlib qudurmuş,
İslama pusqu qurmuş.
Yoxmu şərdən qurtuluş?
Köç yanır, karvan yanır.

Həqiqəti duyub biz,
Hədəf nəymiş biliriz:

Qalmasın deyə bir iz
Toxum və xırman yanır.

Dünya azlar əlində,
Çoxlar sızlar əlində,
İmansızlar əlində
Nə qədər iman yanır.

Meydan qanla sulanmış,
Qan içib torpaq qanmış.
Yüz ildir qundaqlanmış,
Yanır, Al-Osman yanır.

Yer ilə göy sahibi,
Xilqətin ey sahibi!..
Hardasan, soy sahibi?
Övladi-Fatihən yanır.

Şər dönür çarxda bu gün,
Qan axır arxda bu gün,
Zaman çarmıxda bu gün,
Od tutub zaman yanır.

Tutuşan alovdan qorx!
Öz qanında olma qərq!
Duymazmısın, qoca Şərq,
Canda hər əzan yanır?..

Qalx, yumruq ol əzmlə!
Dön özünə təzimlə!
Biz yanırıq, bizimlə
Can verən cahan yanır.

Yar olmadıq yurda biz,
Yurd qapdırdıq qurda biz,
Orda onlar, burda biz,
Can Azərbaycan yanır.

Yanır, bu cahan yanır,
Vermədən aman yanır...
Harda tüstü görsəniz,
Orda müsəlman yanır.

1999

BAĞDAD MÜSİBƏTİ

Qan ilə çalxandı durduğu yerdə,
Füzuli dərdinə aşıyan Bağdad.
Elmin səltənəti, irfan ocağı,
Tarixi çiyində daşıyan Bağdad.

Sənətin, zəkanın ilkin beşiyi!
Bəşərə pay verib Bağdad çox şeyi.
Yerlə yeksan oldu evi-eşiyi...
Şər ilə şeytana baş əyən Bağdad.

Tale üz çevirdi, baxtın talandı,
Zaman donduruldu, vaxtın talandı,
Bu dünya göz yumdu, taxtın talandı.
Nə çoxmuş izini qaşıyan, Bağdad.

Çirkin ehtiraslar qəsdinə durdu,
Haqq geri çəkildi, haqsız qudurdu...
Bağlanmış əliylə başına vurdu –
Bağrının başında daş oyan Bağdad.

Olsun bu fələyin lənət çarxına!
Döndü gözlərində yaş qan arxına...
Ta çətin dirçələ, çətin qalxına
Məhşər əzabını yaşayan Bağdad.

Aşkar müsibətin kökü çox dərin.
Bağrı parçalandı bəhri ilə bərin,
Yaddaşı silindi minilliklərin...
Alış, üreyimlə qoşa yan, Bağdad.

2003

SAHİBİN HANI

*Şuşanın işğalı zamanı dərədə
sahibsiz bir atın ataşlar altında sağa-
sola vurnuxduğu videolentə alınmışdı*

Bu, nə qovğa, bu, nə qəza?!
Qeyrət də getdi güdaza...
Sağ qalmağın sənə cəza,
Səfil at, sahibin hanı?!

Nə axurun, nə bir damın...
Səfilliyin sərt edamın!
Şərəfydin bir adamın,
Səfil at, sahibin hanı?!

İlk baxışda sən bir atsan,
Haqdan gəlmiş bir baratsan!
Sən namussan, bəkərətsən!
Səfil at, sahibin hanı?!

Yadında bir cəngi yoxmu?..
Cəngenin ahəngi yoxmu?!
Qeyrətin öz rəngi yoxmu?..
Səfil at, sahibin hanı?!

Elin qaçqın, yurdun yağma...
Kim qaldı ki, sənə doğma?!
Sən dözməzsən, bizə baxma.
Səfil at, sahibin hanı?!

Göy pərişan, yer küskündür,
Nə pis dövrən, nə pis gündür?
Yetimliyin nə miskindir,
Səfil at, sahibin hanı?!

Bu dağlar kişnərti istər!
Vurnuxma gəl belə müstər.

109

Fırxır, kişnə, qeyrət göstər,
Səfil at, sahibin hanı?!

Elə kişnə, göy kişnəsin!
Ərzin bağına işləsin!
Hamı sənin, sən heç kəsin –
Səfil at, sahibin hanı?!
Sabihin, sahibin,
sahibin hanı!

1996

HARADASINIZ?

*Bir gün olur, albəttə, əski bəylər dirilər;
Yenə qılınc qurşanar tarixdəki paşalar.
Yenə şanlar alınar, neçə canlar verilər,
İgid axınımızdan yenə dünya heyratlanır.*

Atsız

Şah babam, eşit!
Dərd çeşid-çeşid,
Yurd-yuvan şəhid,
Saraylar uçur,
Hardasan, gəl çıx!

Bir millət yeksər,
Hürriyyət istər.
Üzünü göstər,
Göstər azacıq,
Hardasan, gəl çıx!

Əzmi qürurla
Oxunu fırla!
Göy kimi gurla:
İldırım ol, çax!
Hardasan, gəl çıx!

110

Qılınc çək qəti
Qurtar milləti!
Doğra zülməti!
Sənə möhtacıq,
Hardasan, gəl çıx!

HAYDI, QOÇ KOROĞLU

Əjdaha kamana çəkməmiş səni,
Qurtar əsarətdən, qurtar Vətəni!
Gətir xəyalına ötüb-keçəni,
Haydı, Qoç Koroğlum, ər savaşına!
Qopart qiyaməti düşmən başına!

Haydı ha! İlanə, əqrəbə hücum!
Xıncılsın zərbəndən şər xıncım-xıncım!
Dağ vulkan püskürsün, qaya qığılcım!
Yağı, toyuq kimi çöksün qarşına!
Qopart qiyaməti düşmən başına!

Qurşan qılıncına, onda nicat var!
Qorxma şəhidlikdən, onda həyat var!
İgidlər ölməz ki, haqdan barat var!
Yağımı yağmurtək tutdur qurşuna!
Qopart qiyaməti düşmən başına!

1998

VƏTƏN VƏ BİZ

Uyusan, qürbətəm; qalsan, Vətənəm!
Ananam, qızınam, sevgilin mənəm!
Sən necə qıyırsan dağlansın sinəm?!
Hesab sor düşməndən! Öc al satqından!
Sıyır qeyrətini qılıncək qından!

111

Axan qanıma bax, kəsilən başa...
Qızmış pələng kimi atıl savaşa!
Ölsən, şərəflə öl, qalsan, ər yaşa!
Göstər sərtliyini polad qatından!
Sıyr qeyrətini qılıncək qından!

Sən belə deyildin, bir dön özünə!
Sancıl bayraq kimi dünya üzünə!
Səpilsin çiçəklər, güllər izinə!
Enmə Koroğlunun şimşək atından!
Sıyr qeyrətini qılıncək qından!

Vətən qovğasına alnıaçıq get!
Dağ demə, daş demə, çığnala çıx get!
Düşmənin başına ildırım çax get!
Qoy çıxsın oğullar papaq altından!
Sıyr qeyrətini qılıncək qından!

Yeter bu inilti, yeter bu fəryad!
Ağrını, acını bir tərəfə at!
İçində uyuyan qeyrəti oyat!
İlan soydan bəlli, igid zatından;
Sıyr qeyrətini qılıncək qından!

1998

ŞƏFƏQ SELİ

Şəfəq-şəfəq çözülər:
Günəş – sirlı düyünçə.
Dünyaya nur süzülər
Yerin-göyün rəyincə.

Günəş göyden gül ələr,
Sərxoş olar gilələr
Gül ikiqat gül olar
Özüne gün dəyincə.

Zər iplikli naxışdı,
İlmələri nə xoşdu!
Bir sehrli yağışdı...
İçər torpaq doyunca.

Gün gəzinə-gəzinə
Gülümşər yer üzünə.
Üzə çıxar xəzinə
Torpağı nur oyunca.

Üfüqdən nur yağanda
Cövhər olur nur qanda.
Zərifləşir insan da
Gözəlliyi duyunca.

1996

AÇIL, BƏNÖVŞƏM, AÇIL

*Dağlara gün düşübdü,
Açıl, bənövşəm, açıl...*

Xalq mahnısı

Dodaq büzmə, amandı,
Sensiz hava yavandı.
Kol dibi qəribşeyib,
Açılmalı zamandı:
Açıl, bənövşəm, açıl!

Sənsiz quru şəkildim,
Aç ki dara çəkildim.
Daha səbrim tükəndi,
Açılmasan, büküldüm,
Açıl, bənövşəm, açıl!

Baharım çaşbaş qalar,
Qar ərimez, qış qalar.
Çəmənlə çiçəklə dolsa,
Sənin yerin boş qalar,
Açıl, bənövşəm, açıl!

Gülümse ləçək-ləçək,
Gülüşünü gül, içək!
Müşküllərin üzünə
Açılması tilsimlək
Açıl, bənövşəm, açıl!

Gül, avazım ucalsın,
Dünyün fikrim uc alsın!
Qaşqabaq tüküb dünya,
Açıl, eyni açılısın:
Açıl, bənövşəm, açıl!

Yönün bizə tuş olsun,
Qızlar sənə qoşulsun.

Mənim könül sırımşən,
Açıl, sırım faş olsun,
Açıl, bənövşəm, açıl!

Ürəyim göynədi ki,
Bu göynək köhnədi ki...
Sənli dünya dünyadı,
Sənsiz dünya nədi ki?!-
Açıl, bənövşəm, açıl!

1985

QISQANIRAM DAĞLARI...

Məmməd Araz

Sənə qısqaqıram dağları, Məmməd,
Nə boyda sərvəti əlimdən aldın.
Dilimin ucunda mövzular vardı,
Mən fürsət tapmamış dilimdən aldın.

Burda yuxu bilməz, ilham oyaqdı,
Burda qafiyələr yüngüləyirdi.
Burda hazır misra varaq-varaqdı -
Yığıb çəmənimdən, çölümdən aldın.

Qarıxdı nəğməyə çayın nəğməsi,
Səsində gül açdı kəkliyin səsi,
Öpdü nəfəsini dağın nəfəsi -
Ətri çiçəyimdən, gülümdən aldın.

Bu yerdə təbiət şirin xəyalı,
Titrəşir, sayrışır, o yal nə yaldı?!
Lalələr şərində tər-təzə qaldı:
Çəmənin ömrünü ölümdən aldın!

1968

KAŞ, BELƏ QOVUŞA

Xilqətin əlindən bərli-bəzəkli,
Nə gözəl görünür o sıra dağlar!
Alçaq sinələri əlvan çiçəkli,
Hündür zirvələri sırsıra dağlar.

Gün vurduqca çalmasını əridir,
Şeh deyil, üzündə həya tərdir!
Buludlar dolanan kəmə yeridir,
Qüdrətdən dikəlib gör hara dağlar!

Mehriban açılıb qucaqlarınız,
Dəyir bir-birinə dodaqlarınız
Vüsaldan qızarıb yanaqlarınız –
Kaş, belə qovuşa yar yara, dağlar!

1957

BƏRGÜŞAD BAYATISI

Dalğasında könlüm səkər,
Qanadlanmış marağiyam
Bərgüşadın.
Ürəyimi görsən əgər,
Bir dastanlıq varağiyam
Bərgüşadın!

Şəfəqlərə boyanaram,
Sahilində dayanaram,
Ay sönəndə mən yanaram:
Həmişəlik çırağiyam
Bərgüşadın!

Bu yol gedər Qızıldaşa,
Yağış yağsa, qısıl daşa...
Gül ürpəşər, "qızıl" daşar,

Lələ deyər: Növrağiyam
Bərgüşadın!

Sonalı bir dünyası var,
Şirin-şəkər laylası var,
Görsem Nəbi qovğası var –
Aynalısı, varağiyam
Bərgüşadın!

Onsuz necə qəribserdim,
Əsəbimi yuyub sərdim,
Bir ömürdə bir yol gördüm
Min ömürlük qonağiyam
Bərgüşadın!

Nə zaman ki gələr bahar,
Ləpələri ətir qoxar!
Sinəm üstə şahə qalxar,
Qızıl qumlu yatağiyam
Bərgüşadın!

Gəldim bura, ürəkləndim,
Cavanlandım, zirəkləndim,
Çəmən oldum, çiçəkləndim,
Yaz nəfəsli torpağiyam
Bərgüşadın!

Ətəyində qaldı əlim,
Əfsuncuymuş, mən nə bilim?!
Şöhretini yayar dilim –
Dəlidağda sorağiyam
Bərgüşadın!

YAZLA QIŞ ARASINDA

Hələ torpaq quluncunu qırmayıb,
Nə tez bildin gələn yazdı, bənövşə?!
Yoxsa quşlar bal yuxunu dağıtdı,
Bu nə ündü, nə avazdı, bənövşə?!

Darıxmısan gözəllərlə pişvaza,
Hələ tezdir, üz bozardır qış yaza,
İsin mənim ürəyimdən düş yaza,
Dodaq büzmə, hava bozdu, bənövşə.

Ürkək-ürkək boylanırsan xəzəldən,
Bu naz-qəmzə əskik olmaz gözəldən.
Büktük boynun bilməcədi əzəldən,
Ha yozalar, yenə azdı, bənövşə.

Duruşundan qəlbindəki əyandı,
Qərib baxma, könlüm sənə həyandı.
Səni gördüm, minbir duyğum oyandı;
Sən olmasan, oyanmazdı, bənövşə.

1980

GÜNAHI KİMDƏ

Sənsiz dara çəkir bu ürək məni,
Bilmirəm səbrimi haçan almısan?!
Elə böyütmüsən sən kövrək məni,
Dilimdə yurd salıb, hecalanmısan.

Sənin də dərdin var, sənin də qovğan,
Kəfdən açılmayıb sinəndə yarğan.
Kükreyər, əskilməz başından tufan,
Qışın əcəlindən macal ummusan.

Yaz gələr, təpələr qızıl geyərdi,
Hər ovuc torpağın mənə gövhərdi.

120

Qayana üz tutdum, çiçək göyərdi,
Nur olub ömrümə ha calanmısan.

Açardın köksünü: Gəz, – deyərdin, – gəz,
Hamı o dünənki səxavətin bəs?
İndi ha çıxıram, zirvən görünməz,
Yoxsa birdən–birə ucalanmısan?

Təbəssüm qətrəli çeşmə dodaqlar
Ruhumda gizlənər, yuxumda çağlar...
Qayğılı–qayğılı dilləndi dağlar:
“Məndən ayrılalı qocalanmısan”.

1978

NƏFƏSİMİZ ƏTİRLƏNDİ

Yenə gəldi yaz görüşə,
Bələdçisi – qan bənövşə.
Çətir–çətir qalxdı meşə,
Sanki dünya ətirləndi.

Coşdu sellər, elə coşdu,
Yerlər, göylər elə xoşdu!
Səcdəsinə el axışdı,
Buz bulaqlar xətiləndi.

Ay bu bağın gülü şuxdu,
Elə bil hər gül uşağıdı.
Çəmənlərə gülüş axdı,
Nəfəsimiz ətirləndi.

Bir bax gülün butasına,
Az qalır ki, budaq sına.
Qız baharın ədasına
Sinəmdə söz sətirləndi.

1983

121

BƏNÖVŞƏ HƏSRƏTİ

Vaqif Bəhmənoğluna

Deyin bənövşələr tez açılsınlar,
Gözlərim saraldı yaz gözləməkdən.
Baxına-baxına qalib gözlərim
Kolların dibində naz gözləməkdən.

Ruhumda dolaşan, qəlbimdə əsən,
O zərif, o kövrək qüdrətə əhsən.
Bir dadlı işgencə varmı, görəsən
Bənövşə qoxulu qız gözləməkdən?!

Çıxmaz xəyalımdan sözü-söhbəti,
Gözümün önündən çəkilməz qəti.
Bənövşə həsrəti – yarım xiffəti;
Ürək qəmdən çökər, göz gözləməkdən.

2002

BƏNÖVŞƏ NƏFƏSLİM

Qəlbine bir qızın eşqimi dolub?~
Çiçəyin çırtlayıb, ay budaq, sənin.
Qoynuna dünyanın müşkümü dolub?
Ətrindən məst oldum, ay torpaq, sənin!

Dirçəltdi, bənövşə, qovğan dağ-daşı,
Savaşın – dünyada haqqın savaşı.
Necə yerə sərdin o boyda qışı?!
Ömrün uzun olsun, ay qoçaq, sənin!

Sağında-solunda gül açdı yenə,
Süsənin sünbülə dolaşdı yenə,
Gözəllər üstünə yof açdı yenə,
“Bəxtəvər başına, ay bulaq, sənin”.

Sarıldım bahara “mənim” deyə mən,
Yarpaq açsın ömrüm, günüm deyə mən!
Bir yaşıl heykələ dönüm deyə mən,
Kaş pöhrən olaydım, ay qovaq, sənin!

Bir əsim ətrini nəfəsimə qat,
Yoğur varlığımı təzədən yarat!
Gətir ovqatıma bir şirin ovqat,
Gəlmişəm səcdənə, ay yaylaq, sənin!

1982

BAHARLA SÖHBƏT

Haçandı görmürəm, lap yuxalmışam,
Nərgiz, nə kefdəsən?!
Süsən, xoş gördük!
Səni çəmən boyu xəbər almışam:
Mənim incigülüm, sənsən? – Xoş gördük!

Gəldim: şəlalənin gur saçın görüm,
Zirvədə dağların gül tacın görüm!
Ömürdən, bahardan söz açın görüm,
Dərələr, xoş gördük, düzən, xoş gördük!

Səsində bir giley duyuram, bulaq,
Keçən son bahardan düşmüşük uzaq...
Sirli dodağından öpüm, barışaq,
Ay məndən inciyib-küsen, xoş gördük!

A kövrək ürəkli, süslü bənövşə,
Könlümə od saldın gizli, bənövşə.
Niyə kirmisən, sözlü bənövşə,
Nə olar, dil açıb desən: Xoş gördük?!

PAYIZ MÖCÜZƏSİ

Oktyabrda Kəlbəcərdə lələ görmüşəm

Saralmış dağ hara, axı sən hara,
Nə əcəb qalmısan indiyə, lələ?
Alıb koğuşuna, qaya qoymayıb
Səni yağış döyə, gün döyə, lələ.

Əylənib qalmısan, nahaqımı, haqımı...
Qaya çovğundan da qoruyacaqmı?!
Ta səni isidər odmu, ocaqmı?!
Qorxuram nəfəsin təntiyə, lələ!

Pozulub çəməninin kefi-damağı,
Təkcə yanağında közərdən dağı.
Ömrün payızında alovlanmağı
Niyə bacarmadım, mən niyə, lələ?!

PAYIZ

Zirvələri tufan aldı,
Dağ başına cuna düşdü.
Meşələrin göy örpeyi
Yavaş-yavaş yana düşdü.

Rəngi qaçdı tər yaylağın,
Gülü soldu yığın-yığın.
Hava sındı, sarmaşığın
Ləçəkləri qına düşdü.

Gün tez yatdı, gec oyandı,
Susdu bülbül, pozub andı.
Yumaq-yumaq ip boyandı:
Qız evinə hana düşdü.

Payız gəldi, sevgi səslı,
Vüsalların mənzil fəsli.
O gəncə bax, od nəfəsli,
El gözəli ona düşdü.

Dağ ayrılıdır çəndən, sisdən,
Çoban tütək çalır hirsdən.
Durna keçdi başım üstəndən,
Yadıma bir xana düşdü:

“Ay havada uçan durna,
Bizi qoyub qaçan durna.
Gələcəksən haçan durna...”
Qəlbim həyəcana düşdü.

Külək əsməz bu hiddətdə,
Yır-yığış var hər bir kənddə.
Mın toy gördüm təbiətdə
Yönüm hansı yana düşdü.

1965

YEDDİ GÖZƏL

*Qəbələdə yeddi mərtəbəli
bu adda şalalə silsiləsi var*

Hansı heykəltəraş yonmuş bu suyu,
Nə mübarek mərmər, nə ulvi cila!
Üstünə şəh yağıb ulduzlar sayı,
Gözəldən gözəldir, əladan əla!

Sevgi qanadlanıb bu dağ başında!
İlahi bir qüdrət, bir nur qaynağı!
Mələklər səcdədə əli qasında,
Ətirlə yoğurub Allah bu dağı.

Yeddi şələlənin hər biri gözəl!
Döyünən, çırpınan bir canlı həyat!
Hər biri, baxırsan, bir pəri gözəl,
Hər biri nazəndə, hər biri afət!

Kim yonub bu suyu bu şəklə saldı?!
Gözə işıq çilər bu mərmər sütun!
Dünəndi, bu gündü, həm istiqbalı
Səmavi səltənət, Qəsri-Bisütun!

Gəlsin zövq almağa “Yeddi gözəl”dən,
Gəlsin dünyamızın hər şələləsi.
Ərşin memarıdır yonub düzəldən! –
Bir göy şələləsi, yer şələləsi!

2003

ADSIZ ÇİÇƏK

Ya ətrinə, ya rənginə tay hanı?!
Yaman gözəl yaranmışan çəməndə.
Yaz günəşi parıldadır yaxanı,
Şeh içində nazlı-nazlı çiməndə.

Lalə, nərgiz... Naxışlanıb dörd yanın,
Tər güllərin ortasında bitmişən.
Bilirsənmi niyə yoxdur ad-sanın?
Gözəllərin yığnağında itmişən!

ÇİÇƏK DƏNİZİ

Əlvan gül dənizi, çiçək dənizi,
Ətirli dalğalar dizimdən mənim.
Getməz bu dağların göyçək dənizi
Ürəyimdən mənim, gözümdən mənim.

Yönəldim bulağa bir qurtum içim,
Cıdır fərşə dönüb, gül əlçim-əlçim.
Bəs necə tapdayım, bəs necə keçim?
Min naxış pozular izimdən mənim.

Yamacı çağırdım, dağı səslədim,
Cavab gələr deyə ümid bəslədim.
Bir coşub-çağlayan nəgmə istədim,
Kəkliklər çıxmadı sözümdən mənim.

Qurşağı çəmənə sancılıb göyün,
Çiçəklər nazəndə, quşlar ərköyün...
Ürəyim yaylaqda itibdi bu gün,
Xəbərim olmayıb özümdən mənim.

YUXUMA GİRSƏN

Dağlar, dağlar, vurulmuşam
Əzabına dözmək üçün
Ürək ver mənə.
Dağlar, dağlar, yorulmuşam
Sahilimə gül-çiçək sər
min rəng ver mənə.

Dağlar, dağlar, yorulmuşam
Yuxuma gir, yastığım ol
dinclik ver mənə.
Dağlar, dağlar, saralmışam,
Qaytar yaşıl baharımı –
gənclik ver mənə.

Dağlar, dağlar, sovrulmuşam;
Çoxum gedib, azım qalıb
aman ver mənə.
Dağlar, dağlar, qovrulmuşam;
Hələ neçə arzum qalıb
imkan ver mənə.

DƏLİDAĞIN QIŞ YUXUSU

Yumub tökür göyden yerə ağ qumaş,
Dəlidağın qışına bax, qışına.
Bəyaz əba qurşanıbdı başabaş,
Buz bağlamış başına bax, başına.

Qovğalardan uzaq olmaz bir günü,
Bulaq gözü qışda vurur mürgünü.
Bir nərđi ki, çırpalasa kürkünü,
Daşib gedən daşına bax, daşına.

Ağzınacan gümüş yeyib dərələr,
Məst olubdu həsrət bəndlər-bərələr.
Heç səngiməz qıyıltılar, nərələr,
Qasırğadan qoşuna bax, qoşuna.

Bu, qar deyil, sanki bəyaz ləçəkdi,
Hər çəngə qar sabah bir qom çiçəkdi,
Ana torpaq "göy xəlbirdən" su çəkdi,
Zirvələrin döşünə bax, döşünə!

Ağ bürünüb, heç bilməzsən: nə, nədi...
Buz birçəkli, qar çəfkənli nənədi.
Yaz gəlincə bir nəğməli nənnidi,
Dəlidağın işinə bax, işinə.

1981

O DAĞLARIN NƏFƏSİ GÜL

Gözəlliyn əsiriydim,
Burda döndüm gül şahına,
Xınalanıb Zaqatala –
Güllər – xına, gülşən – xına.

Budağına sarınanıq,
Ətirindən barınanıq,

128

Bu torpağın bağı yanıq,
Qan fişqırıb gül şahına.

Yeri, suyu, havası gül,
Dağın-daşın nəfəsi gül,
Bu torpağın meyvəsi gül,
Torpaq – məğrur, gül – şahane!

Qəlbinə yer tapıb Günəş,
Ləçəklərə hopub Günəş,
Pul-pul olub, qopub Günəş,
Enib dağın qurşağına.

1979

KƏPƏZ

Zirvəndə qıy vurur qızılquş, laçın;
Quşların sirdaşı: sən ulu Məcnun!
Başının üçtündə göy qübbə – tacın!
Gözünün önündə Göygölün, Kəpəz.

Sənin öz şəklin var, sənin öz siman,
Dirəksiz qalarmış sənsiz asiman.
Buludlar başından sıyrılan zaman
Möhtəşəm görünür heykəlin, Kəpəz.

Maralgölün sənin, Göygölün sənin
Bir cüt tər çiçəyin, tər gülün sənin!
Sənin göz bəbəyin, sevgilin sənin,
Hər biri sevdalı bir gəlin, Kəpəz.

Qoynundan atlanır sular sırhaşır,
Sənin qüruruna qartal yaraşır!
Gözəllik, lətafət başından aşır,
Sağ əlin başıma, sağ əlin, Kəpəz!

2004

129

BAHAR HƏSRƏTİ

Bu qış yaman uzandı,
Görən yazı gələmi?!
Ayazımış çiçəklər
Qışdan razı gələmi?..

Əsiriymiş gül gülün;
İlleti var bu ilin...
Gül şaxında bülbülün
Xoş avazı gələmi?..

Gülər dağlar yaxası!
Dərə cənnət qoxası.
Çiçəklərin ən xası,
Sərvinazı gələmi?

2003

DÜŞKÜN QOCALAR KİMİ

*İlk müəllimin
Hümmət Məhəmməd oğluna*

Dağlar marala qalmaz,
Dağda maral nə gəzir?!
Günü keçmiş qocadır,
Dağda o hal nə gəzir?!

Qaygıları dağıla,
Dağ qayıdıb dağ ola!
Maral, cüyür yığıla...
Bu cah-calal nə gəzir?!

Dağ kəlləri qayada
Hanı, dağı oyada?!
Gözlə, maral qayıda...
Ömrə macal nə gəzir?!

1980

BAHAR

Ətirli yellər əsər,
Bahar yaşıl torpaqdı.
Göy üzündə gülümsər
Bahar güllü budaqdı.

Naxışına sal nəzər,
Çəmən xalçaya bənzər.
Bir gündə min dağ bəzər,
Bahar elə qoçaqdı!

Əlvan gül aç-aça,
Gah sərilər yamaca,
Gah dırmanar ağaca,
Bahar dəcəl uşağdı.

Dağ məxmərə bürüdü,
Göylər necə dərinli!
Hər şey parlaq görüdü,
Bahar nurdu, işıqdı.

Çəməne bax: rəngbərəng!
Hər qarışda min çiçək,
Hər çiçək bir kəpənək,
Əl vursan, uçacaqdı.

Bulaqların nazı var,
Söhbəti var, sazı var,
Şirincə avazı var,
Bahar sanki aşığıdı.

Buludlar axın-axın,
Üstündə qaynar dağın,
Şələləyə bir baxın,
Çalar, oynar: nə şuxdu!

131

Gül yağıb sola-sağa,
Ürəyin dönür dağa!
Dörd göz istər baxmağa
Yurduma bahar vaxtı!

1984

YUXULAR ÇİN OLAYDI

Çeşmələr çağlayıb selə dönmüşdü,
Hər gözü bir dadlı dilə dönmüşdü.
Zirvə özü boyda gülə dönmüşdü –
Çiçəklər içində nadir gördüyüm.

Çiçəkdən yer yox ki, gözüm torpaqda,
Bir türfə gözəldir bu kef-damaqda.
Cənnət qurulmuşdu Sarı bulaqda,
Mənim bu dünyada budur gördüyüm.

Gedib-gedib, ta zirvəyə çatmışdım,
Dağ başında bəxtə kəmənd atmışdım,
Kəlbəcərdə gül-çiçəyə batmışdım,
Ayıldım ki, Yardımlıdır gördüyüm.

1988

PÖHRƏLƏR

Pöhrələr yaz yuxulu,
Pöhrələr –
Dodağı süd qoxulu,
Taleyi ümidli,
qorxulu.
Pöhrələr –
Bir qomu bir baltalıq –
bir kötük üstədə!

132

Möhlət ver,
Pöhrələrdən sütun doğra,
kötük istə!
Pöhrələr –
Gün dəyəndə qarsılar,
Yağış vursa, kövrələr.
Pöhrələr...
onları bir ürəksiz,
Bir də
Qart bir ağacın
Tünd kölgəsi qəhr elər!

1967

HARA BELƏ, XAN ÇINARIM

*Çinarlar çox erkən yarpaq tökməyə
başladı. Ürəyim səksəkəyə düşdü: bəlkə
qarağacları ayaq-üstə ölümə məhkum
edən əsrin amansız xəstəliyi Xan çinara da
yoluxub?..*

Hara belə tələsirsən,
Sənin vida çağındımı?!
Can üstündə nə əsirsən,
Əcəl bunca çılğındımı?!

Yayda yarpaq tökən çinar,
Qol-qanadın nə çırpınar?!
Nədən bunlar, neçin bunlar,
Ürəyində çovğundumu?!

Naçar attək göy kişnədi,
Qan içməyə yer təşnədi.
Bu zəhərə qalmış nədi,
Bu qandımı, qırğındımı?!

133

Vərəm tutmuş nərsən, nəsen?!
Canında nə oddu əsen?..
Pul-pul olub tökülürsən:
Sakit dünyanın çalxandımı?!

Fərqimizə bir bax bizim,
Qan ağlama, canım-gözüm.
Sən dözmürsən, mənmi dözüm,
Dünya sözə baxandımı?!

1987

*Onu sanki qələm
çəkib*

GƏLMƏZ

Yapışdım sahilə, pənah Allaha!
Fikrim şahə qalxdı, ürəyim şaha.
Gözlərimin kökü saraldı daha,
Dünən gəlmədise, bu gün də gəlməz.

Gülməz o üfüqlər, gülməz təzədən,
Bilməz itən nəymiş, bilməz təzədən,
Gəlməz, daha gecdi, gəlməz təzədən,
Gəlsə də, o Günəş kökündə gəlməz.

Ürəyim yandıqca gecikdi sabah,
Saçından asılıb bu gecəm, eyvah!
Üzü qara olsun əcəlin, Allah,
Onun həsrətini çəkəndə gəlməz.

Gözüm həsrət qaldı qəmzar üzünə,
Budadı doyunca qəm hər üzünə...
Bundan min il keçsə, bu Yer üzünə
Məmmədtək naşükür bir bəndə gəlməz,
Gəlməz, mənim kimi şərməndə gəlməz.

1998

HEYRƏT

Onu sanki qələm çəkib,
Nə ilahi yazı, bəh-bəh!
Can almağa qəsdə durub,
Qaşı, gözü, nazı, bəh-bəh!

Tüldən zərif, güldən incə!
Tellər oynar – yel dəyincə!

Gözlər çeşmə, dodaq qönçə,
Bir mələkdə özü, bəh-bəh!

Öahdan rüzgar kimi əsir,
Görüşünə el tələsir,
Özü asır, özü kəsir,
Dara çəkir bizi, bəh-bəh!

Bu nə cilvə, nə afətdi?!
Üzün görmək ziyarətdi.
Başdan-başa lətafətdi.
Bəh, bu zalım qızı, bəh-bəh!

BAKI BİR NAĞILDI, SƏN NAĞİL QIZI

Ramiz Mirişli tərəfindən bəstələnmişdir

Xəzərdən çıxmısan bir mələk kimi,
Gülgün yanaqların çiylək kimi.
Gülden-gülə qonan kəpənək kimi
Gəzərsən çiçəklər, güllər içində.

Cənnət Şüvələnda bir gül şaxısan,
Gözəllik sultanı, könül şahısan!
Üfüqləri qucan göyqurşağısan,
Üzərsən yaşillər, allər içində.

Bakı bir nağıldı, sən nağıl qızı,
Nağıl qanadında dolandır bizi.
Aləmin nurusan, dünyanın gözü,
Bir türfə sonasan göllər içində.

ELƏ BİLİRDİM Kİ...

Zəng vuran sənmişsən, deyirlər, dünən,
Seçə bilməmişəm səsini səsdən.
Mən gören sənəni indi görünən?!
Yarpaqtek titrədi dodağım hirsdən.

Elə bilirdim ki, dərhal seçərəm
Mən sən səsini min səs içində.
Səni çeşmə bilən bu təşnə ürək
İllərlə qovruldu məhbəs içində.

"Min il xəyalınla durub üz-üzə,
Nəğmə pıçıldaram eşqə, ülfətə..."
Sən də inanmışdın bu çılğın sözə,
Sən də inanmışdın bu qüdsiyyətə.

Mən "min il" deyirdim, yüz il getməyib...
Nə tez yaddaşımı sovurdu zaman...
Hansı yanan qəlbi vaxt kiritməyib?
Aman bu afətdən, aman, əlamən!

Bütövlük gözləmə bu kəm-kəsirdə?!
Söz görə qovrula... Dil görə yana...
Əbədi vədlərə inanma bir də,
İnanma heç kəsin and-amanına!

Bir də... inanmağa zamanı qaldı?
Yır-yığış başlayıb gün axşamı ki...
Bu dağdan aşmağa gümanı qaldı?
Mənə öleziyən Günəş şamı ki...

Yığıldı başıma cinim, cinlərim,
Kaş özün görəydin nə kökə düşdüm.
Çox olub ömrümdən küskün günlərim,
Dünyadan bu qədər əl çəkməmişdim.

1999

Özümün özümə qəzəbim sönməz,
Yox, bu da sönəcək günün birində.
Sular axıb gedər, geriyyə dönməz,
Gün solar, gecələr bitər yerində.

Olub-bitənlərə mat qalmışam mən,
Səsinmi, dünyamı dəyişdi belə?!
Axır yaddaşımı aldın əlimdən,
Başıma açdığın nə işdi belə?!

Mənə zəng vurmusan, deyirlər, dünən,
Seçə bilməmişəm səsinə səsdən.
Sən görən mənəmmi indi görünən?!
Yarpaqtək titrədi dodağım hirsdən.

1975

İNCƏ-İNCƏ LƏÇƏKLƏR

1

Ad boyuna biçilib:
İncisən ki, İncisən!
İncigülüm, inci qız,
İncələrdən incəsən!

Sən – gur leysan, mən – torpaq,
Hər cadarım – bir dodaq.
Yağırısan, doyunca yağ,
Möhtac mənəm, inci – sən.

Yağrı çətin yataşı,
Kim yağrıya ata su?!
Bir igidin butası,
Mən gözün sevincisən!

Tay tapılmaz incimə,
Dürdanəm, incimə.

140

Tərifimdən incimə,
İnciyərəm, incisən.

2

Ərit məni gilə-gilə,
İlk baharı andığıma.
Nə rəhm elə, nə su çilə,
Qoy dağlanım, yan dağıma.

Bəlkə bir xoş söz deyəsən,
Nə küləkdi incik əsən?!
İnanmazdım inciyəsən–
İncə “heykəl” yonduğuma.

Yerin-göyün arasınca
Aramızda yağın açan
İllər gəlib-geçdi haçan?!
Yollar çatdı son dağıma.

Bahar məni əsir etdi,
Hissim ağla təsir etdi.
Təmənnasız bir həsrətədi,
Demirəm “yan yandığuma...”

1972

QÖNÇƏ

Dəlidağda gül vardı,
Sən – o güldən bir qönçə;
Aranızda fərq varsa,
Gülün güldən fərqincə.

Qız, saçın hörüm-hörüm,
Bənövşəm, təzə-tərim!
Bülbül oxusun görüm
Sənin dadlı şərqincə!

141

Gülsən nur dənizində!
Dan sökülür üzündə!
Güneş oynar gözündə,
Gözün incə, bərq incə.

2002

BELƏ KÜSKÜN GÖRÜNMƏ

Çinar yarpağıdı, bu nədi yoxsa,
Xəzanmı qonubdu çiyinə belə?!
Dərdinə bu göylər göynədi yoxsa,
Alma bu dünyanı eyninə belə!

Aydımı, ya sənən buludda çimən?!
Yandırdın, çökərəm tezi-geci mən...
Hər Məcnun xəyalı bir güllü çəmən,
Geyin bu çəmənə əyninə belə!

Qəm yemə, yurdumun gözəl gəlini,
Şaxta tanımasın çiçək telini.
Dünyanın ardınca yellət əlini,
Salma hər fikiri beyninə belə!

1987

DÜNƏNDƏN BƏRİ

Flora üçün

Yaxşı ki, yanında dağıldı dünya,
Gör necə olmuşam dünəndən yazıq.
Zəhəri zəhərtək içməyə nə var,
Zəhəri bal bilib əməndən yazıq.

Narın çişəklədi, duman başladı,
Bahar gözləyirdim, tufan başladı,

142

Başladı taleyim, yaman başladı,
Yanmamış ocağı sönəndən yazıq.

Bilirəm, kim desə, gülməzsən artıq,
Gözünlə gördünmü qaradı qatıq!..
Nə qədər doğmayıq, nə qədər yadıq,
Mən ondan yazığam, o məndən yazıq.

Bu qədər möhnətə ürəyim fildi,
Yüz yol öldürüldü, yüz yol dirildi,
Eşqimin çiçəyi çoxdan dəridi,
Görən nə axtarır çəməndən yazıq?!

1972

TANIMADIN BƏS MƏNİ

Kaş biləsən, qəlbən necə istərəm
Məndən xəfif inciməni, küsməni.
Ürəyimin tellərində gizlərəm
Yarpaq kimi nazlı-nazlı əsməni.

Meh olmuşam, öyrənmişəm çəm indi,
Səndən ayrı ta etmərəm qəm indi,
Heç demirsən bu çağırış kimindi,
Hardan səslər belə tanış səs məni?!

Hər səninlə öpüşdükcə bulaqlar,
Duymursanmı bu öpüşdə nəse var?!
O Məmməddi, çeşmə kimi çağlayar,
Pıçıldımından tanımadın bəs məni?!

143

OLAN OLDU, KEÇƏN KEÇDİ...

Bahar sənin, xəzan mənim halımdı,
Keçən keçdi, olan oldu, qız, mənə.
Nitqimi bağlayan bu yaş zalımdı,
Cavabında qəhət deyil söz mənə.

Çərxim dönüb, günüm qəmdi, qəhərdi,
Yastığımda gicitkənlər göyərdi.
Mənim dilim bal bükülü bibərdir,
Bal sözündən bircə qətrə süz mənə.

Yanıb sönən bir də yana bilərmimi?!
Çökən qala bir dayana bilərmimi?!
Ömür – şərbət: bir doy ona, bilərmimi?!
Sebrin çatmaz bu halıma dözmənə.

Taxt saymazsan bü çürümüş taxtını,
Məndə elə daş göyerdən bəxt hanı?!
O şıdırğı söz qoşduğum vaxt hanı?!
Daha süstəm, ilham satır naz mənə.

Solub getdi kol dibində bənövşəm,
Geri dönməz o sevincim, o neşəm,
Göy qübbədən qopub düşən Güneşəm,
Dönəmmərəm, dön desən də yüz mənə.

Fikrim-zikrim bir zirvəyə varmaqdı,
Bəxt zirvədən baxdı, amma xor baxdı.
İndi könlüm unudulmuş torpaqdı,
Çiçək açar, çox göstərmə üz mənə...

1987

ŞİRİN ƏZAB

Buludlarla qucaqlaşan
Gör nə gözəl aftabım var!
Can atdıqca uzaqlaşan
Dəymədişər sərabım var.

Qəmlə ötən bir neymişəm,
Bir heçəmiş, hər neymişəm...
Atəşdən köynək geymişəm,
Nə səbrim var, nə tabım var.

Sən bir başqa, dünya başqa!
Gül varlığın – mehrab eşqə!
Belə keçə ömrüm, keşqə,
Nə mübarek əzabım var!

1989

XOŞUNA GƏLMƏZ

Hər gözdən gözəl olsa,
Gözüm xoşuna gəlməz.
Yeriynən qızıl olsa,
Sözüm xoşuna gəlməz.

Od qalmayıb yanğına,
Qına məni, sən qına.
Əyrim hələ bir yana,
Düzüm xoşuna gəlməz.

Gün əyildi, mən heçəm,
Nə günüm var, nə gecəm.
Quşqonmaz dağdan keçəm,
İzim xoşuna gəlməz.

Gülü saralmış güzəm,
İndi quru bir sözəm.
Qocalmışam, üzsüzəm,
Üzüm xoşuna gəlməz.

O CƏNNƏT CİLVƏSİ

Üstümə bir qoşun ələmlə gəldin,
Dərdimi bəyana, heyif, lisan yox.
Od tutub ahşdı gözümdə dünya,
Onu söndürməyə barı leysan yox...

Mən səhra yolçusu – bir fəlakzadə;
Sən kölgəsiz bir ruh – bir mələkzadə!
Rəhmsiz gözəlsən həddən ziyadə,
Gəldin can almağa, məndə də can yox...

Ağlı başdan alan cismi-xilqətin,
Gözlər qamaşdıran zərin-zinətin,
O cənnət cİlvənə tablaşmaq çətin,
Göz yumub açarsan: Məmməd Aslan yox!..

2002

HEY, GİDİ DÜNYA

Sən belə deyildin, bir özgə candın,
Xilaskar mələktək mənə heyandın,
İllərlə sən mənim oduma yandın,
Soruşub halımı bilməzsən daha.

Məni tərək elədin qışın qarında,
Ürək fəğan elər ahu-zarında...
Bülbüllər ötərdi çəmənzarında,
Bircə yol üzümə gülməzsən daha.

Hara səsleşəydim qaçıb gələrdin,
Yollar bağlansaydı uçub gələrdin,
Deryalarda yelkən açıb gələrdin,
İndi yuxuma da gəlməzsən daha.

2000

KEÇMİŞ VƏSFLƏR KİMİ

Ay başı çalmalı gəlin,
Qadasın almalı gəlin.
Kimə səcdə qılırsan,
Ay səcdə qılmalı gəlin!

Ətirləndin, bahar oldun,
Nə yandırıb-yaxar oldun?!
Nədən göyə çıxar oldun,
Göylərdən salmalı gəlin?!

Gümanlılar gümanısan,
Aldın dini-imanı sən.
Bir gözəllik ümmənisən,
Seyrinə dalmalı gəlin!

AXTAR MƏNİ, GƏZ MƏNİ

Krım gözəli Zera Bəkirovaya

Zera qız Krımın çöl çiçəyimi?
“Ağbardağ” deyilən bir ləçəyimi?!
Gül kimi açılısın Bağçasarayda,
Yol üstə gözləsin gələcəyimi?

Gözləsin baharı qışdan sıyrılıb,
Qurusun kirpiyi yaşdan sıyrılıb.
Bu dəli istəyim, dilbilməz eşqim,
Qayadan sıyrılıb, daşdan sıyrılıb.

Qasırga içində könlüm bir ada,
Yanmasa, dincəlməz səməndər oda.
Aybedri dağında nəyə toxunsa,
Duyar ki, döyünür nəbzim qayada.

Qoy deyim gözləsin o harda məni:
Gəzsin Ağmollada, Ağyarda məni.
Cankoyda, Sakidə: hər yerdə varam,
Səpib göyertmişəm o yurda məni...

1985

SƏNSİZ KEÇƏN GÜNLƏRİM

Sənsiz ürək mənə qənim,
İçin-için inlər imiş.
Sənsiz keçən günüm mənim
Nəyə lazım günlər imiş.

Ha çırpındı, ha can atdı,
Qəlbim vüsəl tamarzısı,
İstəyinlə kama çatdı,
Ürəyimin tam arzusu.

Fikrim yuva tapıb artıq,
Günün-günüm, gecən-gecəm.
Necə olsa, tapışardıq,
Hardaymışsan indiyəcən?!

Sənsiz ömür bir qaraltı,
Kəsərim yox, ovxarım yox.
Sənsiz ömür boş parıltı,
Kor bulağam, axarım yox.

Bu işıqlı aləm ki var:
Bir bəxşişdi səndən mənə.
Həsərət məni məndən qovar,
Sənsiz dünya zindan mənə.

1978

QOŞA YARANSAYDIQ...

Biz qoşa yaransaq nə olarmış ki?
Dünya bundan şirin olardı onda!
Gəzib-dolanardıq qanad-qanada,
Göylər daha dərin olardı onda!

Birgə kökləyerdik qoşa simləri,
Birgə sındırardıq zor tilsimləri
Solub-saralmazdı gül mövsümləri,
Göynəyimiz sərin olardı onda!..

“Ol!” desən, olmazlar olardı həməni,
Çiçək qədəmini öpərdi çəməni,
Göylərin damında ulu mərtəbən
Bəbəyimdə yerin olardı onda!..

2003

NƏ DEYİM...

Nə şirinmiş bal həsrətin, bilməzdim,
Dadmamışam yanağımı, nə deyim?!
Hardan bilim hansı dağın balısan?
Öpməmişəm dodağımı, nə deyim?!

Dünya hədə, ömür hədə, mən hədə,
Küsdürdüyün xəyallarım dərbədə...
Mənsizliyə dözəmməzdin bu qədə,
Kim doldurub qulağımı, nə deyim?!

Bu sevdadan nə yarındım, nə yazam?!
Şah pərdəsi kökdən düşmüş bir sazam...
Gül bahara əsir düşmüş payızam,
Yağdır haqlı qınağımı, nə deyim?!

2003

LOĞMAN SAYALI

Gözü tutulmuş bulaqdım,
İltərə içimə axdım;
Günəşə, sənə darıxdım,
Sən eşdin ki, üzə çıxdım.

Həyat ki var – mehrü ülfət!
Əbəs keçib ömrüm əlbət...
Nurundan əridi zülmət,
Gecədən gündüzə çıxdım.

Bu yollar daşlı-qayalı,
Nə çəkdim qədəm qoyalı...
Nəfəsin Loğman sayalı,
Yoxuşlardan düzə çıxdım.

2003

QƏRƏNFİL

Səni kimdir sevən bica, qərənfil?!.

Natəvan

Xan qızı bəyənib boy-busatımı,
“Kimdir səni sevən bica, qərənfil?!”
Aradım göylərin yeddi qatını,
Səni necə sevdim, necə, Qərənfil!

Gözüm gözlərini gözüstə saxlar,
Ürəyim arzular, dilim soraqlar.
Durdu salamına bağçalar, bağlar,
Heyranam səndəki gücə, Qərənfil.

Sevda gülzarında bir afət də sən,
Bir peri qızısan təravətdə sən,
Göyden endirmiş bir ayət də sən:
Əzbərlərəm heca-heca, Qərənfil.

150

Qoy mən inildəyim, sən doluxsunma,
Şax tut qamətini, bir zərrə sınma,
Ömrü əbədi bil, ötəri sanma;
Hörmətin dağlardan uca, Qərənfil!

Çiçəklər içində sən bir nazəndə,
Küləklər çevrəndə olar sazəndə.
Sənsiz də havalı, səni üzən də,
Almazsan kimsəni vecə, Qərənfil!..

Göyden ulduzları səninlə dərdim;
Vesfini ötməkdə ömürlük virdim.
Söküb ürəyimi şəklini hördüm,
Bağladım gecəni fəcrə, Qərənfil!

Sinəm cadar-cadar: yer suya həsrət,
Sənə həsrət qalan hər şeyə həsrət.
Məni hicran üzə ta doya həsrət,
Gözümdə bitəsən birçə, Qərənfil.

2003

DÜNYA, BU DÜNYA

Amansızsan hər sehirdən, büyüdən,
Bir beləsan məni məndə üyüdən.
Səni mənim gözlərimdə böyüdən,
Məni sənə xor göstərən bəxtə bax.

Nə xoş çəkib qaşlarının nəqqaşı!
Saldın məni tufanlara nə yaxşı!
Bəxtəbəxtədi ömrümüzün naxışı,
Qarşılaşdıq bir vadidə bəxtəbəxt.

Ürək gülmü açıb sənə görkəzəm?!
Gur çeşmətək yaş axıdır hər gözüm.
Sən bu eşqi görəmməzdin, nərgizim,
Bir şimşək ol, buludlardan çax da bax.

151

Namərd dünya nə almadı mən mərddən...
Sel süpürdü, bir bəndim yox min bənddən.
“Quş olsan da, qurtulmazdın Məmməddən”,
Səni mənə rast gətirən vaxta bax...

1989

DÜNYA SƏNİNDİ, ZALIM

Tər ləçək üstündə səhər tərisesən,
Ürək parçalayan göz xəncərisən,
Nağıl qanadında uçan pərisən,
Sevdalı buludlar taxtındı sənini!

İlk nuru sənindi gün hardan doğsa,
Dağlar keçid verər gözün nur yağsa.
Mayan təbəssümdən yoğrulub yoxsa,
Dil susdu, baxışın, bax, dindi sənini.

Gözəllik bağında nazlı çağındı,
Bahar nəfəsindi, gül qucağındı.
Yax-yandır dünyanı öz ocağındı,
Yaxıb-yandırmalı vaxtındı sənini!

Dilin həsrətlərin ümid qönçəsi,
Bənövşə dodağın sirr dünyüncəsi.
Səsin bülbüllərin gül düşüncəsi,
Nəgmə həyatındı, baxtındı sənini!

MƏNƏM, MƏNƏM!

Gəldim səni görə, qismət olmadı,
Nazlandı yerinə gül: “mənəm”, “mənəm!”
Günüm necə keçdi, bilə bilmədim,
Səsləndi saniyə, il: “mənəm, mənəm!”

152

Çaxnaşdı könlümün dəli həsrəti,
Gördüm ki, sinəmdə bir çay kükrədi.
Əllərindən ayrı əlim titrədi,
Çağırıldı bir zanbaq: “əl mənəm, mənəm!”

Qayıdıb gələndə dinlə bir axşam,
Sənə xan çinardan söz tapşırıbmışam...
Lalələr ovcunda yandıranda şam,
O dağlanan çiçək, bil, mənəm, mənəm!

SƏNİ APARAN YOLLAR

Sən getdin, arxanca açıla qaldı,
Bir də qapanmadı qollar beləcə.
Mənimlə dumana, çənə büründü,
Hönkürdü yamaclar, yallar beləcə.

Sənsiz dünya mənə dərd-qəmə döndü,
Üyündü zirvələr, dağ quma döndü.
Şəkərim, şərbətim zəqquma döndü,
Zəhərə çevrildi ballar beləcə.

Bir uca dağ idin yaz görkəmində,
Şehli çəmənlərin öz görkəmində,
Səni apardığı qız görkəmində
Geriye qaytara yollar beləcə.

1972

SƏN DEMƏ

Sən elə gözəlsən, elə göyçəksən,
Görüb gül üzünü, gül dandı könlüm.
Çiçək sözlərini yağdır üstümə,
Çiçəkli sözünə güldandı könlüm.

153

İntizar çəkməkdən min dağım çökdü,
Yolunmuş çəmənim ləçək-ləçəkdi,
Bu qədər ağrını-acını çəkdi,
Yenə xəyalınla ballandı könlüm.

Köhlən bildiyimiz, demə, yedəkmiş,
O şirin şərbətin bircə qədəhmiş...
Sözün də çiçəktək ömrü gödəkmiş,
Çiçək sözlərinə aldandı könlüm.

1985

İLTİMAS

Qoynunda qalmağa bir qarış yer ver,
Ay ana güneylər, ata quzeylər.
Gözümüz qaralar səndən ayrılacaq,
Olaq ocağında yanan kösöylər.

Qatar başımızı çəmənlə gülşəni,
Dərənin dumanı, zirvənin çəni.
Unutdurur bizə olub-keçəni
Bu qaya saraylar, yaşıl muzeylər.

Ömür-gün uğrunda yarışdı səndə,
İki sönmüş ocaq alışdı səndə,
Küskün ulduzumuz barışdı səndə,
İndi baxıb bir-birinə göz eylər.

Gəzməklə tapılmaz ömürdən itən,
Nə qalıb, qismətədi, ol bizə Vətən!
Bir könlül xoşluğu, bir sağlam bədən,
Bir qaya kölgəsi bizə bəs eylər.

1978

YAXŞI Kİ...

Cəni tapan gündən kəsilib ağrım,
Könlümü göynədən bir intizarmış.
Mən elə bilirdim buza dönmüşəm,
Sən demə, sinəmdə tonqal yanarmış!

Günləri aylara zorla düyərdim,
Ömrün çiçək fəslə keçdi, deyərdim.
Qurumuşdum, ülfətindən göyərdim,
Xoş gün görəni kimi ürək baharmış!

Arxanca dünyanı gözərdi Məmməd,
Yandı hicranına, közərdi Məmməd,
Pislərin əlindən bezərdi Məmməd,
Yaxşı ki, dünyada yaxşılar varmış!

ƏS, BAHAR NƏFƏSLİM

Sən mənə ömürsən, sən mənə bahar,
Sən elə bilmə ki, sən sənən elə.
Çəmənin çiçəyi nəyimə gerek?!
Mənə bənövşəsən, süsənsən elə.

Bir zərif qönçədən dodağın zərif,
Yanağında qoşa ulduz közərib,
Yanında lələyə söylədim tərif,
O vaxtdan inciyib küsənsən elə.

Tələs, harayıma çatmağa tələs,
Tez çatsan, qəm mənə girişə bilməz.
Əs, bahar nəfəslim, ürəyimə əs,
Haçandı bir əsim əsənsən elə.

1973

DUPDURU BİR DÜNYA

Bayim üçün

Sən bir evin çiçəyi,
Bir nəslin ağbırçəyi,
Bir elin gələcəyi
Olmalıydım, Bəyim, sən.

Abrın, heyran möcüzə,
Bənzətdilər acizə...
Ürəyimdən iç üzə
Necə deyim nəyimsən?!

Qalma qarlı qış ilə,
Ümid qaldı yaşıla.
Hayla, yazı qarşıla:
Yaşılımsan, göyümsən?!

Nur çeşməsən, ay nəsen!
Təmizliyə aynasan!
Sən başabaş dünyasan!
Yerim sənşən, göyüm sən!

Dünya çaşıb ən azı,
Qaçıb nurun mənası.
Üstünə dünya tozu
Qonmamış gerçəyimsən.

Haqla nahaq geyişib,
Yerlə Göy yer dəyişib.
Bəxt sənənlə əyişib,
Nə olmusan, deyim sən?!

Abır bəzən tələdi,
Sinəndən itələdi...
Nə amansız tələdi,
Neyləmişən, bəyem sən?!
Söylə görüm, Bəyim, sən?!

NİYƏ İTİRDİN MƏNİ

Bir doli rüzgara kökləndi könlüm,
Bilmirəm aparır, bu, hara məni?!
Ay axşam ömrümün səhər güneşi,
Qaytar payızından bahara məni.

Yenə gözlerindən irəğa düşdüm,
Bir yanar səhrətək qurağa düşdüm,
İtirdim özümü, sorağa düşdüm,
Gətirdi həsrətin zinhara məni.

Ətək sən olardın, əl mən olardım,
Yanaq sən olardın, tel mən olardım,
Dilində ən şirin kəlmən olardım,
Sən hara itirdin, sən hara məni?!

Məmməd xəyalınla min il qızınmış,
İnsanın ömründən eşqi uzunmuş,
Ürəyim arxanca körpə quzunmuş,
Gah itir gözümdən, gah ara məni.

1978

ÇİÇƏKMİ DAYANAR QIŞIN OVCUNDA

Sənin öz fəslin var, tanı, bənövşə,
Bitirə bilmərəm, mən qışam, səni.
Hanı o qüdrətim, hanı, bənövşə,
Götürüb dağları ta aşam səni.

Ömürlər sırayla, günlər sırayla,
Hər gülün naxışı tutmaz hər ayla.
Harayla, bənövşəm, yazı harayla,
Bəlkə çiçəklərə tay qoşam səni?

Nə qışı qaytaran möcüzə gələr,
Nə cürət dərmanı acizə gələr,
Məlhəmi nə gizli, nə üzə gələr,
Neyləyim, mən naçar qalmışam səni?!

Tələsib, ömründən ötə bilərsən,
Kövrək ləçəyini ütə bilərsən,
Bitsən, bəbəyimdə bitə bilərsən,
Gözümün içinə almışam səni.

Uğruna yaz çıxsın, qışa əlvida!
Bahar nəfəsinlə yaşa, əlvida!
Arzunla çatasan başa, əlvida!
Görəm çırağ səni, görəm şam səni,
Əssəm, söndürərəm, mən qışam səni.

1985

HARADASINIZ, OĞLANLAR?..

*Təzəcə qönçələnmiş bir qız İstisuda
dağ yamaclarından ot şələsi dartırdı*

Bu qız kürəyinə ot alıb gedir...
Bu qız ürəyinə od alıb gedir...
Yoxsa olan-qalan yad olub gedir?!
Gərək yorulmasın qeyrət yollarda,
Hardasız, oğlanlar, hardasız, harda?!

Alnında xala bax, gözündən yekə!
Ölmüşün şələsi özündən yekə,
Gəlib sahib durun bu ağır yükə,
Görmürsüz nə çəkir bir qönçə burda?
Hardasız, oğlanlar, hardasız, harda?!

Xırdaca vücudu görünmür hətta,
Büsbütün gizlənilib şələnin altıda,

Görün tutularımı qız bu urvatda?
İstəyi baharda, ömrü baharda,
Hardasız, oğlanlar, hardasız, harda?!

Onu çiçək kimi bitirib dağlar,
Dərdindən ölmədən dağlar dağlar!
Onun hər telində bir Məcnun ağlar,
Bir hicran inləyər dəli rüzgarda,
Hardasız, oğlanlar, hardasız, harda?!

Deyərsən, varlığı bir əlvan sudur,
Bilməzsən gül hansı, yanaq hansıdır...
Füzuli şerinin şah misrasıdır:
Gəlib ki, nazlansın ulu dağlarda,
Hardasız, oğlanlar, hardasız, harda?!

O qız hər varlıqdan bir vaxt baş olub,
Ən böyük dastanlar ona qoşulub,
İgidə yar olub, silahdaş olub,
Çatıb harayına boranda-qarda,
Hardasız, oğlanlar, hardasız, harda?!

Bəlkə Koroğlunu, Həzini doğdu,
Sabahkı tonqalın közünü doğdu,
Bitib tükənməyən xəzinə doğdu,
Gətirər bəxtiniz namusda, arda!
Hardasız, oğlanlar, hardasız, harda?!

1984

HƏDƏLƏNDİ

Baxışından baxışıma
Od ələndi, od ələndi.
Sinəm şan-şan, pətək-pətək,
O dələndi, o dələndi.

Yar göz-gözə dayanmadı,
Yanar közə dayanmadı.
Ürək sözə dayanmadı:
Zədələndi, zədələndi.

Gördüm təbib naşı gəldi,
Doğramaqdan xoşu gəldi.
Məmməd qəmə qarşı gəldi,
Hədələndi, hədələndi...

BİR DOYULMAZ ÇEŞMƏSƏN

İçildikcə bir doyulmaz çeşməsən,
Könül deyil, sən könülə düşməsən.
Axşam mənəm, səhər mənəm, gün mənəm,
Günün ötməz, gülüm, məndən keçmə sən.

İllər boyu ürək həsrət üzgünü,
Gözüm qucar o biçimi, cizgini.
Qəlb evimi viran qoydun yaz günü,
Payız günü məni saldın eşqə sən.

1978

SƏNİ GÖZLƏYƏ-GÖZLƏYƏ

Səhrələr yağmura göz dikən kimi,
Həsretlə gözlərəm nə vaxtdan səni.
Mənim çəkdiyimi kimsə görməsin,
O ki görmək istər göz gahdan səni.

Bu bir dönüklükmü, yoxsa sınaqdı?!
Niyə qəfil sular tərsinə axdı?!
Görürəm, naz deyil, bu tərs qınaqdı,
Mən necə qaytarım qınaqdan səni?!

Ayrı düşdüyümüz gör necə aydı,
Biz nəyi saymışdıq, fələk nə saydı...
Kaş ölüb-dirilmək mümkün olaydı,
Onda keçirəydim sınaqdan səni!

1988

SƏNİ BELƏ GÖRMƏYƏYDİM

Səni bu görkəmdə heç görməyəydim,
Kor olub qalaydım marağıma, kaş!
Eləcə xəyalın baxaydı mənə,
Səsin yetişəydi qulağıma, kaş!

Hanı o sayrışan gül ləçəkləri,
Bənövşə qoxulu qız birçəkləri?..
Gözüm görməyəydi bu gerçəkləri,
Nağıl göndərəydin sorağıma, kaş.

Küskün duruşunla qəlbimi üzdün,
Yox olan dünyana, de, necə dözdün?!
Bəlkə də yanardın, belə sönməzdin –
Pərvanə olaydın çırağıma, kaş.

Həsəd kəsilərdi sənə Bisütun,
Hanı o dağlar ki, çöküb büsbütün?!
Qarşıma çıxmağa nəyidi qəsdin?!
Səbəb olmayaydın bu dağıma, kaş.

1987

KÜSDÜRƏRSƏN DAĞLARI

Dağlar səni çiçəklərdən yoğurub,
Çin-çin hopub saçlarına, bənövşə.
Baxışların yuxmuzunu sovurub,
Yanağında dan sökülür, Gün düşə.

Burda tapdım gözəlliğin tacını,
Pərvazlandın, bu dağlara qon barı.
Çay yalvarar, külək öpər saçını:
Getmə, getmə, küsdürərsən dağları!

Sən qenirsiz Qəniresən gözlərdə,
Yanağın – gül, bəyaz sinən dağ qarı.
Heyranların giryən qalar düzlərdə,
Getmə, getmə, ağladarsan dağları.

Gülüşündən sevinən var, gülən var,
Qəhərlənər işrətləri, çağları.
Gözlərindən leysan tökər buludlar,
Getmə, getmə, ağladarsan dağları.

1970

KƏPƏZ GÖZƏLİ

Dağ başında bir gülsən!
Dağlar gülər bir gülsən.
Necə sevirəm, bilsən
Bir Kəpəzi, bir səni.

Göy kişnəyər, sarsılar
Aşıb-daşar səl-sular...
Dəli könlüm arzular
Bir Kəpəzi, bir səni.

Bahar kimi bəslərəm,
Gül-çiçəklə süslərəm,
Ömür boyu səslərəm
Bir Kəpəzi, bir səni.

Könlüm qərib gümənda...
Azdım sisdə-dumanda.
Haqq saxlasın amanda
Bir Kəpəzi, bir səni!

2003

TALIŞ QIZI

Aləvtək çırpınır bu talış qızı,
Elə bil meydanda od almış qızı.
Buludu başında çaxnaşır sanki,
Bir leysan gözləyir o dolmuş qızı.

Quzu qurban kəsim bu oynamağa!
Bir də çətin yata tellər darağa.
Yansın, çıxarmayın oddan qırağa
Atəş denizinə o dalmış qızı.

Talış dağlarının biri, bircəsi!
Bənövşə dodağı sirr düyünçəsi!
Unuda bilmirəm o toy gecəsi
Özündən əl çəkib od olmuş qızı.

2005

UNUT GÖRÜM

Xəyalımız görüşəndə
Azar fikrin sisdə, çəndə.
Yaddaşını gərək gündə
Min yol söküm, min yol hörüm,
Unut məni, unut görüm!

Yanaqların tər bənövşə,
Zər cığalar tərpenişə.
Gözləyirəm axşam düşə:
Bal yuxuna qaçıb girim,
Unut məni, unut görüm!

Gah alında tele dönnəm,
Gah telində güle dönnəm,
Gahdan yanıb külə dönnəm,
Tüstüm çıxar burum-burum,
Unut məni, unut görüm!

“Qəlbim daşdı, dözər...” – demə,
Əriyərsən közərtimə.
Bu dilbilməz həsrətimə
Yaxanı bir tanıt görüm,
Unut məni, unut görüm!
Ürəyinlə di gəl bacar,
Çiçək üstən çiçək açar!
Yuxuların küsüb qaçar,
Uyumazı uyut görüm,
Unut məni, unut görüm!

1972

BU AXŞAMÜSTÜ

Sıxlaşır ömrümün ala-toranı,
Niyə qarşılaşdıq bu axşamüstü?!
Ovuda bilmərəm bu heyranlığı,
Niyə qarşılaşdıq bu axşamüstü?!

Payızdan könlümə çiskin çökəndi,
Səninçin gül olan mənə tikəndi,
Madam gediləsi yollar tükəndi,
Niyə qarşılaşdıq bu axşamüstü?!

Mənim iradəmə arzular dustaq,
Ərşə ucalarıq bu hirsə udsaq.
Mən həsrət doğular bir addım atsaq,
Niyə qarşılaşdıq bu axşamüstü?!

Qırıldı günlərin nizam qoşunu,
Nə gedib, nə qalıb... bilir yaş onu.
Sabahsız bir axşam kəsib qarşını,
Niyə qarşılaşdıq bu axşamüstü?!

Həsrətin bayıla, bayılda məni,
Bayıldıb... təzədən ayılda məni,

Çətin yarıdarsan bu yolda məni,
Niyə qarşılaşdıq bu axşamüstü?!

Tələ öz vaxtında gərək yetirə...
İnsana çətindi: tapa, itirə.
Mənə əzab qalar, sənə xatirə,
Niyə qarşılaşdıq bu axşamüstü?!

Daşa göyər desən, əlbət, göyərər,
Gözündə bu dünya, Məmməd, göyərər.
Könlünə nə səpsən, həsrət göyərər,
Niyə qarşılaşdıq bu axşamüstü?!

1973

KAŞ Kİ...

Kaş ki, bu xəyala o vaxt düşəydin,
Ömrümün bəxtəvər çağıydı onda.
Uğruma qəmlərdən qabaq düşəydin,
Gözlərin ömrümə yağıydı onda.

Yönü belə qəmədimi bu dağlar?
Qəmə batma demədimi bu dağlar?!
Sənsiz qalan ümidimi bu dağlar
Udub da üstümə şaxıdı onda.

O vaxtlar qəlbimə bir ay doğardı,
Üstümə nur yağar, ümid yağardı,
Darılmaz səbrimə derya sığardı,
Ləşkər arzularım sağıydı onda.

Gözündə güləsi bir səhər idim,
Mən necə nurluydum, nə təhər idim!
Hələ yazılmamış bir dəftər idim,
Şəhli gümanlarım ağıydı onda.

Arxanca çırpınıb sındı qanadım,
Polad sərtliyindən düşdü inadım.
Dünənəmlə bu günümü qımadım,
Ürəyim dözümdə dağıydı onda.

1977

GƏLMƏDİN

Gəlmədin, başıma darıldı dünya,
Qəlbimdə həsrətin yüz dağı qaldı.
Vurnuxdu göylərdə bir qərrib durna,
Hər anın sinəmdə öz dağı qaldı.

Ümidin əlindən yapışdım bu gün,
Yolları gözümə sarıdım bütün!
Xəyala çevrildin, ilğıma döndün,
Bu yerlər gözümde göz dağı qaldı.

Bilsəm ki, gələrsən günün birində,
Kök atıb bitərəm görüş yerində.
Sənin şölaləli gülüşlərinə
Ömrümün yaxını, uzağı qaldı.

Məmməd ki səninlə bəxtəvər idi,
Gəlmədin, üstümə dağlar yeridi,
Ağaclar kiridi, sular kiridi,
Dilim dodağımın dustağı qaldı!..

SƏNİN MƏKTUBLARIN

Nə əcəb düşübdü kağızlar yada,
Yenəmi yağdırdın qışın qarını?
Dönüklük öyrədib kağızlara da,
Günaha batırma məktublarını!

Sənin məktubların uyuyan dəniz,
Oyatsan, hər ləpə danışar orda.
Sənin məktubların görüş yerimiz,
Gözləri yol çəkən qız yaşar orda.

Orda əhdimizin qızıl külçəsi,
Mən necə qaytarım onları sənə?!
Orda arzumuzun ümid qönçəsi,
Orda bir ürək var sığmaz köksünə.

Onun yaddaşında ilk avaz oldun,
Saxlayır səsinə, pıçıltını da.
Elə dəyişilib tanınmaz oldun,
Səni bəlkə sənə bu səs tanıda!..

Bir dünya alovla sevdin, usandın,
İndi baharıma ələnən qarsan.
Sənin məktubların sehrli sandıq,
Ömründən nə itib, orda taparsan!

Sənin əllərində möcüzə asan,
Bir ürək gör necə ikiləşibdi?
Sənin məktubunu sən yazmamısan,
Hardansa güllərə şəbnəm düşübdü.

Qaytarsam, güllərə qaytararam bil,
Gül gülə ərməğan, gül gülə peşkeş.
Təsəlli öldürmək insafdan deyil,
Qəlbinə, qəlbinə, qəlbinə geniş!

Görüş, dünənənlə əlüstü görüş,
Qaytarmaq sözünü gətirmə yada.
Razı olarammı bir üzüdünmüş
Dönüklük öyrətsin məktublara da?!

SƏNSİZ BU YERLƏR

Yayın od nəfəsi titrətdi məni,
Bu necə arandı, bu necə qışdı?!
Xəyalın yamanca tərptədi məni,
Bir günün qəhrindən alnım qırıqdı.

Şəhərə qəriblik havası enib,
Səkilər, divarlar başqalaşdı.
Ürəyim dalğalı ümməna dönüb,
Qərib duyğularım başdan aşdı.

Hanı o bələdçi sərv ağacları,
Qıpquru görünən bu kollardımı?!
Yaraşlıq itirib yol ayrıcıları,
Ay aman, bu yollar o yollardımı?

Bu qədim minarə ağsaqqal kimi,
"Xoşgəldin!" deyərdi mənə bir zaman.
Gör necə kiriyib indi lal kimi?
Şikayət tökülür qaşqabağundan.

Görəsən, nə üçün, nə üçün axı,
Quruyub yerində qalıb döngələr?
Həsretin göynədir yoxsa torpağı?
Suallar... suallar məni dəng elər.

Könülsüz-könülsüz oyanır səhər,
Göndər gülüşünü, sübhə qarışsın.
Sənin gözlərində bahar gülümsər,
Göndər baxışını, sel-sular daşsın.

Çəmənə, çiçəyə gözəllik çilə,
Tökülsün üfünə qızıl tellərin.
Gecəni-gündüzü münəvvər elə,
Açılsın çöhrəsi tutqun çöllərin.

Pərişan söyüdlər bir sığıl istər,
Ürəyin tablaşır nə təhər sənini?!
Neyləyirsən elə, möcüzə göstər,
Bu yerlər sənindi, bu şəhər sənini.

1972

BAKIYA MƏKTUB

Üzüb məni küsüsü
Günahıma batanıam.
Küserlərimi xəstədən,
Ay yerinə utanımı?!

("Oy" deməmiş "oy" anıb,
Mən yanmamış o yanıb...)
Gözlərimlə oyanıb,
Gözlərimlə yatanım.

Ordan bura üz görset,
Ələ düşməz bu fürsət.
Mənə bir az səbir sat,
Ay mənə naz satanıam!

Müsk görmədim müşküncə,
Eşq duymadım eşqincə:
Mənə verib işgəncə,
Mənnən küsü tutanıam.

Sənsiz darıxıb Məmməd,
Sənsiz karıxıb Məmməd.
Yanıb-qovruxub Məmməd,
İnsafını atanım!..

1978

BƏLKƏ

Səni görməmək də varmış qədərdə,
Yığıb dağa versəm, dağ dözməz dərdə.
Səhər şəfəqindən gül çilə bir də,
Üstümə göylərdən nur yağa bəlkə.

Güllər səfə dursa, sən hamıdan baş!
Dağları-daşları ruh kimi dolaş!
Kəpəzə, Qoşqara üz tutasan, kaş!
Təravətin hopa torpağa bəlkə...

Süzüldün könlümə bir pəri kimi,
Göylərin nazənin ölkəri kimi!..
Gülümse üfəqdən dan yeri kimi,
Qaralmış ömrümə gün doğa bəlkə.

2006

SON ÜMİD

Harda qaldı nazlı bahar yağışı?
Sinəm üstə ildırımlar çaxır ki,
Dünya mənə qıpqırmızı göründü,
Gözlərimdən qanlı yaşlar axır ki.

Zərrə dərdim sığmaz oldu qabına,
Könlüm çətin aram tapa, ovuna!..
Ovçu olan bir baxmazmı ovuna?!
Sən heç baxma, göydən Allah baxır ki.

Sənsizliyim ölümdən də betərdi,
Təkbaşına zor çəkirəm bu dərdi.
Sən ümidim dərgahında can verdi,
Sən də məni yarıtmadın axır ki...

2005

Zirvədə qalan
ömlürlər

SİRLİ CİLVƏ

*Üzün bərgi-güli-tərdi, güli-tər,
Boyun sərvü-sanubərdir, sanubar.
Sənin şəmi-cəmalından vücudum
Münəvvərdi, münəvvərdi, münəvvər...*

Nəsimi

Bu gün yenə Nəsiminin nəfəsi
Təzə-tərdi, təzə-tərdi, təzə-tər.
Onun ömrü dünyamızın ömrünə
Bərabərdir, bərabərdir, bərabər!

Cahələtin şaxtasında donmaz o,
Yüz yol soysan, həqiqəti danmaz o,
Od içində qanad çalar, yanmaz o,
Səməndərdir, səməndərdir, səməndər!

Misrasında elə sirli ciltə var,
Yatmışları yerdən göyə qaldırar.
Hər sözünü ətirləyib sənətkar:
“Münəvvərdi, münəvvərdi, münəvvər!”

Haçan olsaq şeir, sənət qəsdində,
Ağsaqqaldı başımızın üstündə.
Sayıqlıq var, ayıqlıq var məstində,
Mötəbərdi, mötəbərdi, mötəbər!

Dalğaları göyə qalxan deryada
Əcdadımı kim bilmirsə tunc ada,
Bixəbərdi Nəsimidən dünyada,
Bixəbərdi, bixəbərdi, bixəbər!

Dedi: "Mənəm qayda, qanun, məcəllə!"
Allah qıldı yer oğlunda təcəlla.
Pəncələşdi bir fanatik əcəllə,
Pirhünərdir, pirhünərdir, pirhünər!

Yüz illərdi çəkir Vətən fərağı,
Hələb hara, Şirvan hara, gör axı?!
Doğma yurda qarışmağa torpağı
Mükəddərdi, mükəddərdi, mükəddər!

Qüdrətiylə eli vəcdə gətirən,
Hər qarışda minbir çiçək bitirən,
Odlar yurdu – Nəsimini yetirən
Qoca nərdi, qoca nərdi, qoca nər!

1964

YUXUSU DAĞILMIŞ MƏZAR

*Qürbətə qərib şadiman olmaz imiş,
Heç kimsə qəribə mehriban olmaz imiş.*

Füzuli

Müəyyən abadlıq tədbiri ilə bağlı olaraq İraqda Füzulinin tabutunu xeyli vaxtdır ki, mezarından çıxarmışlar. Şair hələ də torpağa tapşırılmamış qalır.

Qəribin qəbri də kök atmaz, babam,
Özün öz dilinlə bir ağrı söylə.
Fələkləri yaxan fəryadın sənin
Necə yandırmadı torpağı, söylə?!

Yenəmi rəyincə dönmədi dövrən?!
Qaçdımı gözümdən əbədi röyan?!
Mürgüsü dağılmış goruna qurban,
Kim çəkər bu dərdi-fərağı, söylə?!

Bir vəba ömrünü taladı, çapdı,
"Səngi-mələmətdən" qəbrini yaptı,
Bu da bir vəbadı, gorunu tapdı,
Söndümü ümidin çırağı, söylə?!

Qəhərdən yoğrulub var oldun, babam,
Qəminlə qəmkeşə yar oldun, babam,
Qəbrində qəmsizmi yoruldun, babam,
Dünyəvi dərdlərin ortağı, söylə?!

Qürbətə Tanrı da düşməsin bəndə,
Heç qüvvə dikəlməz tale əyəndə...
Ağacın kökünə balta dəyəndə
Ağrısızlıq qalar budağı, söylə?!

Əməl – həmişəlik, cisim – gedəri,
Bu ümidlə çox udmusan kədəri.
Yetməzmi başının qəza-qədəri,
Söylə, şerimizin Allahı, söylə?!

İlhamın əlçatmaz qeyrəti babam!
Bu qoca dünyanın heyrəti babam!
Bir ovuc torpağın həsrəti babam,
Hara sığışdıraq bu dağı, söylə?!

Duyub-düşündükcə bunu dəhşətdi:
Səni dəfn etməyə yermi qəhətdi?!
Yarsınlar sinəmi sinəm rahatdı,
Olsunmu gorunun yatağı, söylə?!
Özgə nə iş görüm mən axı, söylə?
Naçar qalanların pənahı, söylə!

Pənbeyi-daği-cünun içrə nihandır bədənəm!

Füzuli

Bahar gələcək, tövfiq olsa, tikəndən gül açardı,
Ulu babam, sənın təbin ucalığı bacardı!
İlhamını daşa versən, daş da göyə uçardı,
Pərvazlanıb söz dağının zirvəsinə yetənım!

Beş yüz ildə doğulmadı səndən yüksək ötən söz!
Vətən – tale, Vətən – arzu, Vətən – layla, Vətən – söz!
Ürəyinlə vuran ürək sayılarmı Vətənsiz?!
Harda sənın ruhun varsa, ora mənım Vətənım!

Ülgülərə, ölçülərə sığışmayan ölçün var,
Hələ sənın açılmamış xəzinən var, külçən var!
Bir doyulmaz çeşməsen ki, gündə min-min içən var,
Səndən bəri sənsiz mənım nə ruhum var, nə tənım!

İstedadı dövrən sevməz!.. Belə dedin bir zaman.
Əlaman! de, bu dünyanın cəfasından əlaman!
İlhamına gün doğanlar gün görməyib bigüman!
Ah-naləsi pərdə-pərdə fəlekləri ötənım!

Göylər ilə savaşından bir anlığa yerə düş,
Söz sarayın nə möhtəşəm, Kor taleyin nə müdhiş!
Dahilərin faciəsi ölməklə də bitməzmiş –
Ey məzarı qürbət eldə göz-görəti itənım!

Diriliyə gedən yolda sən əbədi süvarsan!
Bir gülşənin var ki sənın, minbir gülşən sovarsan!
Nə qədər ki yer üzündə insanlıq var, sən varsan!
Kökü yerdən qopan gündən ürəyimdə bitənım!

Aşıq Ələsgərə

Sərt qayalı söz dağını
Misra-misra çapıbsanmış.
Kimse tapa bilmədiyi
Bir xəzinə tapıbsanmış!

Cəhd elədim görə m səni,
Tutdum çəmə n çəhlimini,
Qoşmaq anad köhlə nini
Sən dö rdnalə çapıbsanmış.

Ələsgə rsən, zər tacın var,
Xiridarsan, alıcın var,
Söz də Misri qılıncın var,
İldırım dan qopubsanmış!

Sözlə rinin sazı m əndə,
Gül-gül açan yazı m əndə!
Cizginə rəm cazibə ndə,
Varlığım a hopubsanmış.

Haç an sə ni içsəm, nuram,
Sən ki varsan, demək varam!
Dağa çıxdım daxma quram,
Gördüm qala yapıbsanmış.

NAZİM YANĞISI

*Fəqət əskidən bəzən
qəhvə falına baxdırardım.*

Nazim Hikmət

Özüm baxdım: nəhs gəldi,
Falıma bax, qaraçı,
Avand işim tərs gəldi,
Halıma bax, qaraçı.

Dərddi, mənəm sirdaşıq,
Yaşayırıq calğasıq.
Kələf kimi dolasıq
Yoluma bax, qaraçı.

İstəməzdim fal açam,
Təsəlliye möhtacam,
Dolu döymüş ağacam,
Doluma bax, qaraçı.

Bir də görəəm dənizəm,
O sahilə bir üzəm!..
Baltaları mış cevizəm,
Qoluma bax, qaraçı.

Qəderimlə qovğamdı,
Qəlbim ovxam-ovxamdı.
Öz əlim, öz yaxamdı,
Əlimə bax, qaraçı.

Bu qaçılmaz möhnətdi,
Qəder məni məhv etdi.
Qəlbimdə xal Məhmətdi,
Xalıma bax, qaraçı.

Bəxtim əzazil oldu,
Nə uzaq mənzil oldu...

Bənim dönüb zil oldu,
Zilimə bax, qaraçı.

Gör halım nə haldadır:
Dilim məni aldadır.
Zəhər içsəm, bal dadır,
Dilimə bax, qaraçı.

Ürək dərdi, düyündü,
Dərdi dərdə düy indi...
Nə ömürdü, nə gündü?!
Zülümə bax, qaraçı.

Mavi gözlü div ikən,
Mənəm naçar döyükən.
Məmləkətim ev ikən
Çölümə bax, qaraçı.

Alnım səni çaşdırar,
Baxarsan, dolaşdırar.
Gözüm dərya daşdırar,
Selimə bax, qaraçı.

Nə naçağam, nə çağam,
Öz-özümdən qaçağam.
Qəfil sənər ocağam,
Külümə bax, qaraçı.

Oddan-alovdan betər
Ayrılıq məni ütər.
Qəbrim üstə qəm bitər,
Gülümə bax, qaraçı.

“Qarşı yaxa məmləkət”...
O torpağa mən həsrət.
Vətənsiz öldü Hikmət,
Ölümə bax, qaraçı.

Qüdrətli mollanəsrəddinci şairimiz Bayraməli Hambal amansız bir taleyin qurbani olmuşdur: Səttarxan azadlıq hərəkatının bu cəsur döyüşçüsü sonralar Bakaya pənah gətirmiş, güzəranını hamballıqla keçirmək məcburiyyətində qalmışdı.

Tökülən al qanına görəndə çöllər qızarıb,
 “Ürəyin parçalanıb dağda bitən lələ kimi”.
 Haqqına can atdıqca üzünə qanun bozarıb,
 Durmusan dərd önündə topdağıtmaz qala kimi.

Leysantək çiləmişən göz yaşını yer üzünə,
 Yağılar divan tutub taleyinə hər üzünə.
 Bombalar ölüm saçıb, qan fışqırır Təbrizinə,
 Bir arzun cüçərdimi gör hələ bu hala kimi?!

İz qoymadan ötüşən ayda nə var, gündə nə var?!
 Azadlığın küt getdisə, təndirində künde nə var?!
 Boş yerə əl uzatma: toyuq yoxsa, hində nə var?!
 Süpürüb apardılar yumurtadan fəla kimi.

Korşaldıqca hirsindən ovxarlandı kor qılıncın!
 Qəzəblər çaxnaşdıqca yer – qığılcım, göy – qığılcım!
 Yadların tapdağında yerin-yurdun xıncım-xıncım,
 Hönkürür nəğmələrin qulağında nalə kimi.

Sən fikir hambalısan: möhnət köhnə, yük köhnədi,
 Sən çəkirsən, fil çəkməz, qatar çəkməz bu möhnəti!
 Göynədin, göynəyindən dağ göynədi, daş göynədi,
 Tale varmı dünyada bu amansız tale kimi?!

1986

Yaşı doxsanı haqlamış Dədə Şəmşiri öz vəsiyyətinə görə Murov silsiləsinə daxil olan “Yeddi qardaş” dağının birinin zirvəsində torpağa tapşırmaq...

Qışın sanki qılınc qurşamış saxtası, çovğunu birdən-birə elə yumşaldı, elə mülayimləşdi, deyərdin bahar öz ulu tərənnümçüsünü son mənzilə yola salmağa bu bir günü qışdan borc alıb.

Bu qədər göz yaş, bu qədər leysan...
 Çəsmələr duruymuş, ay Dədə Şəmşir!
 Yerdənmi, göydənmi yağdı bu insan?!
 İsrail suruymuş, ay Dədə Şəmşir!

Allahın özü də gəlsəydi yasa,
 Çətin Güllü nənə səbrini basa...
 İnsanlar bu qədər yaş axıdıbsa,
 Dənizlər quruymuş, ay Dədə Şəmşir.

Belə haray olmaz, belə ün olmaz,
 Qışın oğlan çağı belə gün olmaz.
 Qəfləti bu işıq fələyin olmaz,
 Üzünün nuruymuş, ay Dədə Şəmşir.

Bu toylu-düyünlü... matəmli dünya,
 Acılı-şirinli, sitəmli dünya,
 Ömürlər udmağa bu çəmli dünya
 Hörümçək toruymuş, ay Dədə Şəmşir.

Qəbrindən yuxarı görünmür torpaq,
 Üstündə kəhkəşan yandırır çıraq,
 Öləndə qartaltək zirvədə qalmaq
 Dədə qərarıymış, ay Dədə Şəmşir.

Bu Odlar diyarı gülün, gülzarın,
Sazınla, sözünlə bitməz güzarın.
Murovun başında zirvə məzarın
Şərin qüruruymuş, ay Dədə Şəmşir.

1980

DƏLİDAĞDA QALAN VAR

Dədə Şəmşir, ovlağını dolandım,
Başım yenə ulduzlara toxundu.
Dəlidağdan gəncliyimə boylandım,
Ötən günlər burdan mənə yaxındı.

Həsret ki var, əridər də, əyər də,
Vüsal gərək arzuları göyərdə!
Taleyimi gülən gördüm bu yerdə,
Gözlərimiz bir-birinə baxındı.

Tərtər yenə ürəyimə yol açdı,
Xəyalımda bahar mehi dolaşdı,
Bənövşələr kol dibinə doluşdu,
Lələ qaçıb yamaqlara yayxındı.

Gur bulaqlar nur dağlarda nər gözlər,
Qaya gördüm qoltuğunda nər gizlər.
Həsretini çox çəkmişəm, nərgizlər,
Xumar gözlüm, nə yatmışan, qalx indi!

Tufan qopdu: ildırımlar, zərbələr...
Günəş doğar, zirvələrə zər bələr,
Əbəs sizdən ayrı düşdüm, zirvələr,
Əməyini qax başıma, qax indi.

İncimişdin, barışmağa gəlmişəm,
Torpağına qarışmağa gəlmişəm,
Nəfəsindən alışmağa gəlmişəm,
Əsirgəmə, yandır indi, yax indi.

Dağ ürəyim, bulaq qanım, göy nəyim?
Bu göylərdə yoxa çıxdı göynəyim.
Arzulardım, sevinəydi köynəyim,
Çəmən-çəmən mənə köynək toxundu.

Dədə Şəmşir, qanadlandım, doğrusu,
Bir çəmənəm, torpağıma damar su.
Söz-sovuna, yaman qaldım tamarzı,
Təzə nəğmələrin mənsiz oxundu.

Göy kişnəsə, bir qayaya sin burda,
Ocaq kimi aış burda, sən burda,
Sazın burda, sözün burda, sən burda,
İndi bildim dünya gözütoxundu.

1975

KƏLBƏCƏR NİSGİLİ

*Məşədi Salahlar nəslindən
Mənzər Səməd qızına öz dilindən ağı*

Qəbrimə Kəlbəcər torpağı tökün,
Dəlidağ gül açsın başımın altıda.
Onu sürmə kimi gözümə çəkin,
Gorum nurla dolsun daşımın altıda.

Mən mələk-Mənzərdim, taleyimə bax:
Öz yuvamdan perik, yurdundan uzaq...
Mənim çox yaram var, qıymaz bu torpaq,
Dönər qu tükünə nəşimin altıda.

Günümüz gün idi, gecəmiz gecə,
Qəfil müsibətə tuş olduq necə...
Bir yanı Dəlidağ, bir yanı Göyçə,
Bir ələm uyuyur huşumun altıda.

İbrət sükutu var hər çalxanışın,
Qoynundan yaz doğar, əlbəttə, qışın...
Ümidsiz olmayın, Haqdan yapışın:
Səhərlər yol gəlir axşamın altda.

Açar, belə qalmaz bu dövrən gərgin,
Rəbbimiz, inşallah, göstərər görkün!
Qəbrimdən bir lələ boy verər bir gün.
Görərsiniz məni bu şamın altda.

Ömürlər solduran, vəhşətlər saçan,
Dünya bir yuxuymuş gözümədən qaçan;
Kəlbəcər geriye qayıdanacan
Dipdiri qalaram bu şumun altda.

2002

AŞIQ ŞƏMŞİRƏ MƏKTUBLAR

I

Aşiq Şəmşir, nə müddətdi getmişən,
Heç demirsən, dostu, yarı görədim.
Nə səninlə dost olaydım əzəldən,
Nə də belə intizarı görədim.

Üzünü görənlər çəkir salavat,
Arı səndə qoymayıb ki, istahət,
Nə canda tab qalıb, nə cibdə manat,
Barındınmı baldan barı, görədim?!

Savaşın olurmu Güllü nənəynən,
Mən ölüm, necəsən naznan, hənəynən?
Get-gəlin qalıbı köhnə binəynən,
İtirdinmi etibarı görədim?!

Gəlsin qocalığı tuği-lənətə!
Hanı imran dilin: bülbüllər ötə!
Heç meylin qalıbı kefə-işrətə,
Çəkirmi nazını qarı, görədim?!

Aşiq var ki dildən diribaş olur,
Hansına sirr versən, dərhal faş olur...
Niyə belə kasad olur, boş olur
Aşıqların beh-bazarı, görədim?!

II

Dədə Şəmşir, nə məzəmmət yazırsan?
Dolanır xəyalım, düz səni tutur.
Səndən özge kimin səbri böyükdü,
Zarafat etməyə üz səni tutur.

Gözümdə sənətin gövhəri sənsən!
Bəzəyi-düzəyi, cövhəri sənsən!
Qəlbimin, dilimin əzbəri sənsən!
Hər kimə baxıram, göz səni tutur.

Gözəllərdən daha gözləmə ümid,
Sevdalı günləri biryolluq unut.
Üşüyürsən, göyə gələndə bulud,
Yayın qızmarında köz səni tutur.

Yorulub köhlənin, nə ağır gedir,
Qəlbim qana döndü, lap ağır gedir,
Qocalıq dağına bir cığır gedir,
Təhər-tühərindən iz səni tutur.

Təbini qoymusan çoxdan dincə sən!
Qocamansan, götür-qoy et öncə sən.
İncə səsli qafiyə seç, incə sən,
Belə ustalıqda diz səni tutur!

III

Sənə inanmışam, ay Dədə Şəmsir,
Ustad sözü haqdan gəlmiş Qurandı.
Ustadı var hər canlının, cansızın,
Yerlər-göylər bir Ustaddan yarandı.

Əmri ustad verə, baş məndən gələr,
Kükürsəm, bir dərya yaş məndən gələr!
Xalxın nə dərdi var, düşməndən gələr,
Mənim könlüm dost əliynən virandı.

Əzəl mənə tay bilirdin pələngə,
Nə tez nəzərimdə oldum ələngə?!
Bu günah məndədir, ya səndə bəlkə,
Dünyə deyilən söz bu gün yalandı.

Hər nədənsə incidiyin yəqindi,
Qəzəbini yağdır indi, yağ indi!
Dünya bilir könlüm sənə yaxındı,
Arxanca xəyalım dünya dolandı.

Bir azmış gəmiyəm, lövbərim yoxdu,
Bir sahil gözləyən səfərim yoxdu,
Tənqiddə tikanım, bibərim yoxdu,
Silahsız bu nə gülləbarandı?!

Gözümdəki arzuya bax, gör əhdi,
Pak dodağa pak da kəlmə gərəkdirdi!
Bizə nə var, yazıq olan ürəkdi,
Görürsən ki, acı sözdən talandı.

...Zərif atdım, qaba deydi... bir işdi,
Düşünmə ki, bu, siftədi, girişdi,
Bir söz idi, civə kimi sürüşdü,
Yornuq atım hansı dağa varandı?!

Nə odum var, nə alınə tez səbi,
Körpəlikdən qible bildim o təbi!

Nə bilərəm mən farsı, ya ərəbi?!
Təcnis, təxmis, bu nə zorba divandı?!

Yazırsan: "Baharda meh mənə tutur:
Alma mənə tutur, beh mənə tutur..."
Bu çətin təcnisin Bəhmənə tutur,
Mən qoşma yazıram... o da zorandı.

Məndən inciməzsən, dilim ipəkdi,
Turş olsa sözlərim, bil ki, hənəkdi,
Məmmədəm, ürəyim çiçək-çiçəkdi,
Qanqal bitir, o torpaq ki şorandı.

1968

QİBTƏ

Dünya mənim, dünya sənin, dünya heç kimin!..

Məmməd Araz

Əzəl gündən bəşər – yetim, dünya – miras:
O mirasdan məndə bir az, onda bir az;
Amma sənin təkbaşına yüz mülkün var,
Ürəklərdə dövrən qurmuş söz mülkün var!
Dünya sənin, dünya sənin, Məmməd Araz!

Yaddaşlara yazılırsan avaz-avaz,
Hər misranda çırpınmada arzu-muraz.
Şərin açır dodaqlarda ləçək-ləçək,
Dağın-daşın nəfəsindən göyərəcək!
Dünya sənin, dünya sənin, Məmməd Araz!

Ömrün yaşıl: həm yazın yaz, həm qışın yaz!
Ruhu yaşıl olanları zaval vurmaz!
Bir çınarsan, dirənibdi başın göyə,
Yan-yörəndə yer qoymadan bir kimsəyə
Dünya sənini! Ancaq sənini, Məmməd Araz!

1998

QƏM ELƏMƏ

Qəm eləmə, Məmməd Araz,
Dünya belə qurulubdu.
Əyriyə kimsə qırmaz,
Düz ağaclar qırılıbdu.

Baxma, ağlın sığmaz ərzə,
Çəm tapmadın yola, irzə.
Asta tərən, neçə gürzə
Sağ-solunda qırılıbdu.

Astar çıxıb üz yerinə,
Söz qoyulmur söz yerinə,
Əyri keçib düz yerinə,
Düzün boynu vurulubdu.

İlham sənənin asimanın!
Sənət qiblə, öz imanın!
Sənənin böyük söz ümmanın
Qətrə-qətrə durulubdu.

Görüşünə ellər axdı!
Sevin, səni seven xalqı!
Nəfəsindən alov qalxdı:
Qəlbə qəmlə qovrulubdu.

İnsaf görmə, insaf hamı?
İnsan atıb insafını.
Sözlərinin ən safını
Görəsi göz kor olubdu.

Asan bilmə bu həyatı,
Dünya köhnə bir bayatı.
Ədalətin köhlən atı
Yarı yolda yorulubdu.

ÖLÜMÜ ÖLDÜRƏN QƏHRƏMAN

*Nə varsa, çöplüyə at, bəlli-başlı samanlıq;
Ölümü öldürməkdə ən böyük qəhrəmanlıq!*

N.F.Qısakürək

Əzəldən-əbədə bu çarx ki dönər,
Çarxın çəmbərində dağlar üyünər...
Ölümü öldürmək ən böyük hünər!
Ölümü öldürdü Cövhər Dudayev.

Vətən sevdalısı müsəlmandı o!
Tarixə şan verən bir aslandı o!
Zamanın fəvqində qəhrəmandı o!
El dağı, el dərdi Cövhər Dudayev!

Bu sitəmlər sonsuz, bu yara dərin,
Önündə qovğa var ər oğlu ərini!
Dağ kimi dikələn şər qüvvələrin
Bağrını dəldirdi Cövhər Dudayev!

Üzü qara olsun zamanın, qara!
Bunca düşmən hara, çeçenlər hara?!
Sayına güvənən canavarlara
Həddini bildirdi Cövhər Dudayev!

Bir ulu dərğaha dikdi gözünü,
Haqq özü bərkitdi polad dizini!
Çoxdandır gülməyən Şərqi üzünü
Bir kərə güldürdü Cövhər Dudayev!

*Şəkarin ayağında baş qaldıran fəsadı
məni xəstəxanaya saldı. Qaynar ömrümüze
paylanan Paşamız, Paşa Qəlbınurumuz qəl-
binin nuruyla, təmizlik timsalı incə təbəs-
sümləri ilə xəstəxanada bütün təbiblərin
diqqətini mənə yönəltdi və öz işi yerindən,
demək olar, büsbütün soyuyub, mənim ətra-
fında dönüb-dolaşmağa başladı.*

*Nə olmuşdusa, cəmi iki gün mənə baş
çəkməyə vaxt tapa bilməmişdi. Aşağıdakı iki
şəri onu yanımda görmədiyim həmin günlərdə
yazmışam. Oxuyacağımız kimi, bunlar bir
xəstəxana ovqatının naçar duyğulanmalarıdır.*

I

Yollara baxmaqdan gün axşam oldu,
Gəlmədi bu gün Paşa, gəlmədi.
İlahi bir nura bürünmüş olan
Şirin təbəssümlə qoşa gəlmədi.

Söhbətindən özgə ehtiyacım yox,
Dostluğun tacıdı, özgə tacım yox!
Özgə günahım yox, özgə suçum yox,
Yəqin sözüm-savım xoşa gəlmədi.

Dünyadan, özümdən, dostdan uzağam,
Nur leysan altında çimsiz torpağam.
Üstündə ildırım çaxnaşan dağam,
Mənə gələn bəla daşa gəlmədi.

Yediyim-içdiyim qəmdi boyunca,
Daşdan-daşa vurdu qəm məni bunca.
Mən arzu bəslədim ömür boyunca,
Barı bircəciyi başa gəlmədi...

Təbibə tapşırıldı, dərman göndərdi...
Daha nə dilərsən Paşadan, Məmməd?!
Hər bina tikilir yıxılmaq üçün,
Hansı dostluq olub başatan, Məmməd?!

Kimi istəyibsə, ona bar verib,
Könlü olduğuna biqərar verib,
Özünün rəyincə bir qərar verib,
Səni xələq eləyib yaşadan, Məmməd.

Yüz dəfə, min dəfə qına gərdişi,
Dəyişməz nizamı, pozulmaz işi.
Bəxt səndən göz əyib, görmürsən, kişi? –
Yazdan haraylarsan qışatan, Məmməd...

1997

BİR QAFİYƏ CAZİBƏSİNDƏ

Mövlud Süleymanlıya

Sən bir “Dəyirman”çı, mən də bir dənçi,
Məndən boynuburuq gəndə bir dənçi,
Dənsiz nə üyütsün bəndə bir dənçi,
Görmürsənmi yeyir daş-daşı, Mövlud?!

Keçdi, yaman keçdi ömür qarmağa,
Yük aman vermir ki, baş qaldırmağa.
Boyun bərabəri xeymə qurmağa
Yüz il qələminlə daş daşı, Mövlud...

Vurdu yaman bizi fələk dişinə...
Eşitməz qulağı, kişnə ha kişnə!
Bu dünya mülkündən yox olmur heç nə:
“Ş” desən, əks olar daşda “ş”, Mövlud.

Yaxşımı, yamanımı ozanıq biz də,
Rəbbinə üz tutub yazanıq biz də,
Gücümüz çatardı qazanaq biz də;
Biz sözə dəyişdik daş-qaşı, Mövlud.

Lillənib qalxdıqca günah qurşağa,
Qaldıq Haqq önündə başıaşağa.
Bilməzsən nə zaman çıxar qaşığa,
Qəfil diş sındırar aş daşı, Mövlud.

Büsbütün unutduq müsəlmanlığı,
Qazandıq yerində hər yamanlığı.
İçimiz arzular qəbirstanlığı,
Bizik arzulara başdaşı, Mövlud!

İlham qanadlanır lələyin üstdə,
Dövr edər yeddi qat fələyin üstdə,
Tökdiyümüz qalır ələyin üstdə:
Neyləyək bu qədər çıxdaşı, Mövlud?!

Soyum bölük-bölkük, pərən-pərəndi,
Elə Nuh görəndi, Sabir görəndi...
Bu yollar yoxuşa yaman dirəndi:
Oğulsan, vaxt elə, baş qaşı, Mövlud.

Cəlladlar sul əkdi, fitnə törətdi,
Yoxdu ədalətin izi, irəddi.
İmansız ürəklər dondu birəddi,
Qopart görüm yerdən qış daşı, Mövlud.

Bu dərdi-möhnətdən açılmaz başım,
Ay Allah, necə də ağırmiş daşım...
Ey tale həmdəmin, qədər qardaşım,
Ey Məmməd Aslanın yaşdaşı, Mövlud.

ZƏRGƏR

*Badii sözümüzün görkəmli
zərgəri Mövlud Süleymanlıya*

Mövlud, "dəyirman"ın nə bərəkətli!
Nədənci yorulur, nə den qurtarır...
Getdikcə gurlaşan bir "Bulaq" eşdin,
Sısqalar, bilirsən, nədən qurtarır.

Sənin qələminin gücü-qüdrəti
Tonqala döndərdi mehri-ülfəti!
Yazdığın o "köç"dür bu söz sənəti:
Qalan külünk çalır, gedən qurtarır.

Sən "sözün sözü"sən, sözün özüsən!
Kimsə qısqanmasın, nur dənizisən!
Sən abrın, həyanın nurdan üzüsən!
Əger dil qurtarsa, Vətən qurtarır.

Qələminlə xalqın yol-ərkanısan,
Qəlbisən, ruhusan, cismi-canısan!
Sən sözün tükənməz gövhər kanısan,
Elə zənn etmə ki, mədən qurtarır.

Sözdən boy göstərib insan yad olar!
Dənizlə döyüşər cəsur adalar.
Sənin qol-budağın mən Mövlud olar,
Yüzündə görsən ki, vədən qurtarır.

2003

1996

DAĞ ÜRƏYİ

Tofiq Mahmuda

Burda inanmıram pislik tapıla,
Bu dağın övladı dağ olsun gərək!
Torpağı, havası, suyu müqəddəs,
Pakdan pak insanlar doğulsun gərək!

O dağa səs düşər bunda ün olsa,
Bu dağ işıqlanar onda gün olsa.
Birin qəlbində zərrə kin olsa,
Baş-başa verməsin, dağılsın gərək.

Davası, dərmanı müftə, havayı,
Gətirməz dilinə bu haqqı-sayı,
Mənzil kəsə bilməz tək arxın suyu,
Mini bir məcraya yığılsın gərək.

Aşsa da başından qızıl sərvəti,
Kimsənin üzünə bozarmaz qəti.
İnsanın qəlbində dağ təbiəti
Yağ kimi əriyib dağ olsun gərək!

1963

SÖYÜDÜN DİBİNDƏ

*Nə zamandan bəridir Bəhmən Vətənoğluna
zəng vurduqca telefonun o başından eyni səs
gəlir: – Söyüdün dibi eşidir...*

*Yağı çaynağında qalan Kəlbəcəri də, indi sı-
ğındığı Gəncəsi də, yeri, göyü, bütün dünyası da
bu bəxtəvar Söyüdün altında yerləşir sanki.*

Bir vaxt Dəlidağa, Bəhmən, sığmazdın,
İndi bir söyüdü ünvan elədin.
Hər bir yarpağına min misra yazdın,
Yerini-göyünü əlvən elədin!..

Çağırınq, söyüd dibi səslənir,
Qol-qanadı nəfəsinlə süslənir,
Söyüd altda nə misralar bəslənir,
Söylədin, bağırımı al-qan elədin.

Dolandı xəyalın ərş ilə kürşdə!
Söyüdün dibiymiş ilahi eşq də!
Saraldı ahından göydə Günəş də,
O qədər inlədin, əfqan elədin.

Kərəmtək düşmüşən bəndə Gəncədə,
Əsli də Gəncədə, sən də Gəncədə,
Dərdini yazırsan gündə Gəncədə,
Yazdıqca ömrünü dastan elədin!

Söyüdün dibində qovğan, qasırgan!..
Söyüdün dibində qələm qusur qan!..
Hər misranda kərpic qandı, hasar qan...
Axır bu söyüdü sultan elədin!

Hələ qıy vurursan Murovun üstdə!
Məhşər qopararsan bir ovun üstdə!
Polad bir çaxmaqsan hər qovun üstdə:
Çaxdıqca zülməti şan-şan elədin.

Bir quş ötür o söyüddə obaşdan:
Nə sirdisə, pıçıldayır yavaşdan.
Gözlərinə nur çilənir ağacdən,
Sısqə bulaqları ümman elədin!

Şair Bəhmən, söyüd Bəhmən, sirr Bəhmən!
Söyüd altda söyüd olmaz hər Bəhmən!..
Dər dərdini, söyüd altda sər, Bəhmən!
Söyüdü nə uca məkan elədin!

Bu söyüdlə gərək mən də köklənim,
Qəm altında yornuq düşüb köhlənim.
Sözlərinlə ovut məni, Bəhmənim,
Bəlkə məni Məmməd Aslan elədin!

SİRRİ-İLAHİDƏN SEHİRDİ ŞERİN

Bəhmən Vətənoğluna

Sən Murov sevdalı bir ağlar gözdün,
Çəkilməz dərdinə bir ortağ gözdün.
Bu qədər tirtapa sənsən ki dözdün,
Dözməz bu məhşərə hər igid, Bəhmən!

Söz, şairi dəryalara daldırır!
Söz, hökm edib, olmazları oldurar!..
Çınarı başında göyə qaldırır
Çeyirdək dediyin bir çiyid, Bəhmən!

Öhdəndə düzən də, uca dağ da var!
Könlün nə istəsə, gümüş tağda var.
Zəmisən, sinəndə dolu buğda var,
Ha çək dəyirmanı, ha üyüt, Bəhmən!

İşıqlı çevrəndə çox-çox böcək var,
Yalançı məddahlar qucaq-qucaq var...
Ağrılı-acılı bir gələcək var,
Sənin pasportundur hər beyit, Bəhmən!

Sirri-İlahidən sehirdi şerin!
Dupduru çeşmədi, nəhirdi şerin!
Kimə ünvanlasan möhürdü şerin!
Yetənə söz yazıb az böyüt, Bəhmən!

Sənsən həqiqətin aşığı belə!
Sənsən ruhumuzun işığı belə!
Boz sərçə üstünə nə şığı belə,
Qartal qanadını nə sən üt, Bəhmən!

Biz ki, qulluq etdik nə qədər izmə,
Dünyanı daraldıb, meydanı büzmə!..

Hər kəsdən inciyib, özünü üzmə,
Sızlayan yaranı bir keyit, Bəhmən!

Sən arı saxlardın, az arın hanı?
Şairsən, şairə nəzərin hanı?!
“Murovun başında məzarın hanı?..”
Kişi düz deyir də, a söyüd Bəhmən!..

Yıxılsan, qolundan bir xalıq tuta,
Fikir dəryasında bir balıq tuta,
Nə olar, bir kişi bir qulaq tuta,
Bir kişi verirsə bir öyüd, Bəhmən!

Dözüş gətirməzdin səbrin olmasa,
Səbrinə təpinən cəbrin olmasa!
Murovun başında qəbrin olmasa,
Sən söyüd olmazdın, ay seyid Bəhmən!

Arxam bu könlümdür, önüm bu könlüm,
Kəsilib özümə qənim bu könlüm...
Bir inad körpədir mənim bu könlüm:
Nə cəza kar edir, nə öyüd, Bəhmən.

Mən çox yazdım, boşa çıxdı muradım,
“Yazdı” demir nə yaxınım, nə yadım...
Çox çalışdım, söz bürcünə varmadım,
Məmməd söz yolunda bir şəhid, Bəhmən...

2004

SƏN GEDƏLİ

Bəhmən Vətənoğlu yada düşdükcə

Bəhmən, sən gedəli çox şey dəyişib,
Ağıl başdan qeyri ünvan axtarır.
Bir yandan başını yarıdırır dünya,
Bir yandan başına dərman axtarır.

Qırx gündə qırx əsr zaman addadı,
Qorxma, qoşmaların yenə yaddadı,
Haqqın dərgahında, amanatdadı!
Sənət sənin kimi sultan axtarır.

Daha nizamına qayıtmır gərmiş,
İndi qanıqlaşmış gördüyün hər diş,
Hələ ortalıqda o köhnə vərmiş:
Böhtan qəsdə durub, qurban axtarır.

Sən könüllər şahı, sən ulu dəyər!
Sənin hər qoşmana Məmməd baş əyər.
Uçqun dərələri sel-sular döyər,
Qarlı gedikləri tufan axtarır.

2004

DƏRDİMƏ DƏYMƏ

Məmməd Aslan adlı dərd üyüdüürəm...

Ələvsət Ağalarov

Mənim dərdim möhtəşəmdi,
Bu dərd bağı qalar sonda.
Dərd çəkmək mənim peşəmdi,
Səni əldən salar sonda.

Dərd ömrümə ortağ kimi,
Göyqurşağı nur tağ kimi...
Bəzən qalxar bir dağ kimi,
Gözüm baxar, dolar sonda.

Qəlbi qəmlə mən siləyəm,
Başı qarlı silsiləyəm!
Bir kükrəmiş dağ seliyəm:
Alar səni sular sonda.

Səngiməz tufan başımdan,
Dünya bezib təlaşımdan.
Göl buruldu göz yaşımıdan,
Üzər ördək, qular... sonda.

Dərdimcə dolanır gərmiş,
Mənə xoşdur dərdimcə iş.
Mənim dərdim – ulu dərviş:
Arar, haqqı bular sonda.

Qardaş bilin məni dərdə!
Bir yerdəyik xeyir-şərdə...
Dərdlə bitər yol məhşərdə,
Hər şey yaxşı olar sonda.

2005

YAZIQLAR OLSUN

Mehrriban Vəzir xanımafəndiyə

Bir şəfali gün görmədin
Sən bu boyda şərəfətlə.
Nələr çəkdin insanlardan
Sən bu boyda ləyaqətlə.

Ağlar için...gülə-gülə,
Hər gözün bir qanlı lələ.
Öz-özünə soldun belə...
Sən bu boyda məhəbbətlə.

Qasırgadan sən sərt oldun,
İsmətsizə ismət oldun,
Bir gör kime qismət oldun...
Sən bu boyda lətafətlə?!

Qana batmış düzlər gördün,
Dağı-daşı sızlar gördün.
Mərhmətsiz üzler gördün...
Sən bu boyda mərhəmətlə?!

Sən bir yaşıl bayraq kimi!
Bir yaşaran torpaq kimi!
Dərd önündə döz dağ kimi
Sən bu boyda dəyanətlə!

1998

DİLBƏR

O nakam şairdən bir hekayət de,
Ay Müşfiqin ilham mayası Dilbər!
İlhamı çeşmədi: yüz il də içsək,
Doyası deyilik, doyası, Dilbər!

Sən onun fərəhi, sən onun ahı!
Sən onun sultanı, sən onun şahı!
Sən onun qibləsi, onun pənahı,
Sən onun dastanlıq rəyası, Dilbər!

Odlu məhəbbətin – yaqut, tac – onun!
Gümüş gərdən onun, ipek saç onun!
Qönçə ikən belə ətir saçanın
Qalsa, nə gözəlmiş ayəsi, Dilbər!

Dilbərindən ayrı Müşfiqmi dözer?!
Hələ də arxanca xəyalı gəzər!
Qranit dağ çökər, ah çəksən əgər!
Yonulmaz qəmin sət qayası, Dilbər!

El içində ona derlər: "Sayadlı"...
Bir Vətən sevdalı, Dilbər qanadlı!
Zirvələr yolçusu, söz kainatlı!
Sevgi həqiqəti, xülyası, Dilbər.

Sevincin, şadlığın kəm olub, bacım!
Nəsibin nə ağır qəm olub, bacım!
Müşfiqin şerində cəm olub, bacım,
Gülgün yanağının ziyası, Dilbər!

Bir gürşad qayıtdı tamam çaxmamış;
Bir sel cilovlandı bəndi yıxmamış;
Bir Günəş qaraldı yarı çıxmamış...
Tarixlər unutmaz bu yası, Dilbər!

Qəlbin təsəllisiz, dərdin dözülməz!..
Öncülsüz durnalar səfə düzülməz!..
Həqiqət nazilər, amma üzülməz!
Öləmi köüllər dünyası, Dilbər?!

Alovlı bir sinə, təşnə bir ürək,
İsmətli bir xilqət, ruhu rəngbərəng!
Qucar ruhumuzu göyqurşağıtək
Şərimizin Müşfiq şüası, Dilbər!

1968

DÖŞƏ GƏLSİN

Ağalar Mirzəyə

Atışaq deyə-deyə
Nə durmusan qəsdimə!
Gəncliyinə güvənib
Çomaq çəkmə üstümə!

Gözün yeyir çox məni,
Yoxsa bildin yox məni?!
Qızıqdır bax, məni
Sonra aman istəmə!

Səndə təzə beyin var!
Görək nəyi beyin var...

Döşə gəlsin nəyin var,
Dediyinə bəs demə!

Biz qocaldıq, sən qal tək!
Təbin isti manqal tək
Alışaram tonqal tək,
Əriyərsən istimə!..

Çəkib gedir karvan, bəy!
Bu dövrandı, dövrən, bəy!
Ehtiyatlı davran, bəy!
Toxunma ha şestimə!..

2001

SÖZÜN QÜDRƏTİ

*Olduqca köntöy şerimə Ağalar Mirza
çox nəcib cavab yazmışdı. Yumşaltıb bu
şeri yazdım*

Ox çıxdı yayından, iş keçib gördüm,
Harayçı olmağa söz vacib gördüm,
Kövrək cavabını çox nəcib gördüm,
Tək Ağa deyilsən, Ağalarsanmış!

Görüm min budaq ol, bağçalan, barlan!
Yandıqca alovlan, getdikcə qorlan!
Söz ceyran belində, sən tülek tərhan:
Şığıyıb bir anda yaxalarsanmış!

Şerin pətək-pətək, misran sünbəli!
Arıtək çəkmisən eynən sən balı!
Duyana bəllidir sözün sanbalı;
Qüdrətli çiyinə dağ alarsanmış!..

2001

BİRDƏN GÖRÜŞSƏK

*Bu şerdəki giley-güzarı Vahid xala-
oğlu əvvəlcədən mənə diktə etmişdi...*

Ovunmaz dərdimə, müşkül halıma
Deyirdin yanarsan... Hanı yanmazsan.
Nədən ofuldarsan, Vahid, boş yerə?!
Sən mənim qəlbimtək qanayamazsan...

“Qohum, qohum” dedik ağızda, dildə;
Sozaldıq, kiçildik, itdik könüldə.
Harda görüşmüşük, neçənci ildə?
Ay keçdi, il keçdi... sanayammazsan...

Qanım cövlan edir sən qanında,
Simsarıq, doğmayıq haqq divanında.
Tapsan, bir şəklimi saxla yanında,
Bəlkə qarşılaşdıq, tanıyammazsan.

2003

YADDAŞMA

*Nadir xalaoğlumu İstanbulda əvvəllər
olduğu kimi bu dəfə də istiqanlı və qohum-
canlı gördüm*

Gedək İstanbula xaloğlu olaq,
Burda yaddaşmışıq, Nadir xaloğlu.
Orda saf bal kimi pətəyə dolaq,
Burda coddaşmışıq, Nadir xaloğlu.

Qart daşa döndərdi bizi bu ölkə;
Gedək, uzaqlarda kövrəldik bəlkə...
Kimimiz bibərik, kimimiz sirke,
Çönüb yoddaşmışıq, Nadir xaloğlu.

Həyatı oynacaq bir şey bilmişik,
Ağlanacaq yerdə baxıb gülmüşük...
Bir yol doğulmuşuq, min yol ölmüşük,
Sonra xordamışıq, Nadir xaloğlu.

Nə kəsirdə qaldıq, nə bir tam olduq,
Nə sərbəst yaşadığ, nə edam olduq,
Nə daş-qaya olduq, nə adam olduq...
Vallah, zaddamışıq, Nadir xaloğlu.

Könlümü ot basıb köhnə yurd kimi,
Bu dərdə dözməzsən sən Məmməd kimi,
Didir bir-birini bəşər qurd kimi:
Tamam qurddamışıq, Nadir xaloğlu.

AYRI DÜŞDÜ RUHLA BƏDƏN

*Qulu Məhərrəmli yazılarının çoxunu
toplantılarda sol əlini alınına qoyub yazır.
Bəzən də bu vəziyyətdə sağında-solunda
oturan yaxınlarına misralarla sataşma
məktubu yazıb göndərir.*

*Yarıciddi, yarızarafat mən də bu mis-
ralarımı onun bu ovqatına ünvanlayıram.
Qəbul etsə də, sağ olsun, etməsə də...*

Bura yazıxana deyil,
Bura məşvərət otağı.
Qələm yazır veyil-veyil,
Yoxmu dilinin qadağı?!

İnsan rəzil, insan ulu!..
Bir nizamla getmir yolu...
Boş yerə xərcləmə, Qulu:
Sinən – cəvahir yatağı!

Ruhunda Haqqın meracı!
Gileylənmə acı-acı!
Qələmin – qüdrət ağacı:
Bar gətirsin hər budağı!

Haqdan başqa hər şeyi at!
Heykəlini özün yarat!
Bir Allahdan gözlə murad
Səhər ertə, axşam çağı.

“Haqq verilmir, Haqq alınır!”
Alammayan saqqalanır...
Şeytan baxıb hoqqalanır,
Qana qaçır qaşqabağı.

Zor ibrətdir olub-bitən,
Ayrı düşdü ruhla bədən.
Yerdə sele dön qəflətən;
İldırım ol, göydən şığı!

Nakəsləri salma saya,
Ədalətdir əsas qayə!
Daha fəal çıx ortaya!
Qorxu bilməz haqq aşığı.

SAZ

Qamkeş Allahverdiya

Əl saxla, ay aşığı, bu nə əfsundu?!
Bir dön gözlərimin heyrətinə bax!
Sən sazı çalmadın, könlümü çaldın,
O yeddi barmağın qüdrətinə bax!

Gah mənı dondurar, gah mənı yaxar;
Gah qarlı qış olur, gah güllü bahar!
Sim deyil, sinəndən çay axar,
Coşqun dalğaların hiddətinə bax!

Bağrı dəlik-dəlik, yaralı-yasdı,
Ağlasan, ağlayar: elə həssasdı!
Dədəmiz Qorquddan bizə mirasdı:
Bir sirli taxtanın hörmətinə bax!

DOLAN

Qəmkeş Allahverdiyə

Qəmkeş Allahverdi, dağıt qəmini,
Nə qəmli, nə kefli, miyanə dolan!
Yapış zəmanədən, gəlmə zavala,
Çərx hara dolansa, o yana dolan.

Sən könül sevgisi, göz işığısan!
Kəklük ovlayarsan haçan şığısan!
Qızılquş xislətli el aşığısan,
Halal qazancına, mayana dolan!

Minbir budaq oldun, şükür Allaha!
Yönün gələcəyə, üzün sabaha!
Özünün kölgən var, bir dağsan daha:
Çəkil öz kölgənə, sayana dolan!

1965

NUR İÇİNDƏ NUR

Müqəddəsliyi qarşısında ürəyimdə dolub-daşan sevgimi dilə gətirmək üçün Həzrəti-Məhəmmədin mübarək ruhuna poetik duyğularımınla üz tutmaq cəsarətini özümdə tapdım. Ondən bir imdad rüzgarı əsdi üstümə. İçimdə oyatdığı məhəbbət yangısını misra sığınağına layiqincə ayarlama bildimse, bu söz çələngim Onun ulu dərğahına qul borcum olsun!

Qüsurlarım qəderindən artıq nəzərə çarparsa, bu, təkcə mənim suçum deyil: zaman utansın! Allahın, Onun Rəsulunun adını yasaq etmiş amansız bir imperiyada yetmiş il havadan, sudan, Günəşdən – xülasə, yaşama şərtlərindən məhrum buraxılmış bir İslam ağacıyam mən! Yetmiş ildən sonra yenidən öz Peyğəmbərimə yönəlik şəkildə yaşamağa, pöhrə verməyə başladım, bu da Həzrəti-Məhəmmədin və Onun uca dininin əvəzsiz möcüzəsi sayılısın gerək!

Bir də qüsurları görməmək Rəsulullahın gözəl əxlaqından qaynaqlanır: Fəxri-Cahan Peyğəmbərimiz insanların ayıb və qüsurlarını araşdırmazdı.

Bu kirlənmiş dodaqlarla səni öymək nə günah!
O dil-dodaq öysün səni: virdi Quran, Bismillah!
Nida gəlir göylərdən: La ilahə illəllah!
Ey kəlamı-Kəlamullah! Müşk qoxuyan vücudu!
Sən öyrətdin hümmətinə Haqq önündə sücudu.

Çəmənlər-çiçək pıçıldasın o mübarək ismini!
Bağ-bağçada qızıl güllər xətm eləyib rəsmini.
Həsərətindən coşan sular dil-dil ötür vəsfini.
İlahidən sevilən sən, öyülən sən, ancaq sən!
Amalına, kəmalına, cəmalına min əhsən!

Sübhe işıq, gözə nursan! İşıq ölməz, nur ölməz!
Təcəllilə ölməyənlər qiyamətdə dirilməz!
Şəfqətilə hörülməyən sınıq könül hörülməz!
Sən könullər memarısan: şəfa səndə, ruh səndə!
Ömrümüzə bahar əsərsən qəlblərə əsəndə!

Dəvə səndən, şəfa səndən, kani-ürfan, Ya Rəsul!
 Sübhü-məsa, nuri-əhəd, mülkə sultan, Ya Rəsul!
 Övliyalar mürşidisen, fəxri-cahan, Ya Rəsul!
 Gözəlliyin səbəbkarı göydə Allah, yerdə sən!
 Sən baqışən, sən dirisən, bir ilahi sirdəsən!

Sevildikə çevrə-çevrə yaxınlaşan üfüqsən!
 Bizə bizdən daha yaxın, könlümüzə rəfiqsən!
 Pənahsızlar pənahısən, imdadsıza tövfiqsən!
 Aç qolunu, bas bağına nə qədər ki, miskin var!
 Əlacsız var, nəsibsiz var, taleyindən küskün var!

Sıyrılməhi-taban kimi bu zülmətin içindən!
 Xilas elə hümmətini müsibətin içindən!
 Qurtar bəşər övladını kəsafətin içindən!
 Nizam səndə, düzən səndə: sən dirilik qaynağı!
 Başımızın tacı olsun ayağının torpağı!

Möcüzətək endirildi Quran sənə adına!
 İsmi gözəl, cismi gözəl! Qurban sənə adına!
 Könül istər fəda olsun hər an sənə adına!
 Əllərinin təravəti hopub gülə, gülzara!
 Qiyas edib vəsf etməyə ətrin hara, söz hara?!

Hər buyruğun – din çırağı, hər kəlamın – vəcizə!
 Qədr-qiyamət ayarında hər vəcizən – möcüzə!
 Bir ilahi nur çilənib hər nəfəsə, hər cüzə!
 Həyatın başdan-başa sirrullahdır, ya Rəsul!
 Gələn sənə! Qalan sənə! Qeyri lafdir, ya Rəsul!

Elə böyük Sultansən ki, düşmənin var hələ də.
 Xof etməzsən, sənə qarşı min-min yağt gələ də!
 İgid başı qovğadadır, iman əhli bələdə,
 Şərlə xeyir əlbəyaxa: gecə-gündüz didişər,
 Nə dünyamız bir usandı bu qovğadan, nə bəşər...

Ya Peyğəmbər! Bizi səndən qoparmağa qalxdılar,
 Sənə uca bayrağını yandırdılar, yaxdılar.
 Haqqın ulu kitabını süngülərə taxdılar.
 O dəhşət də, o, vəhşət də, dizə çıxan o qan da
 Bacarmadı unutdursun sənə bir an cahanda.

Dağıldı Allah evi xaçlıların xaçıyla,
 Qucaqladıq Quranı udduğumuz acıyla.
 Dağlar boyda müsibətlə, vulkan qədər sancıyla
 Yenə sənə arxalandıq, kərəminə sığındıq,
 İşıqla, ümidinlə, təsəllilə ovunduq.

Duzax üstəndən duzax gəldi, sovuşduqca duzaxdan.
 Qadağalar sərtləşdikcə sevinc doğdu yasaqdan!
 Yapışaraq otəyindən, əl üzmədik biz haqdan!
 Nə dərinmiş mehrin sənə, ya Peyğəmbər, nə dərin!
 Sənə gəzdik, sənə andıq caynağında kədərən.

Sənə olan sevgimizdən əzab çəkdik bir belə!
 Qarşımızda min-min yezid, hər yan dəşti-Kərbəla.
 Bəla ki, var: udmaq olar, bəla olsa bir bəla;
 Salxım-salxım müsibətə bizi düçar etdilər,
 Harda iman gördülərsə, çeynədilər, diddilər...

Göyerməyə suya həsrət, Günə həsrət bir dəndik,
 Ya Peyğəmbər, açılmağa sənə möhtac mədəndik.
 Bilirik ki, hansı dindən, hansı ruhdan, nədəndik:
 Yetmiş ildə o səbəbdən qurumadıq, doğrusu,
 Uca ruhun bəxş elədi bizə həyat, bizə su!

Sənə sevgi izharıdır verdiyimiz şəhidlər!
 Bayrağını uca tutdu alp-ərənlər, igidlər!
 Şəhid qanı – könlərdə möhürlənmiş tövhidlər!
 Hümmətinə örnək olsun şəhid qanım, Ya Rəsul!
 Haqq elçim, haqq divanım, haqq Sultanım, Ya Rəsul!

Arsız dünya düzən tapar, əxlaqından barınsa!
Sərçəşmələr bərraq olar, nəfəsinlə arımsa!
Nəsihətin gözlənilsə, yol-ərkanın qorunsa,
Sənin Quran əxlaqla, ya Həzrəti-Məhəmməd,
Qalib gələr ağıl-zəka, qalib gələr həqiqət!

Bu cahanda tapdığımız xeyir səndən, şər bizdən.
Təmizlərsən buludları kirləndikcə hər bizdən!
Bir dünya nur göndərirsən – çəkildikcə nur bizdən!
Sənin üzün hörmətinə o Günəş ki, göydə var!
Avazının timsalıdır o nəva ki, neydə var!

Sən ki, səndən əzəl vardın, yenə varsan, Ya Rəsul!
Qurtar üzün hörmətinə, bizə yarsan, Ya Rəsul!
Biz günahkar fanitərə havadarsan, Ya Rəsul!
Sən əbədi köməkdarsan! Həqiqət bu, söz budur!
Kərəm eyle, bu təklənmiş hümmətinə arxa dur!

Bu kainat kitabında bir ayəti-kübra sən!
Tələtümkən sığınmışan təhəmmülə, səbrə sən!
Ölümünlə şərəf verdin ölümə sən, qəbrə sən!
Ölmək sənə qovuşmaqdır; bu vüsletdə müjdə var!
Bu vəhdətdə şükran borcu milyon-milyon səcdə var!

Ta həşrəcən sürüb gedər, sənin dinin zirvədə!
Möminlərin üreyində saf duyğusan hər vedə!
Biz səninlə üz tutarıq barışa da, hərbe də!
Nə qədər ki, kainat var: gülzarına yox zəval!
Ya Məhəmməd! Şəmsül-Xuda!
Ya Həbib-i-Zülcəlal!

1994

(münacat)

Səndən ətə əksilməz:
Suç bizim, rəhmət Sənin!
Quldən xəta əksilməz,
Qula mərhəmət Sənin!

Hər nöqsandan münezzeh!
Hər elmə, sirrə vazeh!
İşıqın qövsi-qüzeh,
Hər nəcib sifət Sənin!

Gerçək Sənsən, qayə Sən!
Toxumdakı maya Sən!
Nursan ayə-ayə Sən!
Kəlam, kəmalət Sənin!

Bu nəşvü nüma Səndən!
Bu mövtu əhya Səndən!
Bu sirli dünya Səndən!
Yetməyə vüslet Sənin!

Xəlq olan hər kəsdə Sən!
Hər sözdə, hər səsdə Sən!
Alınan nəfəsdə Sən!
Tükənmez hikmət Sənin!

Lütfün sığmaz sözlərə!
Həmdü sənə yüz kərə!
Səni gören gözlərə
Nuri-səməvat Sənin!

Varda Yox var, Yoxda Var!
Sən varsan ki, yox da var.
Dolanır çərxi-dəvvar,
Çərx Sənin, möhlet Sənin!

Otda süd, süddə yağtək,
Suda gizli ocaqtək:
Hər şeydə varsan haqq tək!
Nur Sənin, zülmət Sənin.

Hər şeydə nəbzın atır:
Hər şey Səni anladır!
Varlığına aynadır
Küllü-kainat Sənin!

Həyat Sənin əsərin!
Zaman hökmün, kəşərin!
Nə tayın, nə bənzərin!
Zatına heyrət Sənin!

Sən cüzün də cüzündə!
Gül – çiçəyin gözündə!
Səhərlərin üzündə
Gözəllik, zinət Sənin!

Sən istərsən: gün olar!
Yas olur, düyün olar!
Sənin dediyin olar;
Sonda məsləhət Sənin!

Məkan Sənsən, zaman Sən!
Qətrə Sənsən, ümman Sən!
Verən Sənsən, alan Sən!
Mülk Sənin, sərvət Sənin!

Səni dərkə çalışmaq
Qafil olmaqdır ancaq!
Əl-Qadirsən, ər-Rəzzaq:
Sonsuz səxavət Sənin!

Səndən qopduq, Ya Rəbbim!
Yoldan sarpdıq, Ya Rəbbim!

Heçə çarpdıq, Ya Rəbbim!
Tövfiq, inayət Sənin!

Dərd doğdu sabahımız!
Ərşə bülənd ahımız,
Böyükdür günahımız
Yanında, əlbət, Sənin!

Şeytan artdı, cin artdı,
Cin artdıqca kin artdı;
Nifrət birə min artdı...
Əsirgə, xilqət Sənin!

Boğdu bu zülmət bizi,
Rəbbim, xilas et bizi!
Doğruya yönəlt bizi!
Yola hidayət Sənin!

İman Haqqa Meracdı!
Müşkül düyünlər açdı!
Kərəminə möhtacdı
Cümlə məxluqat Sənin!

Sən – Əzəlsiz əl-Əvvəl
Əl-Axirsən: ləm-yəzəl!
Diriliyə tək təməl!
Hüdudsuz qüdrət Sənin!

Ətəyin əl yetəndir!
Rəhmin dünyaya təndir!
Bizi çevrənə döndər:
Mehrü məhəbbət Sənin!

Ya arındır, baş elə!
Yolçuya yoldaş elə!
Ya qəhrinlə daş elə,
Əl Sənin, imdad Sənin!

Yönelt nicat qapına!
Qapına qul tapına!
Bağla Birlik sapına:
Yön Sənin, nüsret Sənin!

Günahlardan arınmaq
İmanla mümkün əlhaq!
Arınıb Sənə varmaq;
Varışda himmət Sənin!

Qadiri-mütləq Allah!
Səndən başqa yox ilah!
La ilahə illəllah!
Əzmü əzimet Sənin!

1994

SADIQ DOST

Sadiq dost ararsan, bir Allah kafi!
Arxadaş dilərsən, bir Quran yetər.
Kimsədən imdad yox, tutma bu lafi,
Bu iki qüdrətə arxalan, yetər!

Dağlar özü boyda xəzinə qalsın,
Ləl, cəvahir çıxsın dizinə, qalsın;
Dünyanın nəyi var, özünə qalsın,
Sənə təmiz südlə, təmiz qan yetər!

Uca dağ görmədim ürəkdən uca!
İnsan yaradılmış ürəklə uça!
Nəyi itirsən də ömür boyunca,
Salamat saxlasan bir vicdan, yetər!

ALDANA-ALDANA

Haqq arasan, haqq – Xuda!
Haqq müjdədir, haqq – Nida!
Görə bilmir haqqı da
Göz aldana-aldana.

Haqqı söylə anında!
Haqq şahiddir yanında!
Üzsüz olur sonunda
Üz aldana-aldana.

Arzu – uçar qanaddı!
Həyat qırar – inaddı.
Çiçəyini don atdı
Yaz aldana-aldana.

Qiyətdən, kardan düşər,
Cümlə tutardan düşər,
Durna qatardan düşər
Söz aldana-aldana.

Gedən var: Hissiz gedər,
Ayrılib bizziz gedər,
Silinib izsiz gedər
İz aldana-aldana.

Dünya cəlladla dolu:
Üzər baş, kəsər qolu...
Əyriyə verir yolu,
Düz aldana-aldana.

Yalan zirvələr aşdıq,
Yalanlara ulaşdıq.
Aldanmağa alışdıq
Biz aldana-aldana.

ULUDAĞIN ULUSU

Əsri-Səadətdə yaşayırmışcasına böyük
iman və abidəvi şəxsiyyəti ilə bu zamanda
İslamın qədir-qiyətini ucaldan möhtərəm
Şeyx Musa Topbaş həzrətlərinə

Uludağda ulu ruhlar dolanır,
Haqqa tapan nə səyyahlar dolanır!
Ucalarda sirrullahlar dolanır,
O ruhların sırasında Şeyx Musa.

Ayətlərin duruluğu üzündə,
Çəsmə-çəsmə iman çağlar gözündə,
Bir zəvvardır Peyğəmbərin izində
Ərəbistan səhrasında Şeyx Musa.

Topbaşlarmış xaslar-xası Bursanın,
Din dirəyi, el arxası Bursanın,
Övliyalar övliyası Bursanın,
Könüllərin çarasında Şeyx Musa!

Qüdsallaşar əli nəyə toxuna!
Çevrə-çevrə nur bəxş etmiş Haqq ona!
İman əhli sıralansa Haqqına:
Əvvəlində, sonrasında Şeyx Musa!

Şükür olsun: Rəbbin sadıq qulu var,
Nə yaxşı ki, qulun Rəbbə yolu var!
Hansı yerdə ululuq var, ulu var,
Bu dünyanın orasında Şeyx Musa!

1995

NUR ŞƏHRİ

*Şeyx Musa Topbaş həzrətləri ilin
çoxunu Mədinəyi-Münəvvərdə keçirib,
Həzrəti-Məhəmməd Səllallahu Əleyhi
va Səlləmin mənəvi iqlimini daha yaxın-
dan yaşamaq zövqünü duymağdadır*

Nə dilərsən, haqq eşidər,
Haqqa yaxın yer burası!
Mədinəyi-Münəvvərdir,
Haqqa münəvvər burası!

Bura Şəhri-Məhəmməddir!
Yerdən göyə məhəbbətdir!
Ucalarda bir məbəddir!
Möminə minbər burası!

O rüzgar əsmədə halən!
Zamandır yenən, yenilən!..
Cənnəti-Rizvan deyilən
Mülkə bərabər burası!

Gerçək iman bu nurdandır,
Bu nur şəfəq, bu nur Dandır!
Bir ilahi buxurdandır
Müşk ilə ənber burası!

Nurdan yolu, nurdan izi,
Nurdan cismi, nurdan üzü
Hara dönse, nur dənizi,
Nuri-peyğəmbər burası!

Şeyx Musa nur məkanında!
Qutsal ruhlar dörd yanında!
Şeyxim, Allah amanında!
Min ömrə dəyər burası!

1995

BİR SULTAN YAŞARDI SULTANTƏPƏDƏ

*Musa Topbaş həzrətlə-
rinin unudulmaz xatirəsinə*

Xəyalı nur dolu bir çəmənlən,
Könlü Haqq sirrinə tərçüman olan,
Müşk ilə yoğrulmuş püriman olan
Bir Sultan yaşardı Sultantəpədə.

Bütün varlığıyla Quran məəli,
Bu əxlaq içində əhli-əyalı,
Çiçəkden iffətli, gülden həyalı,
Bir Sultan yaşardı Sultantəpədə.

Mübarək quluydu Rəbbin cahanda;
Yarı Mədinədə, yarı bu yanda!
Abdəstli qələmi Haqqı bəyanda
Bir Sultan yaşardı Sultantəpədə.

Arzular Sultanı, bir könlü əri!
Sevgisi sarmışdı bəhr ilə bəri!
Unutmuş dünyanı, çərxi-çəmbəri,
Bir Sultan yaşardı Sultantəpədə.

Köşkünün üstündə bəyaz martılar¹,
Nurlu çöhrəsindən həm şımardılar²,
Pişiyi, köpəyi hürr yaşardılar...
Bir Sultan yaşardı Sultantəpədə.

Gəldim hüzuruna bir daha bu gün,
Günlər nəzərimdə əjdaha bu gün,
Azaldı ümidim həm çarxa bu gün;
Sultanım görünməz Sultantəpədə.

¹ Martı – qağayı

² Şımarmaq – şimikləşmək

Cifayi-dünyadan uzaqlığıyla,
Duyğu təmizliyi, söz ağıllığıyla,
Qovuşmuş Rəbbinə üz ağıllığıyla,
Ruhu dolaşmada Sultantəpədə,

Bu bağ bəsathıydı Onun eşqində,
Güllər rəng itirmiş Şeyxin köşkündə...
Dünya dəyişərmiş necə beş gündə,
Bir hüznü yaşayır Sultantəpədə.

2000

HAQQA UZANAN YOLDA

*Qıldığım namazın savabı bu ulu ibadəti
məna aşılamiş Osman Nuri Topbaş
həzrətlərinin ipək könlünə fərəhlik gətirsin!
Amin!*

Qibləm, səcdəgahım, haqqa əzanım!
Haqqa səcdə qılım, haqqı qazanım!
Altmışında namaz öyrənən canım!
Nə qalib-qalıbdı... qıl namazını.

Namazdan çilənir rəhmət sabaha!
Namazdan uzanır əllər Dərgaha!
Bir yol başlamışan yönü Allaha,
Qarşıda bələdçi bil namazını!..

Namazda bir olur Rəbbiylə bir qul,
Daranır üfüqlər, çözülmür məchul!..
Nə yaşda başlansa, ibadət məqbul –
Başlasın qılmağa qul namazını!

2000

ŞƏHİDLƏR MƏSCİDİ

Ünlü memar Aydın Yüksəla və onun proyektini Şəhidlər xtyabasında gerçəkləşdirməyə böyük qeyrat göstərmiş inşaat müdiri və iman adamı Əhməd Uçar bayəfəndiyə

Şəhidlər bağında bu məscid ki var:
Şəhidin ruhuna heykəldi sanki!
Göylərə yüksələn bu cüt minarə
Allaha açılan ikəldi¹ sanki.

Rəhmət diləməyə ucalıb göyə,
Bir ağ göyərçindi – qonmuş zirvəyə.
Şəhidlərə rəhmət dedirsin deyə,
Heydən düşmüş daşa hey gəldi sanki!

Bakının üstündə qızıl tac kimi!
Ucalıq timsalı bir Merac kimi!
Toxumdan boy vermiş bir ağac kimi
Qüdrətin əliylə dikəldi sanki.

1995

¹ İkəldi – iki əl

NAZAN GÖZƏLLƏMƏSİ

*Bəlkis İbrahimhaqqıoğlundan
Trabzona məktub yerinə*

Kiridərmə, yollasam
Üreyimi Nazana?!
Həsretimlə görüşə,
Görüş min il uzana!

Al yanağa qor yığıb,
Tər buxağa qar yığıb,
Tanrı xoş nə var yığıb,
Verib zalım qızına.

Gül bağçaya yan alsın,
Zövqü doyuncan alsın,
Qoy sallanıb can alsın,
Çox yaraşır naz ona!

Səbəbkar Allah olar,
Sevməsən, günah olar.
Ürək sevər, şah olar,
Qul olarıq biz ona!

Ürək deyil, qənim bu,
İnim-inim, inim bu...
Gündə mənim günüm bu,
Şükür yazı yazana!

Buraxmaz bu hiss məni,
Doğra məni, kəs məni.
Qınama, Bəlkis, məni,
Yasaq yoxmuş ozana!

Dəryam getdi buxara,
Məmməd hara, bu hara?!
Onun yönü bahara,
Mənim yönüm xəzana...

1987

QAZILƏR YURDU

Burası Bursa!
Mayası nursa,
Cənnət cümbüşü
Burda nə varsa.

Burası Bursa!
Uludağ qarsa,
Nola bu qarla
Yaramı sarsa!

Burası Bursa!
Bursa min sirsə,
Sirri çözülər
Sular durulsa!

Burası Bursa!
Zaman bir dursa:
Qazilər qalxıb
Bir hesab sorsa!

Burası Bursa!
Sel səddi qırsa!
Meydanda Orxan
Kəllə uçursa!

Burası Bursa!
Nəbzimlə vursa!
Haqqa çataram
Haqq mənə yarsa!

1992

“ADALARDAN BİR QIZ GƏLİR BİZLƏRƏ...”

*Asim Ənsarın eyniadlı
başlasının sözlərinə nəzirə*

“Adalardan bir qız gəlir bizlərə,
Aman Allah, gözlərə bax, gözlərə!”
Dodaqları açılacaq qönçədir,
Yanaqları yanıq verir közlərə.

Adalarda bu ürəkmi, adamı?!
Ada qızı dəli elər adamı!
Deyərsən ki, bircə dilim alovdu,
Könlüm kimi od alıbdı odamı?!

Adalardan bir qız gəlir, qıza bax,
Yerişindən yer yarılır, naza bax!
Gül əndamı təbəssümlü bir çəmən,
Adalarda qıza dönmüş yaza bax!

Adalardan bir qız gəlir gül kimi,
Gözəlliyin əzalimi, ilkimi?!
Gülümsədi, gülüşündən gül yağdı,
Gül nəfəsi güləb etdi iqlimi.

O qanadlı, mən qanadsız yolçuyam,
Çatammıram, bir yalvaram, yoncuyam.
Bağ olsaydım, qədəmini qucardım,
Bağ deyiləm, neyləyim ki, buncayam.

Adaların ləldi bəndi-bərəsi,
Ada – cənnət, qız – cənnətin pərisi.
Onu gördüm, gözüm qaldı gözündə,
Göz neyləsin, göz gözəllik hərisi.

“Adalardan bir qız gəlir bizlərə,
Aman Allah, gözlərə bax, gözlərə!”
Bir sevdalı kəpənəkdi çəməndə,
Arxasınca saldı mənə düzlərə.

1983

AĞRI DAĞI İLƏ GÖRÜŞ

Ağrın alım, Ağrı dağı, ağrıma,
Nədir səni ağrılara uğradan?!
Sisdən ayrıl, səni basım bağıma,
Nə qazandı, bu gəldiyim uğurdan?!

Bu yay günü nə borandı başında?!
Yayda busan... aləm donar qışında.
Bir xoş günün heç olubmu yaşında?!
Ömrün boyu sinə dağlı, bağı qan.

O yarıqlar göz yaşının izimi?!
Dağ olanın dağ olmalı dözümlü!
Sənə baxdım, bir dağ gördüm özümü,
Sənin dərdin müsibətdir, doğrudan.

Rüzgarında qar görükür hələ də,
Qaş-qabağın yumub-tökür hələ də,
Hiçqırırsan hönkür-hönkür hələ də,
Ağrı dağı, nədir səni ağrıdan?!

Bir görmədim qovğaların sovuşur,
Sən silirsən, qəm təzədən suvaşır.
Uca olan göylər ilə savaşı,
Heç olmazsa ağrı gizlət, ağrı dan.

Başın üstə hələ Nuhun tufanı,
Qar uçuşunu üşəndirir insanı.
Sənin zirvən təmizliyin ünvanı,
Səndə doğur doğru Zöhrə, doğru Dan.

Sirr sözünü hər kim sənə yarsa, de:
Nə ərzini var Ərzuruma, Qarsa de.
Soruşdum ki, bir qəmxarın varsa, de,
Tülək tərhan bir qıy çəkdi Ağrıdan.

1983

ƏHMƏD BİCAN ƏRCİLASUNA

*Zərbəylə könüllərdə yatan ülkü¹ silinməz!
Atsız yerə düşməklə bu bayraq yerə enməz!*

Atsız

Adsız da ölər bir gün,
Əqidəsi öləmməz.
Diləyi hür yaşamaq,
Ayrı bir şey diləməz.

Dağ solar – çəndən alsan,
Gülü çəməndən alsan,
Bu dili mənədən alsan,
Susar bülbül, çiləməz.

Dünyaya biz bələdik,
Onu biz cəzb elədik,
Biz doğub, biz bələdik,
Bizə qarşı gələmməz!

Ürək palıd közümü?!
Gör mənədeki dözümlü!
Tanrıdağdan izimi
Heç bir qüvvə siləmməz!

Ulular uyqudadır,
Dağlarda nəbzi atır.
Ömrü sirri-xudadır,
Bunu kimsə biləmməz.

¹ Ülkü – əqide, əmal

Yol gedilməz arsızla,
Arsız könlüm, az sızla.
Bir bütövük Adsızla,
Bizi kimsə böləmməz!

Zaman – zalım, yol – çətin...
Polad kimi dur mətin!
Aciz olan millətin
İstiqlalı güləmməz!

1988

ADALARDA BİR GÜN

Təzə gördüyünə göz aşiq olur,
Qəfil parılıtdan qamaşiq olur.
Ürəksə yurduna sarmaşiq olur,
Ruhumu min yerden vətənə düyür.
Göz: “Burda qal!” – deyir,
Ürək: “Get!” – deyir.

Bu yerdə bitəsi köktüm, rişəm yox,
Dünya çəmənlə, bir bənövşəm yox,
Vətənsiz cənnətdə kefim, nəşəm yox,
Özgenin zirvəsi tez gözə deyir.
Göz: “Burda qal!” – deyir,
Ürək: “Get!” – deyir.

Ömür var dünyada, o da nur ömür,
Ödənsə, nur ilə ödənilir ömür.
Dənizdən, havadan Ada nur əmir,
Qarşımda hər ada: “Mən cənnət!” – deyir.
Göz: “Burda qal!” – deyir,
Ürək: “Get!” – deyir.

Qürbət salar məni abırdan, irzədən,
Ürək: “Vətən” – deyə əl çəkər ərzdən.
Çox gözədən düşmüşü göz salıb gözədən

İndi də gör mənim beynimi yeyir.
Göz: “Burda qal!” – deyir,
Ürək: “Get!” – deyir.

Vətən gül qoynunda gözləyir bizi,
Tökərəm yad gülə gül olan gözü,
Vətənsiz zülmətə dönər Yer üzü,
Gözün nə vecinə, ürək inləyir.
Göz: “Burda qal!” – deyir,
Ürək: “Get!” – deyir.

1983

GAH BATAN, GAH ÇIXAN GÜNƏŞİMİZ VAR

*Aşk bir qurşun gibi gəzər kanımda,
Çözülmez bu kanlı sarğımız, anam.*

Bahəddin Karakoç

Zamanlar kükrəyər həyəcanımda,
Tufanlar, çovğunlar qopar canımda,
“Eşq bir qurşun kimi gəzər qanımda,
Bu qanlı sarğımız çözülmez, anam”.

Ərzi titrədən ər nə hala qaldı?!
Daşındı dağlarım, boş çala qaldı,
Mən qala qeyb etdik, son qala qaldı,
Son çöxsə, dərdimiz dözülməz, anam.

Qədər nə verdisə, fəmansız verdi,
Dərd verən dərdimi dərmansız verdi,
Ürəyimdən çölə qanım siz verdi.
Yüz il dərman ara, yüz il göz, anam.

İtirdik Təbrizi, Xoyu, Mərəndi,
Niyə gedən qəflə qəfil dirəndi?!
Dünyam param-parça, pərən-pərəndi,
Toparla dünyamı, özül göz, anam.

Keçmişlər ömrümdən nağıldı getdi,
Ərlər, qoç igidlər yığıldı getdi,
Aylarım, illərim dağıldı getdi,
Pozulmuş təsbehim düzülmez, anam.

Biz nuruq, zülmətlə gün işimiz var,
Bizim ay eşimiz¹, gün eşimiz var,
Gah batan, gah çıxan günəşimiz var,
İpliyimiz haqdan üzülmez, anam!

1986

SAZI MƏZARA ENDİRDİLƏR

*Aşıq Veysəli sazı ilə birlikdə məzara
endirmişdilər... Bir dəliqanlı buna dözmə-
yib, sazı məzardan çıxarıb başı üzərinə
qaldırmışdı...*

Məzara sazıyla bir endirdilər,
Çırpındı dalınca bu kövrək dünya.
Saza kəfən köynək geyindirdilər,
Məcnunsuz Leyliyə nə gerek dünya?!

Nizam özünüdü, bilər hesabı,
Sanma bir kimsədə ölər hesabı,
Alar verdiyini, silər hesabı,
Dalınca göz yaşı tökərək dünya.

Nəğmə ki gömüldü, qopmazmı mehşər?!
Sazı dəfn etməyə qiymadı bəşər.
Qorxdular ki, onsuz qiymətdən düşər
Yeddi möcüzəli, yeddi rəng dünya.

Lərzəyə gəldi el, çaxnaşdı birdən,
Dartıb çıxardılar sazı qəbirdən,

Bu qədər hörmətdən, bu səs-səmirdən
Mat qaldı çiyinini çəkərək dünya.

Göydən Sivrialan bir günəş asdı,
Baxıb gördülər ki, bu yas nə yasdı!
Ulu Veysəlini bağrına basdı,
Çəmən yorğanına bükərək dünya.

1983

QADİR PAŞA

*Osmanlı ruhunun qeyrətli daşıyıcıla-
rından olan dəyərli şair, nasir və tarixçi
Qadir Misiroğlu bəyafəndiyə sevgi və
sayğılarımla*

Bu nə tale, bu nə təqdir?!
Bir ordudan qalan təkdir.
Söz-söhbəti gülləlikdir,
Öülle arar Qadir Paşa.

Vəcdə gəlib də Təkbirdən,
İldırımək çaxar birdən.
Bir həmlədə minbir yerdən
Dağı yarar Qadir Paşa.

Gerçək çıxar hər nə desə!
Özgə bir aləmdi nəsə.
Başqasına bənzərdisə,
Nəyə yarar Qadir Paşa?!

Dolanar ruhu ucada!
Aydır qaranlıq gecədə!
Belə gəlmiş, beləcə də
Haqqa varar Qadir Paşa!

¹ Eş – bərabər, tay

*Möhtərəm şeyxül-mühərririmiz Əhməd
Kabaqlı Xocamızın unudulmaz xatirəsinə*

Harputda bir bağça, ağzı Günəşə,
Durub yol üstündə gözlər həmişə.
Gözlər: sahibinin bir yolu düşə,
Evin divarları sevinə bəlkə.

Harput qalasında bir başqa qürur,
Bürclərin nəbzi də nəbzimlə vurur.
Budaqda bir bülbül oxuyub durur:
Əhməd bəy qayıdıb evinə bəlkə.

Həsret limanıdır bu qapı-baca,
Bir nisgil çırpınır illər boyunca...
Öəlsin görüşünə Kabaqlı Xoca,
Harput ana kimi öyünə bəlkə.

1998

BİR DOLU BADƏ KİMİ

Fırat Qızıltuğ Azərbaycan qarapapaqlarının məşhur Bəsimzadələr nəslindəndir. Ata-babaları Türkiyə torpağına çox qədimlərdən gedib çıxıb. Fırat bəy Bayburdda anadan olub. Mənə yazdığı bir məktubda deyir ki, Dədə Qorqud dastanının unudulmaz qəhrəmanı Bamsı Beyrəyin qəbri var bu torpaqda.

Fırat Qızıltuğ Türkiyənin tanınmış musiqiçisi və bəstəçisidir. Azərbaycan şairlərinin şeirlərinə də həərətlə qarşılanan musiqi əsərləri bəstələmişdir.

Ədəbi təxəllüsü Qul Ozandır. İlahımlı bir şair kimi də tanınan Fırat bəyin mənə həsr edib “Türk ədəbiyyatı” jurnalında dərc etdiyi qoşmalarına eyni rədiflə cavab verməyə çalışdım.

Bəxtimə gün doğub bir ulu dağdan,
Soruşub durnadan Qul məni, məni.
Dünya şirinləşib, ömür dadlanıb,
Elə bil bürüyüb bal məni, məni.

Sehrlı bir sazam, sirli bir udam!
Bu köhnə sevdanı çətin unudam!
Yaşatmaq eşqiylə dolmuş buludam,
Yağdırsın çöllərə bol məni, məni.

Yenə Adalara xəyalım vardı,
Mən onu görəndə bir son bahardı.
Məni məndən aldı, məndən apardı
O bənli gözəlin gül bəni, bəni¹.

Hanı dünyamıza evəz bir iman?!
Bir ulu sevgiyə qalmadı güman.
Tozunu gözümə sürtərəm, inan,
Alsa dost yanına yol məni, məni.

Könlümü könülsüz dindirə bilməz,
O ərşi-ələdan endirə bilməz!
Məkkə-Mədinəmdən döndərə bilməz
Ağzı ağ köpüklü sel məni, məni!

Min ildi yol gəlir köçüm, barxanam,
Tarixlər şahidi Mələm, Muğanam!
Qırat yalmanına yatmış tərlandıam,
Çırpır dəli rüzgar yalmanı, məni...

“Məhv oldu” gözüylə dünyaya baxma,
Ümid dağlarını könlümdən yıxma.
Dar günün olmasın, olsa da qorxma:
Arxanda köklü dağ bit məni, məni!

¹ Bən - xal

Qul Ozan pirimə, Qul sirdaşıma
Yağdırram dilimdən min odlu qoşma.
Dolu badə kimi çəksəm başıma,
Soyutmaz Kür məni, Nil məni, məni.

Gəzmədiyim zirvə, düz qalmadı ki...
Bu yolda Məmməddən iz qalmadı ki!
Qul Ozandan artan söz qalmadı ki,
Barı qınamasın el məni, məni.

II

İnləməkdən sərxoş bir qırıq neydim,
Sən də əsirgəmə qır məni, məni.
Qar basmış quzeydim, yanar güneydim,
Çağırır qoynuna nur məni, məni.

Dağ mənsiz dağ olmaz zirvədən ensemə,
Suç mənim deyil ha, yanmamış sönsem.
Bir dost çağrışına dönərəm, dönsem,
Döndərməz yolundan zor məni, məni.

Adəmdən, Həvvadan, bax, yönü bəri
Yerlə yeksan olub hər könül əri.
Çarmıxa çəkərdim çərxi-çənberi,
Nə yazıq, çərx duymaz zərbəni, məni.

Mən mənim olmadım, mən mən olalı,
Qoymadı göz açam dünyanın qalı.
Xəyalım keçmişdə toxunmuş xalı,
Soyulmuş dünyaya sər məni, məni.

Min il bu dünyada təkçə mən vardım.
Min quduza qarşı tək canavardım!
Yer üzü dar gəlsə, Aya çapardım,
Görmə kiçik məni, xor məni, məni.

Qaranlıq işığı yedi bir zaman,
Partladı dünyanın ödü bir zaman...
Pişik pələng oldu, nədi bir zaman?!
Öldürər bu qara sirr məni, məni.

Müşküllər çözülsün, qoy olan olsun,
Buynuzlu gerçəklər, kaş, yalan olsun!
İstəsən, sarsılmaz bir qalan olsun,
Təməl daş yerinə hör məni, məni.

Ağlım söz eşitməz, çətin uslanam¹,
Yağdır rəhmətini, belkə islanam...
Haqqı qible bilən Məmməd Aslanam,
Tantıyır Qul Ozan pir məni, məni.

AZƏRBAYCAN

Səsdən, sözdən qala qurmaq olarmış. Səsdən, sözdən müqəddəs vətənin "surətini" çıxartmaq, bu "surətlə" ovunmaq mümkünmüş...

Bu, elə-belə gəlişigözəl söz deyil! Əslinin-nəslinin belkə min il əvvəl çıxdığı torpağa sözdən-səsdən belə əvəzsiz bir məbəd ucaltmış Hüseyn Aras babanın həsrətinə kövrəlib bura gəlmişəm.

Ağrı dağının ətəyində Başköy ilçəsinin (rayonunun) Yuxarı Aratan kəndində yaşayan bu ixtiyar baba oğlu Ənvərin uşaqlarının adından özünə bir təsəlli səltənəti yaradıb: qız nəvəsinə Azər, oğul nəvəsinə Baycan adı verib. Nəvələrinin adı babanın dilində, yaddaşında qərribə sıralanıb. Necə olur-olsun əvvəl Azəri çağırır, sonra Baycanı.

– Azər, Baycan! Hardasınız?

– Azər, Baycan, bir yanıma gəlin görüm!..

– Azər, Baycan!..

Bəzən də elə-beləcə havayıdan çağırır... Adların bütövləşməyi, "balın pətəyə dolması" xatirinə nəvələrini səsləyir.

Baba hər adı bir heca kimi tələffüz edir, onun dilində Azərbaycan ikicə hecadır! Gəl ki, Hüseyn Aras bəy bu iki hecamı elə deyir ki, bir heca təsiri bağışlayır ömründə ayrılmaz, parçalanmaz bir heca!

¹ Uslanmaq - ağılanmaq

Ağrı dağın ətəyində
Bir heykəldi Ənvər Aras.
Ağrı kimi xəyalımda
Hey dikəldi Ənvər Aras.

Gün vardı ki, bir kəlmədən
Bir məmləkət toxuyurdu.
Gün gəldi ki, evindəcə
Bütövləşdi dədə yurdu.

Cüt balası var cahanda:
Azər biri,
Baycan biri!
İki doğma bir olanda
Yerin sirri, göyün sirri!

Azər oynar gizlənpaçı,
Gəlib tapar Baycan onu.
Yanımcıldı Azər bacı,
Gözdən qoymaz Baycanını.

Azər güllü bir bağ olar,
Baycan durar keşiyində.
Azər dönüb ocaq olar,
Baycan qaqaş üşüyəndə.

Heç birinin yox əvəzi:
Azər – Muğan,
Baycan – Kəpəz!
Qız Muğanı, xan Kəpəzi
Görən kimsə “doydum” deməz.

Azər burda, Baycan burda
Burda onlar Arazsızdı!
Azər, Baycan bir axarda:
Sağ yox, sol yox... arasızdı!

Dil öyrəşib desin müdam:
Əvvəl: – Azər!
Sonra: – Baycan!
Çağırdıqca səhər-axşam
Bütövləşir Azərbaycan.

1983

TƏBRİZƏ ÇATMAĞA NƏ YOL QALDI Kİ?

Başköydən Təbrizə gedib gəlmək, deyirlər ki, qonşuya baş çəkib qayıtmaq kimi bir şeydir. Xoş təsadüf məni həsrətimin mənzilinə nə qədər yaxınlaşdırmışdı.

Təbrizlə arama min ara gəldi,
Ürək bu həsrətdən zinhara gəldi.
Hardan yol başladım, yol hara gəldi?!
Bu da bəxt işidi, xoş yığvaldı ki!
Burdan Təbrizəcən nə yol qaldı ki?!

Qarşımda göz dağı durur o yerlər,
Çinar qəddim olsa, yenə əyərələr!
Bir vüsal pərisi vardır, deyirlər,
Qulağı kardı ki,
Dili laldı ki...
Burdan Təbrizəcən nə yol qaldı ki?!

Bu yolda tilsim var, cəhdim əbədi...
Bir dadlı səs gəldi...bu səs nə səydi?
O yandan bu yana bir külək əsdi,
Belə külək olmaz, rüzgar baldı ki!
Burdan Təbrizəcən nə yol qaldı ki?!

İnana bilmirəm: bu bir yuxudu,
Eşitdim, o üzde Təbriz oxudu,
Kimlər bu hicranı biçdi, toxudu?!

Çeşnisi pozuldu...
Rəng dağıldı ki!..
Burdan Təbrizəcən nə yol qaldı ki?!

Xəyalım əbədi yaşayar orda,
Gözüm damcı-damcı daş oyar orda;
Yanar misra-misra Şəhriyar orda,
Alovu görünən bir tonqaldı ki:
Burdan Təbrizəcən nə yol qaldı ki?!

Uyumaz səbrimi zaman uyutdu,
Yanar ürəyimi gözüm soyutdu,
Günorta gedənlər erkən qayıtdı,
Gördüm görünələri... gözüm doldu ki...
Burdan Təbrizəcən nə yol qaldı ki?!

Mən bəxtə pənaham, bəxt mənə pənah,
Sabahda axşam var, axşamda sabah!
Nə qədər yaxına gəlmişəm, Allah!
Bu yaxınlıq özü bir vüsaldı ki!
Burdan Təbrizəcən nə yol qaldı ki?!

Təbriz məni gözlər bu vurhəvurda,
Gözü kirpik çalmaz birçə hovur da.
Kiminsə qulağı cingildər orda:
Atılan hər addım istiqbaldı ki!
Burdan Təbrizəcən nə yol qaldı ki?!

Allahın, bəndənin gəl, açığına,
Qorxma, Məmməd Aslan, əngəli çıxna:
Yolun buxovunu qır, açığına!..
Gözləməyə dəyməz, dar macaldı ki:
Burdan Təbrizəcən nə yol qaldı ki?!

1983

GÖY ADAMI

*İşi-peşəsi ilə bağlı göylərdən enmə-
yən, dostum Rəmzi Yağıcı bəyafəndiyə.*

Həmişə göydəsən, yerə dön hər dən,
Yoxsa unudarsan bizi, Rəmzi bəy!
Bu torpaq kirləndi günahımızdan,
Duracaq yer deyil düzü, Rəmzi bəy.

Dünyanı öteri bir məkan bilmə,
Dövr edən nurlarıq – Tanrıdan gəlmə,
İman çiy olunca çiy olur kəlmə;
Gərək bişirəsən sözü, Rəmzi bəy.

Göylərə bu qədər vərmiş edinmə,
Səni yormadımı qalxma və enmə?!
Madam göylərdəsən, ta geri dönmə,
Dəyişib dünyanın üzü, Rəmzi bəy...

İnsan əməliylə, bağçalar barla!..
Hər varlıq yaşayar bir iftixarla...
Gerçəklər çox azdı, saxta milyarla,
Bu dünyanın özü rəmzi, Rəmzi bəy.

Məchul bir nöqtədir həyatın sonu.
Bu nöqtə göylərdə ulduzlar sanı...
Bir gün udmayınca Məmməd Aslanı,
Doymaz bu torpağın gözü, Rəmzi bəy!

2003

ÖZÜMÜ TƏHNİZ

Allahın, bəndənin, gəl, açığına,
Qorxma, Məmməd Aslan, əngəli çıxna:
Yolun buxovunu qır, açığına!..
Gözləməyə dəyməz, dar macaldı ki:
Burdan Təbrizəcən nə yol qaldı ki?!

Səndə elə cürət olsa,
Bu həsrət də olardımı?!
Çərxin üzü qəfil dönüb
Bu mürvətdə olardımı?!

Yarı dostuq, yarı düşmən:
Lazım deyil ayrı düşmən...
Biz biz olsaq, qarı düşmən
Cəsərdə olardımı?!

Yol buxovlu, görüş – yasaq...
Boyun büküb lal durmasaq,
Bunca iti xəncər-bıçaq
Həşəratda olardımı?!

Gündüzlərin başı – gecə,
Dünya çətin bir bilməcə.
Gecə bizi alsa vecə,
Bu şiddətdə olardımı?!

Tanısaydıq yaxın-yadı,
Gül açardı dost muradı.
Şəhriyarın mərəd övladı
Məşəqqətdə olardımı?!

Yara dərin, dağ təhərsiz...
Biz olmadıq nə təhər biz...
Biz biz olsaq, Ana Təbriz
Əsərdə olardımı?!

1983

QÛRBƏTÇİ HARAYI

*Qərbi Almaniyada 2 milyon yarımından
artıq türk qürbətkeşi var. Türk işçisi üçün-
cü dərəcəli fəhlə işləri görür. Ədriyədən
İstanbul gedərkən yolda tətildən qürbətə
qayıdan çoxlu soydaşımızla qarşılaşdım.
Bir neçə yolətrafı çayxanada onlarla söh-
bəlləşdim. Bu şeirlər o söhbətlərin axarın-
da yarandı.*

I

Mən bir qərrib didərginəm,
Salam versəm, savaş olar.
Sevincimə şaxta düşür,
Qəm bostanım fərəş olar.

Mənəm qürbət qəddin əyən,
Qan qusaram ləyən-ləyən.
Barmağıma plov dəyən
Dişim altı bir daş olar.

Getmə düzən bir çölə mən,
Dağ görərəm silsilə mən,
Üz çevirsəm bülbulə mən,
Tezəcə dönüb bayquş olar.

Avropada çılın-çılpaq
İş axtaran türkə bir bax.
Qürbət-qatil, vətən – iraq,
Hər kim çəksə, çəşbaş olur.

Bəxtim yatıb, dərd ayıqdı,
Qəm qudurub şahə qalxdı.
Milyonçu ol, xeyri yoxdu:
Eldən çıxan çıxdaş olur.

Yad torpağın cəbri yaman,
Çiçəyi də qürbət qoxur.
Öz tərimsə qazandığım
Çörəyimi başa qaxır.

Tikdim, qurdum neçə mülkü...
Daha burda mən nəyəm ki?!
Mən bir südlü inəyəm ki,
Qan çıxınca qürbət sağır.

Ağladıblar gülən dəmdə,
Çürüdüm bu cəhənnəmdə,
Heyvan kimi işlə, həm də
Hər dildən bir tənə yağır.

Nələr gördü bu pis üzüm,
Nə gecəm var, nə gündüzüm,
Kökümüz vətəndi bizim:
Kökəndən qopan tez soluxur.

Yad el yada yuva qurmaz,
Niye çökdün, niye sormaz.
Sümüyünə sahib durmaz,
Gorunu da şişə taxır.

Həzar, bu qürbətəndən həzar!
Gözlərimə qanım sızır,
Bu döyüşdə kim uduzar:
Qürbət – zalım,
Mənsə fağır.

Ömrün zayı çıxıb daha,
Ölüm ucuz, olum baha.
Bu yaşamaq deyil ha,
Eləcə göztüm baxır.

Ağlar qalmış bir dağam ki,
Hər bir əzam bir çeşmədi.
Sel-su oddan qurumazmı?!
Sinə təşnə, qəlb təşnədi.

Mən günün günorta çağı
Qovammadım qaranlığı.
Ürək hardan bilsin axı,
İşıq nədi, günəş nədi?!

Bəxt arxamı yerə çəkdi,
Bilməm nəyə görə çəkdi?!
Qoç Koroğlu nəre çəkdi.
Səsi bizə erişmədi!¹

Ağzımızın dadı qaçıb,
Bu sağlıqdan ölüm vacib.
Əjdaha tək ağzın açıb,
Məni udan eniş nədi?..

Dilimdəki qabarı aç!
Açammazsan, gözmə əlac!
Arzularım ac-yalavac,
Üstümə dağlar kişnədi!

Yurdum nədi, köçüm nədi?!
Biləmmədim suçum nədi!
Yanar dağlar içimdədi,
Bu gördüyün can heç nədi!..

¹ Erişmək – yetişmək

KIBRISIN ULU TÜRKÜ

QKTC-nin (Quzey Kipr Türk Cümhu-riyyəti) prezidenti Rauf Dənkaş Konyada "Türkcənin Millətlərarası Şeir Şöləni" Toplantısında söylədiyi zirvədən bir nitqi ilə dünya Türk şairlərini heyran qoydu.

Çiyində ərzin yükü,
Sözü mərmə, dili süngü!
Kıbrısın Ulu Türkü
Rauf Dənkaş kürsüdə.

Vulkan kükrər içində,
Yanar bunun üçün də.
Dağ çökdürmə gücündə
Yumruğu da, hirsə də.

Görmək üçün Türkü hür
Dilinin virdi təkbir!
Sözünün gümbür-gümbür
Gümbürlənir təzi də.

Bir yay kimi gərilir,
Gurşad ərler dirilir.
Ruhumuza hörülür
Onun ibrət dərsi də.

Deyir:-Türk, soyun təkdir!
Bir Türk dünyaya dənkdir!
Özünü görməkdir
Dərdimizin birsi də.

Ər görək ər cənginə!
Güllə nəymiş, süngü nə?!
Boyayaq Türk rənginə
Qarşı gələn əsri də.

Köksüz otlar qovrulur,
Külə dönüb sovrular...

Bozqurd əmsin yavrular,
Türk böyüməz hər südə.

Möhnət düzüm-düzümdür,
Çarə dərdə dözümdür.
Əvvəli də bizimdir
Tarixin, gerisi də!

Qeyrəti – əsrin görkü!
Yox ona qorxu-ürkü!
Kıbrısın Ulu Türkü
Od püskürür kürsüdə.
Od püskürür Dənkaşın
O cənnət Kıbrısı da.

YA HƏZRƏTİ-MÖVLANA!

Dərgahına gəlmişəm,
Ya Həzrəti-Mövlana!
Bir dərbədər dərvişəm,
Ya Həzrəti-Mövlana!

Sən ərmişlər ərisən!
Hər diridən dirisən!
Arıt göyü, yeri sən,
Ya Həzrəti-Mövlana!

Dəmir dağlar eşildi,
Yer çökdü, göy deşildi.
Ruhun hələ yaşıldı,
Ya Həzrəti-Mövlana!

Yaşıl türbən – Yaşıl şəm!
Yaşıl pirsən möhtəşəm!
Sözde Şahi-qəşəmşəm,
Ya Həzrəti-Mövlana!

Dərgahın sirlər kanı!
Səma etdir dünyanı:
Belkə döner imanı,
Ya Həzrəti-Mövlana!

1991

DƏRDİN BELƏSİ

*Ölənlar torpağın olmuş,
Sağlar da bizim deyildir...*

A.N.Asya

Sən hardan biləsən bu Vətən hardan?!
Doymazsan özüne, nəslinə şərdən.
Qanqaltək bitmişən durduğun yerden,
Nə yurda bağın var, nə kökə sənini!

Pərdəli əllərin kimi və nəsi,
Sənə ninni demiş ifritə səsi.
Ey ulu ağacın çürük pöhrəsi,
Ruhun çirkə çıxar, can çirkə sənini.

Özündən xəbərsiz satılı başın,
Hara sürüklənir çatılı başın!
Şərqlə vidalaşan Batılı başın,
Nə ləçəyə layiq, nə börkə sənini!

Təpədən-dırnağa dönük və satqın!
Min dəre suyundan min yerdə qatqın.
“Sizdənəm” deməyə qalmadı haqqın
Nə bir yabançıya, nə türkə sənini.

Həddi var çökməyin, ucuzluğun da,
İçindən çökməkmiş uduzduğun da.
Özünü xorgörmə quduzluğun da
Nə ağla sığışar, nə dərəkə sənini.

Sarılmaz, inşallah, ruhum ucadan!
Doğar Günəş kimi Fateh gecədən!
Dünya çaşıb qalır bu bilməcədən,
Gözlərin kor olar bu görkə sənini!

1993

SULTAN ƏHMƏD CAMİSİ

Abidələr şahıdır,
Gözəllik dərgahıdır!
Cami deyil, bütüncə
Bitili gül şaxıdır
Sultan Əhməd Camisi.

Süsləmələr nə incə!
Məst olub bəs deyincə.
İlahidən nur əmib
Yerin, göyün rəyincə
Sultan Əhməd Camisi.

Memar dağdan daş qırıb,
Daş yonub: “daş-qaş” qurub.
İlahi, fəvvarədir
Yerdən göyə fişqırıb
Sultan Əhməd Camisi.

Daşı güldən kövrəkdir,
Qübbə qövsü-qüzehdir!
Əl vurunca döyünür,
Özü boyda ürekdir
Sultan Əhməd Camisi.

Bu zər naxış, bu ülgü
Şehirləyib bu mülkü.
Görüş yerində donmuş
Bir qızdı elə bil ki,
Sultan Əhməd Camisi.

Möcüzələr seyridir!
Onu dünya seyr edir.
Şair Sultan Əhmədin
Əbədiyyət şeridir
Sultan Əhməd Camisi!

1983

GET AĞZINI YAXALA

*Cavan oğlandır. Amma ağızına sahiblik eləməyi bacarmır. Bir dəfəsində də "tərləmə" felini elə tərbiyəsiz şəkildə işlətdi ki... Ayıb, çox ayıb!..
Ədəb!.. Hardasan, ay ədəb?..*

Oranı tərlətmə, başını tərlət,
Başıyla iş görər başı olanlar.
Sıxtıb zərrəsindən qızıl çıxardar,
Torpağı olanlar, daşı olanlar.

Ağzını kip saxla, dağıtma görək!
Başın bəlasından sarsılar ürək.
Sözün afətini düşünsün görək,
Ürəyi olanlar, huşu olanlar.

Tərbiyənmə pozuq, ağılnı qayıb?
Yaxala ağzını... Ayıb, çox ayıb!
Halal fikirləşib, halal söz deyib,
Halalca çörəyi, aşı olanlar.

Sözlərin ədəbə üsyan kimidir,
Dünya gözlərində üryan kimidir...
Çılpaq söz də çılpaq insan kimidir,
Hərzə-hədyan deyər naşı olanlar.

1999

SƏRTLİKDƏ ZƏRİFLİK

Pasportunda mübarək adı Abdullah Sərtidir. Mükərrəm şəxsiyyətinə çox uyğun "İpək" kəlməsini məni əlavə etmişəm: Abdullah Sərtipək. Təmənnam adının bu şəkildə geniş yayılmasıdır. İnşallah, arzum çin olar!

İpək həm də sərt olur,
Sərt olanlar mərd olur!
Qayada çiçək açır,
İlahi qüdrət olur!

Fikri-zikri dərində,
Nəzəri dan yerində.
Bu varoluş sirtində
Hər halı xəlvət olur.

Bulursa qul Rəbbini:
Yenir qəzəbi, kini.
Virdi: Quran hər günü,
Hasili Cənnət olur!..

2002

BANU ÇİÇƏYİN ON BEŞ YAŞINA

Kəpənəktək rəngbərəngdi,
Gül içində güldü Banu.
Gülbükülü bir mələkdə,
Səmalardan gəldi Banu.

Söz tellənib bal dilində,
Oxuyur bülbül dilində;
Kəlmə kəsdi gül dilində,
Ləçək-ləçək güldü Banu.

O, bir güldür gülə aşıq!
Üzü-gözü Haqdan işıq.

Gah görərsən gülqarışığı
Göylərə çəkildi Banu.

Şəfəq axır gözlərindən,
Ətir gəlir sözlərindən,
Gül utanır üzlərindən,
Gülden də gözəldi Banu!

AĞLI BƏBƏLİYİNDƏ QALMIŞ SAQQALLI DƏDƏYƏ

*İstanbulda Naci Öztürk məni yetmişlik
bir dədəyə şair kimi təqdim etdi. Bir ayağı
burada, bir ayağı qəbirdə olan o zavallı
həqarət dolu bir məsxərə ilə "səcdə ediyə-
rum" deyə qarşımda ayıldı. Öz əli ilə özünü
günah bataqlığına atdığını fərq etdim.*

İçində min vəsvəyə,
Qulaq tutma hər səsə!
Səcdə qılma heç kəsə,
Səcdələr Allah üçün!

Haqqa ayna: altı yön!
Öndən ön, hər şeydən ön!
Xeyrə çalış, haqqa dön,
Gəlmədin günah üçün.

Yağar Haqqın yağmuru,
Gözün görməz o nuru.
Yu qəlbindən çamuru:
Arın qibləgah üçün!

İmanlar pırıl-pırıl,
Örnek al sən də durul!
Sökül, yenidən qurul:
Yol budur islah üçün!

Düşünsənə bir anlıq:
Vardan doğar viranlıq...
Keçər zifri qaranlıq:
Axşamlar – sabah üçün...

BAHAR YAĞMURU GİBİ

*"Kimse yok mu?" ve "Çalsın davullar"
teleprogramlarının sunucusu şair İkbal
Gürpınar hanımefendiye.*

*"En hayırlı insan başkalarına hayırı
dokunan kimsedir!"*

Hazreti-Muhammed

Sen yetim annesi, bakesler kesi;
Sen ama gözlere ışık müjdesi!
Sen bahar yağmuru, kırlanğış sesi!
Qamlı gönülleri al, İkbal hanım!

Gelen iniltiyə haman koşarsın,
İmdada yetməyə dağlar aşarsın;
Sen bir gür pınarsın: dolub taşarsın,
Kükrekr gözlerindən sel, İkbal hanım!

Nereden bu kadar merhamet sende?
Rabbin ihsanı mı bu sanat sende?
Merhametdən doğan hasanət sende...
Seçdiğin mübarek yol, İkbal hanım!

Sen şefkat meleyi, söz efendisi!
Barışa mühtaçtı dünya kendisi:
Bu kadar hörgörme, bu kadar küsü,
Dünyanın derdine kal, İkbal hanım!

Feryadlar gəmirir Yer küresini,
Naçar kaplanların duy narasını!
"Kimse yok mu?" – diye duyur sesini:
Həkkın kapısını çal, İkbal hanım!

Çaldır davulları: kiyamet eylər!
Kıvrılsın neyzenlər, inlesin neylər!
Gelsin Dedem Korkut, görek ne söylər?
Tatsın damağımız bal, İkbal hanım!

Allaha sevgidir insana sevgi!
Ocağa, millətə, lisana sevgi.
Sevgi, ömrümüzü yazana sevgi!
Sevgiylə yaşasın kul, İkbal hanım!

2005

DÖNSƏNƏ, NACİ

*Türkiyəyə hər gedişimdə həssas qayğı-
sıyla əhatə olunduğum, vasitəsilə İstanbul-
lun tarixi və kultural yerlərini rahatlıqla
gəzib-dolandığım Naci bəy Öztürkü bu
səfər İstanbulda iş odasında tapammadım.
Pəncərəsi qarşısında, adətən, güləriylə
buraya müsafir gələnləri qarşılayan təzə-
tər əkmə çiçəkləri ordan torpağa düşmüş,
boyun büküb yetim görkəmi almışlar...*

Qapında çiçəklər halay qurmuşlar,
“Naci gələr” deyə boyun burmuşlar.
Nə yaxşı vəfada onlar varmışlar!
Onların xətrinə dönsənə, Naci!

Tökülüb qalmasın işin-gücün də,
Dön, gəzib-dolanaq güllər içində.
Benzərin bulunmaz Çinü-Maçində,
Benzəsən, bənzərsən sən sənə, Naci!

Mənim bu diyarda dağım, düzüm yox,
Nə yerdə, nə göydə, vallah, gözüm yox!
Yoxsan İstanbulda, kılavuzum yox,
Dön də, yardımçım ol yenə sən, Naci!

2004

UZAQBAŞI

Əməlinde yaz olmadın,
Qış olarsan uzaqbaşı.
Bir kəllədə göz olmadın,
Qaş olarsan uzaqbaşı.

Gah nala döy, gah da mıxa,
Heç tutdurma haqqa yaxa.
Sırtıldinsa, qorxma daha,
Faş olarsan uzaqbaşı.

Yüz məzhəb qat məzhəbinə,
Mənsəb calar mənsəbinə.
El-obanın qəzəbinə
Tuş olarsan uzaqbaşı.

Üz göstərmə hər yetənə,
Nə gərəkdir üz utana...
Olsa-olsa bir kotana
Qoşularsan uzaqbaşı.

Heç düşünmə abır haqda,
Nə təhnizdə, nə danlaqda.
Bu minvalla nadanlıqda
Baş olarsan uzaqbaşı.

Tək özünü, özünü say,
Oğul yoxdu səndən savay...
Xəlvətə qaç, axırda bay –
quş olarsan uzaqbaşı.

Cavab vermə heç bir kəsə,
Dilin həsrət qalsın səsə.
İnsan ola bilmədirsə,
Daş olarsan uzaqbaşı.

YALAN

Yalan dönüb tozanağa:
Solda yalan, sağda yalan.
Yalan meyvə dəysin deyə,
Çiçək açır bağda yalan.

Yalan ölçü, yalan doza...
Bu qədərmi əngəl-hoza?!
Pambıq tökür yalan qoza:
Gövdədə-budaqda yalan.

Çərənleyib çəngi olub,
Sırtılıb şitəngi olub.
Yalan günün rəngi olub,
Bölgədə, paytaxtda yalan.

Sığınar bir ağıl səyə,
Hökm eləyər yerə-göyə.
Yalan tərif deyə-deyə
Yallanar qılıqda yalan.

Ədalətin gerçəyi kəm,
Yalan ilə dünya sərsəm...
Südü yalan, qatığı həm,
Üstəlik qaymaq da yalan.

Yalan – yaltağın yediyi;
Aşı, ərıştəsi, hədiyyi...
Yalanyaltağın düdüyü:
Düdüldər qulaqda yalan.

Sən ha əlləş, sən ha çalış,
Hər addımın yalana tuş.
Ağzından hələ çıxmamış
Faş olur dodaqda yalan.

Yalanı var hər dalanın,
Yalan ilə qurdalanın...
Canı çıxsın bu yalanın! –
Varda yalan, yoxda yalan...

2000

KÜRSÜDƏKİ

Bu girən kimdi belə
Bir sabun kirtiyitək?!
Girməyi kim bacarar
Kirtiyin girdiyitək?

Bu kirtik təşnə-tərif,
Kişnə ha kişnə, tərif!
Üyütməz heç nə tərif
Xortdamış xirtiyitək!

Yumağa bir yönsüzü
Qıcırar köpük sözü.
Sürtülüb irsiz üzü
Bülövün sürtüyitək!

Zəvzəklik kara gəldi,
Aləm zinhara gəldi.
Dürtülür hara gəldi
Siçovul dürtüyitək.

Əl-qol atır gör necə...
Güzgü tutun bu gicə.
Meymun qalib eləcə
Nuh Nəbi gördüyitək!

1991

DƏMLƏR O DƏMLƏR İDİ...

Ah, necə kef çəkməli ayyam idi!..

M.Ə.Sabir

Bu, deyildi o xına!
Kim düşərdi yaxına?!
Raykom bir cənnətxana,
Hər yan sənəmlər idi,
Dəmlər o dəmlər idi!

Həm şah idim, həm vəzir,
Bir sözüm min baş kəsir,
Hamı əmrə müntəzir,
Hamı sərsəmlər idi,
Dəmlər o dəmlər idi!

Elə havalı gözdik,
Kim qalxdı, basıb əzdik.
Yetim-yecir deməzdik
Gözlərdə nəmlər idi,
Dəmlər o dəmlər idi!

Dünya məhkum əl altda:
Köz qoymadıq kül altda...
Əzrayıl da, cəllad da
Həmkarlar, həmlər idi,
Dəmlər o dəmlər idi!

Bir rayonda tək adam!
Hər tərəfdə bir odam...
Tək mən idim ağı tam,
Qeyrilər kömlər idi,
Dəmlər o dəmlər idi!

Kef çatmazdı kefimə,
Pul yağardı seyfimə,
Neçə darğa nəfimə

Hesabı cəmlər idi,
Dəmlər o dəmlər idi!

Üstümə vaqon-vaqon
Leş gələrdi neçə ton!
Dünya boyda bir rayon
Tək məni yemlər idi,
Dəmlər o dəmlər idi!

Yoluma üz sərən kim,
Uğrumda can verən kim,
Mənə qucaq gərən kim...
Bilməzdik kimlər idi,
Dəmlər o dəmlər idi!

Kəsmişdik gədəkləri,
Dərələri, dikləri...
Proletar dedikləri
Zılğa yetimlər idi,
Dəmlər o dəmlər idi!

Olmuşduq şiri-jayan,
Can çəkirdi yaşayan...
Sukalar – söz daşıyan
Canlı "EF-EM"lər idi;
Dəmlər o dəmlər idi!

Necoldu o vaxtdakı
Katibələr... saxta ki.
Gah çay dəmlər, gah da ki,
Zövqümü dəmlər idi,
Dəmlər o dəmlər idi!

Kefdi yaltaq bəstəsi!
Yaltağın öz xəstəsi!
Kütlənin "başüstə"si
Cana məlhəmlər idi,
Dəmlər o dəmlər idi!

Dodağında zümzümə,
Vurulmuşdum özümə.
Tilsimləri üzümə
Açan sim-simlər idi,
Dəmlər o dəmlər idi!

1991

O BAZAR BAŞQA BAZARDI

Dünən yaltaq bazarıydı
Alan nə çox!.. Satan nə çox!
Bir çəpiyə, beş çəpiyə
Vicdanını atan nə çox!

Tərif qusur məddah qarğa
Naxalar qaçır qarmağa.
Təpəni qaldırıb dağa,
Boğazını yırtan nə çox!

Bazar deyil, bir savaşı,
Sabun, köpük aşıb-daşdı.
Bir külfədi, min-min başdı,
Vay, marığa yatan nə çox!

Neçə-neçə qoltuq idi,
Bazar dolu yaltaq idi...
Bir löhləmə batdaq idi:
Çıxan nə az, batan nə çox!

Sağda tazı, solda tazı,
Yüz yol hürür gündə azı...
Şumlanır yalan tarlası,
Hodaq nə çox, kotan nə çox!

Burda dillər qarış-qarış,
Yal uğrunda gedir yarış,

Suyuğuna var sifariş,
Horralanıb artan nə çox...

Bu yarışa qoşulmağa,
Bu yarışda baş olmağa,
Bu minvalla toş olmağa
O bazara yortan nə çox!

Barmaq tərif tətliyində,
İtdik sözün köpüyündə...
Kar olduq kor çəpiyində
Kürsülərdə qartan nə çox...

Yaltaq olan əmrə yatıq,
Başı müdam gəzər qoltuq...
İnsanlığı yadırgadıq,
Xoxan nə çox, xortdan nə çox!

Yaltaq baxıb əlimizə,
Yaltaqlanar ölümüzə.
Aldanmayaq çölümüzə:
İçimizdə vartan nə çox!..

Tülkü ilə yeznə-qayın,
Yer altında üç qat boyun,
Minbir yerə çəkir soyun:
Anan birdi, atan nə çox!..

Tələ qurub bir-birinə,
Keçər fələyin girinə.
Bir qarışqa xatirinə
Bir fili xıxırdan nə çox...

Yaltaq kimdir? – Keçəbiçaq.
Təpədən-dırmağa alçaq!
Bir əcaib çağdır bu çağ,
Çağ nəbzini tutan nə çox.

Vicdan yoxsa, yalan asan,
Yüz yol inci, vallah, osan!..
Bunca yaltaq doğurmusan,
Millət, sənın xətan nə çox!

Bic tülkülər, ayıq qazlar,
Söz çözümlər, çənə sazlar...
Qəm yeməsin meymunbazlar:
Bizdə oranqutan nə çox...

1995

ÇOBAN, SƏNİN XƏBƏRİN VAR

“Qarşı yatan qarlı dağım yıxılıbdı,
Çoban, sənın xəbərın yox...”
Dədəm Qorqud
Dədəm Qorqud bizi çaşdırmasın!..
Bu da mənım etirazım

Kim daş atsa qəsdən kımə,
Çoban, sənın xəbərın var!
“Yox, xəbərım yoxdu” demə,
Çoban, sənın xəbərın var!

Bir quzunu kim ki, yesin,
Köpəyindən soruş, desin.
Cik-bikindən hər bir kəsin
Çoban, sənın xəbərın var!

Harda ki, bir ocaq sönse,
Hansı kəsin bəxti çönsə,
Kımın çərxi tərsə dönsə,
Çoban, sənın xəbərın var!

Paxırını gördü hamı,
Hər gözün bir zəhər camı.

Ey çoxbilmiş çöl adamı,
Çoban, sənın xəbərın var!

Əməl Haqqa bir aynasa,
Haqq zalımı gərək asa!
Yer altda ilan oynasa,
Çoban, sənın xəbərın var!

Ya İrandan, ya Turandan,
Ya çökəndən, ya durnadan;
Ərşdən-Kürşdən, hər bir yandan,
Çoban, sənın xəbərın var!

1993

1+99

Bir üz daim üzdədir,
Doxsan doqquz arxada.
Üzdəki üz əl qatır
Doxsan doqquz nırxa da.

Yüz sifətdi sözdəki,
Hünərə bax yüzdəki!
İtilənər üzdəki
Doxsan doqquz çarxa da.

Kar etməz töhmət ona,
Sözmü batar betona?!
Üz birdimi, utana,
Bir çəkinə, qorxa da.

Üzdəki üz hərcayı,
Bulandırar hər çayı,
Pərdədə üzün sayı:
Doxsan doqquz şərxa da.

QƏFLƏT

*Qarşı yatan qarlı dağım yuxılıbdi,
Çoban, sənın xəbərın yox...*

Dədə Qorqud

Ağca sürüm yağmalandı,
Çoban, sənın xəbərın yox.
Zirvəm çökdü, dağ talandı,
Çoban, sənın xəbərın yox.

Key nəzərlə baxma dərde,
Ayılmırsan, uyu bir də.
Anan, qızın yad əllərdə,
Çoban, sənın xəbərın yox.

Sürünü tapşırdın qurda,
Leş elədin xırda-xırda.
Quzğunlar daraşdı yurda,
Çoban, sənın xəbərın yox.

Baş ayaqdı, ayaq başdı,
Haram gəldi, halal qaçdı...
Bin-bərəkət kasadlaşdı,
Çoban, sənın xəbərın yox.

Var da getdi, yox da getdi,
Az da getdi, çox da getdi,
İp də getdi, mıx da getdi,
Çoban, sənın xəbərın yox.

Daha yurdun yabanısan,
Elin qanlı çibanısan...
Sən nə günün çobanısan,
Çoban, sənın xəbərın yox?!

Şuşa harda, Laçın harda?!
Bulud darar saçın harda?!

Qarqar harda, Xaçın harda?!
Çoban, sənın xəbərın yox.

Dəlidağ dünya behiştı,
O cənnəti donuz eşdi...
Nələr oldu, nələr keçdi,
Çoban, sənın xəbərın yox.

Bir halını sor güzğüdən,
Özgə toxum, sən özgə dən;
Özündən başqa özgədən
Çoban, sənın xəbərın yox.

Bu, nə təhər afətdir ki?!
Bu, nə üsul, nə fənddir ki?!
Bu, nə sirli qəflətdir ki:
Çoban, sənın xəbərın yox.

Qanında boğuldu Vətən,
Baş olmasa, olmaz bədən!
Bu fəryaddan, mələrtidən
Çoban, sənın xəbərın yox.

Zol çəkirlər dərindən də,
Dəbərmirsən yerindən də.
Belə çıxır: gerindən də
Çoban, sənın xəbərın yox.

Xan çobanımı?.. Çoban xanımı?..
Gözlərini tutan qanımı?!
Mat qalmışam, doğrudanımı,
Çoban, sənın xəbərın yox?!

DOYMAZ GÖZ, YUMULMAZ ƏL

*Sən də kişi qoymusan adını?
Yad kişinin puluyla bəzəmişən arvadını...*
Rəsul Rza

Havan, suyun rüşvət, hər zadın rüşvət,
Qızın rüşvət yeyir, arvadın rüşvət,
Təpədən-dırnağa həyatın rüşvət,
Rüşvət sandığından, küpəndən çıxar.

Bədən bir məzardır vicdan meyitə,
Daşı dən yerinə yalan üyütə,
Elin təknəsindən halal nə itsə,
Haramı gözüne təpəndən çıxar.

Eybini örtməyə yetişməz gücün,
Aləmə faş olub astarın, küncün,
De gizli qaldımı bircə gizləncin,
Çiçəyində nə var, ləpəndən çıxar.

Ağzında dəyirman, qarnında kahan,
O gözü, o qarnı doyurmaz cahan!
Qumsalda su kimi batan iştahan
Gün gələr, dolanıb körpəndən çıxar.

Dünyaya gəlmişən hansı məramda?
Sənin gözün əldə, əlin haramda.
Təmiz qanın olsa bircə qram da,
Yanarsan, tütünün təpəndən çıxar.

Cızıqdan çıxanı cizgide görmə,
Əyrilik səndədi, güzgüdə görmə!
Rüşvət buynuzunu özgedə görmə,
Ölərsən, əllərin kəfəndən çıxar.

1987

ŞEİR SÖYÜŞ DEYİL

Sən də şair olub getdin,
Bildik: dəftər-kitabın var...
Söyüş yağdır sağ-soluna,
Çürüt kimnən hesabın var!..

Gündə kitab yapdır, dolsun!
Söz köpükmüş, gopdur, dolsun...
Hər misrana hopdur, dolsun –
Nə şampun var, nə sabun var!..

Möhtəşəm ad lazım sana,
Bir əl gəzdir öz imzana;
Nə istəsən, yaz imzana,
Yaz ki, nəslin-nəsəbin var!..

Hər buyruğun: inad qatır,
Hər nərəndən qulaq batır.
Hər söyüşün bir bombadır,
Vay-vay, necə əsəbin var!..

Qəlbin daşdan daha qatı,
Tündlüyündən minbir çatı.
Çığnayırdın məxluqatı,
Nə yaxşı ki, şil yabın var...

2003

QƏLƏM NƏ KÖKƏ DÜŞDÜ

Qılıncdan kəskin olan
Qələm nə kökə düşdü...
Sözün sirlə meyvesi –
Kələm nə kökə düşdü...

Al şəfəqdə, gündəydi,
Alqışlarda, ündəydi!..
Qəhrəmandan öndəydi,
Ələm nə kökə düşdü...

Sözün həzin yasıyla,
Tərsə dönmüş yazıyla,
Qələmin iflasıyla,
Aləm nə kökə düşdü.

Hər şey boş, söz – bir aləm;
Söz xətrinə diriləm:
Sözdən qalxıb görüləm,
Biləm, nə kökə düşdü...

2003

RƏZALƏT ÇUXURU

Çirkab axır bu dəyyusun ağzından,
Qoxudub aləmi min yol azından.
Dərya haramlanar zərrə tozundan,
Bir dəfə qısqırsan, yüz il hüresi.

Bilməz məramı nə, bilməz qəsdı nə,
Harda fağır görse, cumar üstünə.
Çamura batırsan, dəyməz şəstinə,
Bunun qəbahəti uzun sürəsi.

Manat göstər ona, hürməz, lal durar,
Adamlıq tələb et, qovğa qaldırar...
Dibsiz quyuları axıb doldurar
Rəzalət çuxuru bəndi-bərəsi.

Bunu ana doğa inanmamam heç!
Bəşər törəməsi olmaz belə gic!
Düşüncəsi dəyyus, qələmi iflic;
Harın darğaların biti-biresi.

268

Kindi, küdürətdi püskürər nə ki;
İtin dal ayağı, rəzilin təkli.
İlandı, çayandı ürəyindəki,
Hansı şəkklə desən dərhal giresi.

Çölündə bir başqa, içində özge,
Xalqın əbədiyyət köçündə özge,
Əkində, səpində, biçində özge,
Özündən beşbətər yanı-yörəsi;

Ülfətdən doğulan doğulmaz belə!
Bir olan yüz yerə dağılmaz belə!
İfrat olmaz belə, ağ olmaz belə:
Dili şər üyüdən söz kirkiresi!..

2003

ÇUXUR ADAM

Neçə dəfə batdın, neçə yol çıxdın,
Hər işin içindən çıxırsan indi.
Dünən heç olmasa adi alçaqdın,
Tepədən-dırmağa çuxursan indi.

İçin yüz məzhəbdən axan ərinti,
Çölün gözaldadan ilğım görüntü,
Tamahın ovxarlı quduz kərənti,
Nə gəldi dördəlli tıxırsan indi.

Qopan fəlakətdən gah doğar pulun,
Zəlzələ ağzından gah yağar pulun.
Hər divar çatında bir dağar pulun
Olmasa, dünyanı yıxarsan indi.

Özün suç işləyən, özün suç gəzən,
Qaşında, gözündə bir özge düzən.
Qatıq qara çalar “qaradır” desən,
Dərədən təpəyə axırsan indi.

269

Bir bilə bilmədik kimin nəyisən!
Canavar havalı dərəbəyisən.
Bacarsan boğarsan yerİ, göyü sən,
Onsuz da çox haqqı boğursan indi.

Götürüldü pərdə... Sən beləmisən?!
Dünyanı sən doğub, sən beləmisən,
Pası tüfəngləri sünbələmisən,
Hər kimi gördükçə çaxırsan indi.

Yolun hara düşdü vəlvələ qopdu,
Nəfsin gördüyünə dördnala çapdı.
Çirkin əməlinə dilin qlafdı,
Sürtülüb qalayın, paxırsan indi;
Birtəhər dözərdik tək alçaq olsan,
Alçaqdan aşağı çuxursan indi.

YALTAQ

Söz gərək, yerində deyilmək üçün,
Varlığın yaranıb söyülmək üçün!
Doğulmusan ancaq öyilmək üçün,
Sənin dilin, dişin, dodağın yaltaq...

Girərsən, çıxmazsan... zatına heyrət!
Bu yolda sərf etdin nə qədər qeyrət?
Barı kölgənə də girməklik öyrət,
Gərək babı olsun yaltağın yaltaq.

Yaltaqlıq xərcəngdir kökü dərində,
Qalxıb cövlan edər bərabərində.
Sağın-solun yaltaq... önün, gerin də...
Altdaşın, üstdaşın yatağın yaltaq!..

O yaltaq dilindir ən böyük varın,
Əjdaha timsallı o yaltaq qarın...
Sənin oğlun, qızın... cümlə simsarın,
Rüsvətlə bəzənən matağın yaltaq.

NƏ DƏXLİ VAR

"Yaşın nə fərqi var..." məhəməsinə nəzirə

Eşqin badəsini biz ki bir içdik:
Girişdik bu eşqə, yaman girişdik!..
Kimin nə borcuna harda görüşdük:
Yerin nə dəxli var? Sevirəm səni!

Kimin nə həddi var xor baxsın eşqə!?
Mələklər heyrandı mündəki məşqə!
Ev-əşik başqa şey, sevgi bambaşqa,
Ərin nə dəxli var? Sevirəm səni.

Nehrə çalxalandı...fir belə getdi,
Yüz sağa yollandı, bir belə getdi,
Demə: iman belə, pir belə getdi...
Pirin nə dəxli var? Sevirəm səni.

Sevgi də şüşətək qırıla bilər,
Dağılar, birdən də qurula bilər,
Sevən cırtıdan olar, nə ola bilər,
Nərin nə dəxli var? Sevirəm səni!

Eşq, sevən insanı dərde gətirər,
Bir çıxmış nəfəsi bir də gətirər,
Məhəbbət sevənə kir də gətirər,
Kirin nə dəxli var? Sevirəm səni!

Tutalım, dünyadan heç xəbərim yox,
Yerimdən qalxmağa heç təpərim yox,
Deyirlər: heç nəyim, ağıl-sərim yox,
Sərin nə dəxli var? Sevirəm səni:

ŞİRİN QAN VƏ ZƏLİ

*Səndə bir iz qoymasam,
Alışsın gorum, torpaq!*

Zəlimxan Yaqub

Qolumda zorum, Kəlbəcər,
Ocağım-qorum, Kəlbəcər,
Səndə birçə qəpik qoysam,
Alışsın gorum, Kəlbəcər.

Sərvət yığmaq bəhsəbəsdə,
Dost arama, dost əbəsdə.
Bir dəllalın olsa bəsdə,
Sirdaşım, curum, Kəlbəcər.

Qumardayam iqbalınla,
Mən yonduqca, sən qalınla.
Doydur məni yağ-balınla,
Çormanım, Zarım Kəlbəcər.

Qaraçanlı motal versin,
Tək verməsin, çatal versin!
Ya da rəngli "metal" versin.
Pendirim, şorum Kəlbəcər.

Elə oydum: otun bitməz,
Çimsiz torpaq nə bəyütmez!
Sinə üstən yüz il getməz
Açdığım şırım, Kəlbəcər.

Ağlı varsa hansı kəsin,
Meydanıma at sürməsin,
Gözlülər olsun görməsin
Tutanda fırım, Kəlbəcər.

Ev verdinsə, kilit də ver,
Sürü verdin, bir it də ver.

Keçəl dağdan perlit də ver,
Çınqılım, xırım Kəlbəcər.

Səndən mənə üsul qalar,
Çanaq-çanaq qızıl qalar.
Məndən sənə yüz il qalar
"Zəhərim", "çorum", Kəlbəcər.

Mən zəlzələ, mən dağ seli.
Qabıq-qabıq soydum eli.
Sən şirin qan, mən bir zəli:
Sorduqca sorum, Kəlbəcər.

TAPŞIRIQLI MƏRDİMAZARA

Bəhanələr kalandı...
Ay keçdi, il dolandı.
Sular nədən bulandı?
Düşündürür hey məni.

Mən Murovdum, Kəpezdım,
İldırım çaxdı, dözdüm!
Sınardım, əyilməzdım!
Kim tapşırıb əy məni?!

Qəm üstə qəm yığıldı,
Qəmimdən qan sağıldı.
Bir dağım min dağ oldu,
Qələm götür, öy məni!

Cəfadan deyilmərəm,
Heç nəylə öyünməyəm!
Daş altda üyünməyəm:
Nə bilmişdin, bəy, məni?!

ÇIX OYUNDAN, ƏJDƏR ƏMİ!

*Bu adda oxunan sırtıq bir
mahniyə parodiya*

Külək hardan əsdi, kişi?
Nə əsdisə, nəydi kişi!
Oynadığın bəsdə, kişi,
Çıx oyundan, Əjdər əmi!

Dəm vermişən hay-haraya,
Heç üzündə yoxmu həya,
Sürtük bülöv, sital qaya –
Çıx oyundan, Əjdər əmi!

Arsız-gorsuz olmaq yetər!
Düşüklük ölümdən betər!
Oynadıqca abırın itər,
Çıx oyundan, Əjdər əmi!

Bu halınla güzgüyə bax,
Alnındakı cizgiyə bax,
Çeçənə bax, ləzgiyə bax,
Çıx oyundan, Əjdər əmi!

MİN havaya havalandıq,
Dağdan endik, ovalandıq,
Doğradılar, tavalandıq,
Çıx oyundan, Əjdər əmi!

Samavartək qaynayırsan,
Qaynamaqdan doymayırsan,
Nə gününə oynayırsan?
Çıx oyundan, Əjdər əmi!

Əsarətdə bacın yoxmu?!
Qəlbədə ağrın-acın yoxmu?!

Burulası puçun yoxmu?!
Çıx oyundan, Əjdər əmi!

Gicəllənib səy olmusan,
Oynasan da, key olmusan...
Boz-bulanıq şey olmusan,
Çıx oyundan, Əjdər əmi!

Yoxmu sənə “atam” deyən,
“Ərim” deyən, “adam” deyən?!
“Səndən yana yadam” deyən?!
Çıx oyundan, Əjdər əmi!

Dünya sona çatır, kişi!
Yandıq çıtır-çıtır, kişi!
Gər səsini batır, kişi!
Çıx oyundan, Əjdər əmi!

Hava dolub boş başına,
Qəhətdirmi iş başına?!
Hardan düşüb daş başına?!
Çıx oyundan, Əjdər əmi!

Saç-saqqalın ölçim-ölçim,
Bir löhləmə zığa pərçim...
Vay, boynuna qamış ölçüm,
Çıx oyundan, Əjdər əmi!

Səsin gurlar, nə seldisə,
Pəşə düşməz, nə zildisə...
Gör qabırğan nəzildisə,
Çıx oyundan, Əjdər əmi!

Nə öyrənər nəsil səndən?!
Cəhd eləsə yüz il səndən?!
Olmaz heç nə hasil səndən?!
Çıx oyundan, Əjdər əmi!

Hər havaya ər oynamaz!
Hər oyuna nər oynamaz!
Kişi bu qədər oynamaz!
Çıx oyundan, Əjdər əmi!

Oynat səni oynadanı,
Çək ortaya o nadanı!
Qoy utansın xənadanı!
Çıx oyundan, Əjdər əmi!

Su iylənər axar yoxsa,
Korsan, axar-baxar yoxsa!
Fürsət əldən çıxar yoxsa!
Çıx oyundan, Əjdər əmi!

Dünya ibrət tarlasıdır:
Bir yan qandır, bir yan sudur,
Gah qan boğur, gah su udur...
Çıx oyundan, Əjdər əmi!

Üyüdüb un eləyərlər,
Sanma məmnun eləyərlər,
Səni meymun eləyərlər,
Çıx oyundan, Əjdər əmi!

Biləmmədik nə babısan;
Nə madyansan, nə yabısan?!
Bir sırtıqlıq mikrobusan,
Çıx oyundan Əjdər əmi!

Qol götürüb süzə-süzə,
Qanqal olub batma gözə!
Aləmi güldürmə bizə,
Çıx oyundan, Əjdər əmi!

LÜTƏYİNLƏR

Belə lütəyinlər kinoda olur,
Bürüyüb Bakını kino qızları.
Hansı cəhənnəmdən bura töküblər
Abırdan pərişan küne qızları.

Sağda lütəyindir, solda lütəyin,
Dadmayıb atanın, ərini kötəyin,
Çağırın İsrafil çalsın tütəyin,
Bəlkə doluşdura hinə qızları.

Ana olacaqmı bu lütəyinlər?!
Özünü doğacaq bu lütəyinlər-
Bu bağlı ürəklər, kilit beyinlər,
Qoparın yollardan gənə qızları!

Ayaqdan-başacan dos-doğru açıq,
Döş açıq, baş açıq, həm bağı açıq,
Qarın-qarta açıq, lap sağrı açıq,
Kim saldı bu şəhrə hünə qızları?!

Belə azar olmaz, belə zır olmaz!
İnsan öz eybinə belə kor olmaz,
Tumanı bu qədər cırhacı olmaz!
Hansı güc qaytarar dünə qızları,
Bu yamaq qızları, pinə qızları?!

“YERİ HAPINI YE...”

Sat çayını, al pulunu,
Nə işin var sözdə sənin?!
Başın çaydan çıxır ancaq,
Müştərinik biz də sənin!

O nə misra: əyiş-üyüş?..
Bir az gəməş, bir az dəyiş,
Qəhətdirmi dünyada iş?
Dağ da sənin, düz də sənin...

Ucalarda sözün düzü!
Ayaqlara salma sözü!
Halalından qazan ruzi,
Gücün varsa dizdə sənin.

Şilxorunu geri yolla,
Mağıl at tap, üsul nalla.
Üzə bilməz bu minvalla
Yelkənin dənizdə sənin.

Üzdə sürünə-sürünə
Boy verdin topuq yerinə.
Baş vurur şair dərinə;
Nəyin varsa, üzde sənin.

Söz nə yerdə?.. Sən nə halda?
İlham ölər bu zavalda.
Ayaqların ayrı yolda,
Fikrin ayrı izdə sənin.

BU DAQQALAR

Bircə qarış boyunla
Çıxardın nə hoqqalar?!
Quduran qırx gün gedər,
İnanma ki, çox qalar.

Qurular məşhər bir gün,
Baş qaynar, şişər bir gün.
Boşalar, düşər bir gün
Belindəki toqqalar.

Güvənmə boş çuvala,
Başlar verər zavala...
Al saqqızı gəvələ,
Saqqız çeynər daqqalar.

GÜLƏN EŞŞƏYİN NAĞILI

Eşşək girib bostana,
Çığnayırdı hər şeyi.
Əmr elədi bostançı,
Gətirdilər eşşəyi.
İstədi ki, budasın,
Bir söz çaldı qulağı.
“Gör kimin eşşəyiymiş!”
Tumarladı ulağı.
Bircə anda həsdədi,
Yüz yol üzr istədi:
“– Bu yazıqda nə günah?!
Palandadı günahlar.
Nə özünün günü var,
Nə eşşəyə gün ağlar...”

Hirsle cumdu palana.
Qulağına səs gəldi.
Vurammadı. Dikəldi.
“– Gör kimin palandı?!”
Yazıq Palantoxuyan!
Okivardan yanıdı.
Yunqırخان, İpəyirən,
Sonra kimlər gəlirdi...
Baxıb bu həngəməyə,
Söz tapmırdı deməyə,
Eşşək bic-bic gülürdü.

ATDAN YUXARI

Qoşma-təmsil

Gərəkli dostları yondu əlaltdan,
Başa keçirdilər eşşəyi atdan,
Derhal üstün gördü qanqalı otdan,
Yemi də, zövqü də etalon oldu.

Hamiya dov gəldi ağır çəkiddə,
Qarnıyla öyündü birdə, ikidə...
Küllükdü gözündə, qəlbindəki də,
Ağnayıb yerində qartalan oldu.

Qanmadı: uludu, oddu, ocaqdı,
Müqəddəs nə gördü, daşlara çaxdı.
Anqırtı, bağırtı qurşağa çıxdı,
Mərifət quruyub yatalan oldu.

Dünya nə səhradı, nə boş bir kaha,
Yağan qar əriyər, qalmaz sabaha,
Qızıl nal eşşəyi göstərməz baha,
Hayıf bağ-bağçadan, o talan oldu.

Həmişə qulağı göründü şeşə,
Cumuxdu gülşəni kökündən eşə...
Atın at hörməti keçmədi işə,
Nə qədər qor-qoduq at elan oldu.

Pələngi tovladan, şiri böyürdən,
Heç nədən yun qırxıb, əlçim əyirdən
Bir ağıl piyada çıxdı böyürdən:
O boyda "şaha" bax, mat elan oldu.

BƏLKƏ

Üstündə o boyda insan sözü var,
İnsan gərək etsin insana hörmət.
Adına birləşik iman sözü var,
Ya buna hörmət qoy, ya ona hörmət!

Sənə nə söz deyim?! Sözdən keçibdi.
Sözsüz də anlayar, kim ki necibdi.
Kin səpən dünyada nifrət biçibdi,
Bu incə nöqtəni duyana hörmət!

Dərə daraldıqca coşar dağda çay,
Uca qayaları titrədən haray.
İnsana hörmət qoy, insanı bir say,
Bəlkə üreyində oyana hörmət.

1982

AXIN

"Şeir axını" məqaləsinin müəllifi Elçinə

Şərin əzaları boşalıb gedir,
Misranın kəsəri korşalıb gedir,
Məlum mızıltilar baş alıb gedir
Bu ağzı köpüklü axın içində.

Duru şerimizin bulanıb arxı,
Get-gədə artmada bu qara-qorxu,
Yağsız piltələrdir axının çoxu,
Piltə yanar ancaq yağın içində.

Uluların səsi sayılan şeir
İndi yere çöküb gözünü döyür...
"Hər yerindən qalxan şairəm deyir",
Qaldıq məsxərənin, lağın içində.

Kütləvi oyuna çevrilib sənət,
Hərənin əlində söz dolu səbet...
Yazılan urvatsız, yazan xəcalət,
Biabır olmuşuq xalxın içində.

Bəhrəsiz bağçada uçar, quş qalmaz,
Səllimə gəzənə fərli iş qalmaz,
Ağzında bir dənə sağlam diş qalmaz,
Laxlayar bu qədər laxın içində.

Yeni nəfəs yoxsa yeni imzada,
Yapışmaz yaddaşa, ad düşməz yada,
Çiçəklənmə çağı gedibse bada,
Kürəmi axtaraq tağın içində?!

Düzü, bu axının sazı saz deyil,
Mənasız avaz da bir avaz deyil,
Baxma, şerimizin gülü az deyil,
Az da gözdən düşür çoxun içində...

QIZARA-QIZARA

Səhər açılmamış uca ban verib,
Könbə yanağına xoruz qan verib,
Qızara-qızara imtahan verib,
Qızara-qızara post alan oldu.

Dərya qamarladı, damladan umdu,
Ağzını ayırıb, gözünü yumdu,
Qızara-qızara kürsüyə cumdu,
Qızara-qızara sustalan oldu.

Bəs deyincə yedi, zənn etdik doydu,
Dördəlli tamahtı dağ-daşı soydu,
Bizə nərdivanın dibini qıydı,
Qızara-qızara üst alan oldu.

Eşitməz səsinə düzün-düzgünün,
Qatı düşməni gözü güzgünün.
Bir lağar böyüdü-qanı özgənin,
Hamam çirkabıyla dost alan oldu.

Heç nədən gözləri doymaz hərəfin,
Altında kef çəkir köpüyün, kəfin,
Leysan yağışında ucuz tərəfin
Qızara-qızara məst olan oldu.

Gahdan közə salıb közərtmə bizi,
Gahdan toza basıb tozartdı bizi,
Qızara-qızara bozartdı bizi,
Qəfil qəlbimizə yas salan oldu.

Mələyi, pərisi, səriştəsi yox...
Aşı, xəngəli yox, ərşiştəsi yox,
Horra bişirməyə səriştəsi yox,
Aşpaz elədilər, duz salan oldu.

Şöhrət quluncudu azar-bezarı,
Özündən özgəyə düşməz nəzəri.
Hər gündə dəyişdi nırxı, bazarı...
Bir dəyən olmadı: Bəs talan oldu!..

Payı qıvraq çıxsa bölgüdə bir gün,
Qan salar mahalda, ölkədə bir gün.
Qızarma fəndiylə bəlkə də bir gün
Qızara-qızara büst alan oldu.

ÖZGƏSİNİN ADINA

Naxır-naxır heyvanı
Özgəsinin adına.
Çalar-çapar dünyanı
Özgəsinin adına.

Üz bağlayıb üzünə,
Hər cibi bir xəzinə!
Saray yapır özünə,
Özgesinin adına.

Altında "Volqa"sı var,
Yumurtadan yun qırxar.
Hər nəyi olsa, çıxar
Özgesinin adına.

Xəta tapsa adını,
Lap danar əcdadını,
Yazdırar arvadını
Özgesinin adına.

O SƏNİN HAQQIN DEYİL

*"Vətən qılıncımızın bizə qazandırdığı
çörəkdir". Vətəndaşın ən böyük güvənci
milli ordusudur! Milli taleyimiz onu da
bizə çox gördü... Əlində təsbeh, damağın-
da "Marlboro" olan əsgər oğlumuz.*

Təsbehi oynatmaq qalibin haqqı,
Oynatsan, üstəlik həqarət sənin!
Yağı qabağında sən diz çökmüsən,
Fəxarət onundur, xəcalət sənin!

Sanki xəbərsizsən olub-bitəndən,
Dağılan yurdlardan, ölüb-itəndən,
Əsarətdə qalan cənnət Vətəndən,
Çevrəndə nə qədər fəlakət sənin.

Qılıncın haqqıdır haqq dedikləri!
Dünyanın üzünə şax dedikləri,
Mütləq qanun olur "yox" dedikləri,
Hər doğru onundur, hər qələt sənin!

Unudulan deyil bu qan, bu qada,
Ölüb dirilərsən saldıqca yada.
Gözükölgəlisən min il sonra da,
Silinməz alından bu töhmət sənin.

Yurdunu-yuvanı qurd qomaranda
Qəfil donduruldu qan damarında.
Uduzan sən oldun qan qumarında,
Ziyafət onundur, qiyamət sənin.

Səni səndən alıb cücə qoydular,
Necə bacardılar, necə qoydular!..
Səni çocuq kimi küncə qoydular,
Yapışdı yaxandan zəlalət sənin.

Vətən qovğasında çıxsaydın qalib,
Səndən tük salardı bu əhli-səlib.
Ya ölüm, ya qalım zamanı gəlib,
Sonda ya dirilik, ya zillət sənin!

Keçirt doğanaqdan bu örkəni sən:
Qurtar xəcalətdən bu ölkəni sən!
Qanınla yuyarsan bu ləkəni sən!
Buyur, meydan sənin, cəsarət sənin!

2000

ONA

Məni satıb "adam" oldun,
Nə oldunsa, o dem oldun:
Öz çölündə rütbə tapdın,
Öz içində edam oldun.

Yenə ər mən, ərən mənəm!
Zülmətdə nur gören mənəm!
Satmasaydın, qazanmazdın,
Sənə rütbə verən mənəm!

Səndə varkən bu istedad,
Ağlın olsun, bir daha sat!
Sirdaş olsun, soydaş olsun,
Sat hər kəsi, mənəsbə çat!..

1999

AMMA ZƏFƏR HA!..

8 May – Şuşamızın işğal olunduğu gün.

Yasımız.

9 May – Qələbə bayramımız.

Toy-düyünümüz.

Yazıqlar olsun bizə!..

Üfləyir şəhərə zurnalar cəngi,
Bürüyüb gecəni zəfər fişəngi.
Vətən əsaretdən qurtulub sanki,
O hansı zəfərdi çalmışdıq belə?..

Şuşanı qaytardıq, Laçını yoxsa?!
Kəlbəcər–gözəllik tacını yoxsa?!
İşgəncədən ana–bacını yoxsa?!
O hansı qisasdı almışdıq belə?

Anlamaq çətindi bu toy-düyünü,
İndi hara yozsun göz gördüyünü?
Şuşa gedən gündü “Qələbə günü”,
Götürüb tarixə salmışdıq belə.

Yalanla dəmlənir aş millətin,
Batıb aşda qalıb başı millətin...
Yarıb öz başını daşı millətin,
O daşlar altında qalmışdıq belə...

Bu xalq yerli–dibli bəlkə yoxuymuş,
Dolu bildiyimiz, demə, laxıymış...
Koroğlu yalanmış, Babək yuxuymuş...
Bəlkə də əzəldən qulmuşuq belə?..

Bizimlə ləc düşdü bu çağ, bu tarix:
Harda məhşər qopsa, biz orda varıq.
Biz odu söndürüb, küllə oynarıq,
Damlada dəryaya dalmışdıq belə.

Məğlub “Qələbə”də bir sırtıq işıq,
Özümüzə düşmən, özgeyə aşıq.
O boyda məşhərə göz qapatmışıq,
Yəni doğrudanmı, kalmışdıq belə?!

2000

DÜNYA XƏLVƏT DƏRƏ DEYİL

*Üzeyir Hacıbəyovun “Arşın mal alan”
musiqili komediyası 1939–cu ildə Amerika
Birləşmiş Ştatlarında ekranlaşdırılarkən
Azərbaycanın varlığını görmək istəməyən
erməni əsilli kinematograf Ruben Manuk-
yan ulu bəstəkarımızın adını gizləyərək bu
əsərin, guya, müəllifsiz bir şərq əfsanəsi
olduğunu uyduraraq tamaşaçıları aldat-
mışdı.*

Üzeyir bağında nə qədər bəhrə!
Üzeyir xəyalı nə qədər əlvan!
Bir ömrə sığmayan bu əsərlərə
“Əfsanə” deməkdə bəlkə haqlısan.

Güman elədin ki, xəlvət dərədi...
Yırtılmaz pərdəsi bu firıldağın.
Xəbislik xəbislə artdı, törədi,
Sırrını örtməyib dünyə, alçağın.

Azalmaz bir zərrə divin divliyi,
Nə qədər girişsə cırtdanlar divə!
Gizləyə bilməzsən Üzeyir bəyi,
Onun səs dünyası sığışmaz cibə!

Üzeyir möhtəşəm, Üzeyir uca!
Dərədən zirvəyə uladın sanki.
“Arşın mal alan”a əlin çətinca
Kəsdirdi üstünü “Koroğlu cəngi!”

Onun söykəndiyi Füzuli dağı
Bu yurddan baş alıb dirənib göyə!
Yeriynən od olsan, ağılsız yağ,ı,
Neyləyə bilərsən Üzeyir bəyə?!

Xalqının gözündə ucalan kəsi
Min bədxah zirvədən endirə bilməz!
Simlərdə alışar millətin səsi,
Tufanlar bu odu söndürə bilməz!

Sərçəsən, Qartalın üstə şığıma.
Xamurun gör nədi, birdəfəlik qan.
Gözünə sancılan gur işığıma
Gözün kor olduqca diş qıcaırsan...

Sən ki, yaranmışan bədxahlıq üçün,
Dünyanın başını kəsmək dilərsən.
Günəşi yummağa yetişməz gücün,
Eləcə gözünü yuma bilərsən...

1985

KİRİ, KİRİ

Kəndlilərin çörəyidir yedişin,
Hansı kəndli bir kəlməni “yeyibdi?”
Fəhlələrin paltarıdır geydişin,
Hansı fəhlə bir misramı “geyibdi?”

Suvaq çəkmə xalqın büllur sözünə,
Dodaq söykə gur bulağın gözünə!
Doğma dilim qızıl dolu xəzinə,
Saf qızıldan nal doğrama, heyifdi!

Bir misra de, tufanlardan tez keçə,
Arxasınca qatar-qatar söz keçə!
Elə yerdən çal mismarı düz keçə!
Deməsinlər: nala-mıxa döyübdü.

Qurnaz köşə öz gönünü bəyənəmz,
Eldən olan el dalınca deyilməz!
En deməklə Günəş enməz, göy enməz! –
Kiri, kiri, eldən qırma, eyibdi!

UTANA-UTANA

Utana-utana ilk addım atdı,
Dedilər: “Böyüyər, çağadır indi...”
Utana-utana ərzi laxlatdı,
Dişi qantqlaşan çağadır indi.

Utana-utana durdu, devikdi,
Utana-utana boynunu bükdü,
Utana-utana leş üstə çökdü,
Caynağıyla didib dağdır indi.

Utana-utana sağlıqlar dedi,
Utana-utana tündləşdi ödü,
Utana-utana dünyanı yedi,
Öynədə bir yekə dağ udur indi.

Payı çoxaldıqca dedi: Az oldu...
Genəldi qulağı, genpalaz oldu,
Utana-utana utanmaz oldu,
Üzü su saxlamır, axıdır indi.

Adladı ha ordan, keçdi ha burdan,
Utanmaq sözünü saldı abırdan,
Başı çıxmaz oldu qımdan, qoburdan,
Çanağa öyrəşmiş bağadır indi.

SÖZÜNÜ SÖZ KİMİ DE

Asta söylə, guruldama,
Şer çığır-bağır deyil.
Köpüklənib nərildəmə,
Köpük olan ağır deyil.

Bir sığal çək: söz sığansın,
Bir sözə min söz sığsın,
Sözünü de, sözü qansın,
Xalq o qədər fağır deyil.

Sözün şəhdi, sirkəsi var,
Qəzəbi var, hikkəsi var,
Füzulitək Məkkəsi var,
Yetim deyil, sağır deyil.

Sözü yıxıb sürükləmə,
Çürüklənmə, çürükləmə.
Alqış üçün yerikləmə,
Ucuz alqış uğur deyil.

HƏRBƏ-ZORBA

Bir gəvəzə dedi-qoduçuya

Məndən nə qoparan, nə yapan olar,
Məndən nə bir alqış, nə çapan olar,
Məndən olsa-olsa bir sapand olar,
Qoyub daş yerinə ataram səni!

Heya unuduldu, qalxdımı pərdə?!
Min yol söyləmişdin, söylədin bir də...
Məni qurdalama durduğum yerdə,
Nə oyun başlasan, udaram səni.

Məni dəyişdirmək çətin inqilab!
Sən özün bilərsən, nə yapırsan yap!
Bacarıb yapmasan, zatına illap!..
Üyüdüb çınqıla qataram səni.

Tapılmaz şübhəli nöqtə izimdə,
Sözüm məndə baqi, mən də sözümdə,
Yadda qalan şəklin yoxdu gözümdə,
Qoşa buynuzundan tutaram səni.

Yaltaq yaşamaqdan əfzəldi ölüm!
Qazancın, nəfin nə? Vallah, nə bilim!..
Kimsəni döyməyə qalxmayıb əlim,
Amma bir zoğalla budaram səni.

Sən kimsən, ya nəsen? – deyə bilmədim,
Min-min qusurunu saya bilmədim...
Səni bir yol üstə qoya bilmədim,
Qoyun da deyilsən otaram səni...

YUMURTADAN YUN QIRXAN

Qəfil Görməmişov dağbəyi oldu,
Dağı zənbilinə yığdı, apardı.
Yumurtanı qırxdı, kosanı yoldu,
Sağmal inək kimi sağdı, apardı.

Dağları yıxdı ki, zər versin ona,
Göstərsin varını, sirr versin ona,
Sirr verməyən kimse sər versin ona,
Qorxutdu nisyəni, nağdı apardı.

Yolu, karvanı nə, bu köçü nədi?
Sormaqla doymayan bir əcinnədi.
Erkəkdi, dişidi, nə vecinədi,
Qısnadı, qısqraqlar doğdu, apardı.

Mənsəbi üz qoydu aşıb–daşmağa,
Başladı hər kəslə ağızlaşmağa.
Həqiqət istərken ağız açmağa,
Haqqı bələyində boğdu, apardı.

Dəhrəsi kəsərli, baltası zağlı,
Qopartdı dibindən kötüyü zoğlu.
Görməmiş kişinin görməmiş oğlu
Dikili nə gördü, yıxdı, apardı.

Demə, boş deyilmiş ulular yurdu,
Ədalət dikəlib haqq divan qurdu:
İldırım baltanı kökündən vurdu –
Başının üstündə çaxdı, apardı.

O BOYDA CƏMDƏK

Bu boyda cəmdəkdə bir çimdik ağıl,
Bir tikə mərifət göz ki tapılmaz!
Axtarsan, hər çeşid astar taparsan,
Astarından qalın üz ki tapılmaz...

Üzü astarından qalındı bunun,
Köpü qalınlıqdan alındı bunun,
Sözü saqqalıtək yolundu bunun,
Saqqal bir də çıxar... söz ki tapılmaz!

Çömçədən böyükdür, baxsan, qaşığı,
Udar gördüyünü qab qarışığı.
Gözündə bir zərre abır işığı,
Üzündə həyadan cizgi tapılmaz!

Bir haram tikəyə gözü dikilə,
Addım geri qoymaz, dünya tökülə.
Külü küllük boyda, güvənər külə,
Külünün altında köz ki tapılmaz!

Ancaq iftiradır dilinin barı,
Qəfil üstümüze püskürər qarı.
Qəlbində gəmrişən yalquzaqları
Gəl ki göstərməyə güzgü tapılmaz...

ÖZÜ ÖZ ARXASINDAN QAÇAN ADAM

Qınında ömürlük qalan olmayıb,
Astarını gördük, üzünü göstər.
Gözündən istilik alan olmayıb,
Bir yol isinməyə közünü göstər.

Bilməz çərəyinin kimse duzunu,
Müşküldü qəlbinin silmək tozunu,
Əyriyə çəkmisən ömrün uzununu,
Bir doğru yol üstə izini göstər.

Böhtanı dərdinə çarə görmüsən,
Ağı ömrün boyu qara görmüsən,
Günəşi görsən də para görmüsən,
Düzü düz göstərən gözünü göstər.

Hərəyə bir başqa qodu bəzərsən,
Hərəni bir cürə candan üzərsən,
Xalxın ipəyinə dodaq büzərsən,
Buyur, beş köpüklük bezini göstər.

Beş gün bir xəyalda haçan olmusan?
Sirrini yadlara açan olmusan.
Özün öz arxandan qaçan olmusan,
Özünə arxa dur, özünü göstər.

QONŞU

Doğulur qayğı bir ucdan,
Qayğılar sayılmaz, qonşu.
Axşamacan işdən-gücdən
Başımız ayılmaz, qonşu.

Bir sirli sazın simiyik,
Bir havanın tilsimiyik.
Biz dərin ümman kimiyik,
Sesimiz duyulmaz, qonşu!

Çəpərimə azca yayxan,
Öz əlində qalar yaxan!
Qonşusuna xain baxan
Bir qonşu bay olmaz, qonşu.

Çiçək dolu tağımız var,
Yığılmamış bağımız var,
Sənin, mənim zoğumuz var,
Pöhrəyə qıyılmaz, qonşu.

Boşuna vızıldar milçək,
Böhtandan, fitnədən əl çək.
Qonşuluğu pozan alçaq
Heç yerə qoyulmaz, qonşu.

Bundan ayrı yerimiz yox,
Köçməyə təhərimiz yox,
Özgə dərdi-sərimiz yox,
Bu dərd ki, oyulmaz, qonşu.

Havalanıb az sayıqla,
Eşit məni, ayaq saxla:
Vicdanımı ayıq saxla,
Yatırıdsan, ayılmaz, qonşu.

Şirindi torpaq dünyada,
Qıyılmaz qardaşa, yada.
Hər nemətdən doyulsa da,
Torpaqdan doyulmaz, qonşu.

At deyil ki, Qırat verim,
Baha töhfə, barat verim,
Soyulmur da, bir qat verim,
Torpaq ki, soyulmaz, qonşu?!

Bu torpağın min sehri var,
Min qəzəbi, min qəhri var,
Bu qərarın qan möhrü var,
Torpaqdan pay olmaz, qonşu!

1985

BU DARĞA BƏYLƏR

*Zaman vardı ki, "Bəy" kəlməsi qədir-qiyət
simvolu idi. "Bəy" deyənin ağzı ballanardı. Yadı-
nızdasa, qəfiyələnan bir təqdirnaməmiz vardı:*

*Gözal bəylər, ay bəylər!
Bir-birindən yey bəylər!..*

*Yazıqlar olsun ki, çağımızın məmur bəyləri,
daha dolğun desək, darğa bəyləri bu mənəvi də-
yəri də gözü müzdən saldı: darğa, yorğa və qarğa
bəylər... Əlbəttə, yüksək "Bəy" adına yamaq olan
bəylərə qarşıdır sözüüm.*

Yaxşı sizin, yey sizin,
Torpaq sizin, göy sizin,
Görünən hər şey sizin,
Ac neyləsin, tox bəylər?!

Bu qədər "palçıq" olmaz!
Xirdəyəcən zığ olmaz!
Belə adamlıq olmaz!
Yox, olmadı, yox, bəylər!

Nə yol qaldı, nə yolaq,
Mövqe tutdu çox ulaq,
O lax, bu lax... çoxu lax,
Bir-birindən lax bəylər!..

Cahil nədi, kamal nə?!
O mal nədi, bu mal nə?..
Siz nəsiniz, amal nə?!
Sizinki çax-çux, bəylər...

Cürmünüz qalaq-qalaq,
Xalqa dərd, Haqqa dolaq...
Gah yalsınız, gah yalaq,
Yal bəylər, yalaq bəylər.

Pardon, kaha qarınlar!
(Dərd anlamaz harınlar...)
Dar keçiddə burunlar,
İy çəkən alçaq bəylər!

Baş vurdunuz hər fəndə,
Hər biriniz şərməndə!
Çəkəmməz bunu bəndə,
Götürməz Allah, bəylər!

2000

İBLİSƏ ŞÜKÜR

Qəlbi, ruhu məkrli,
Yanı inkir-minkirli...
Qımıışığı nə kirli,
Nə qədər iblisə!..

Bir qayadır karsala;
Yandır, dağla, qarsala!
Min il ondan dərs ala,
Çatammaz iblis ona.

Üfunətdir varlığı:
(Hər yanı donuz lığı!)
Sığışmaz qəddarlığı
Nə ağla, nə lisana.

Min lənət bu kəmtərə!
Murdar qan, murdar çərə...
Dönüb baxmaz bir kərə
Tanrının qibləsinə.

Səfalet yağır yurda;
Millət inlər çuxurda...
Rəbbim bir zərrə nur da
Qıymayıb bu insana.

2000

“NƏ GÜNAHI TELLİ SAZIN?!”

Aşıq Musanın eynimisralı şerina nəzira

Saz möhtəşəm könül dağı!
Hər telində min yarpağı!
Söylə görək, cüvəllağı,
“Nə günahı telli sazın?!”

Saz Məcnundur, divanədir,
Ruhumuza pərvanədir!
Saz gözünə girir-nədir?!
“Nə günahı telli sazın?!”

Göydən yerə saz hədiyyə!
Ağ olursan sən nə deyə?
Məmur deyil rüşvət yeyə,
“Nə günahı telli sazın?!”

Bir ayardır, haqq divandır!
Şəkillənmiş təmiz qandır!
Ülviyyətə nərdivandır,
“Nə günahı telli sazın?!”

Əcdadına daş atma gəl,
Gicliyini faş etmə gəl!
Üz-gözünü turşutma gəl,
“Nə günahı telli sazın?!”

Özündən əl çəkən dəyyus!
Çərənləmə naqis-naqis!
Anlamırsan, özündən küs,
“Nə günahı telli sazın?!”

Düşmən kimi baxdın saza,
Məmməd səbrin çətin basa...
Sənin qanın xarabdırsa,
“Nə günahı telli sazın?!”

2000

FƏLAKƏT

Səni işıq bilib arxanca gəzdik,
Şəklini asmışdıq çırağ yerinə.
Sən onda ölsəydin, öldü deməzdik,
Səni qaldırardıq bayraq yerinə.

İşlənən əmələ mizan-çəki var,
Qurduğun qurğunun dərin kökü var,
Əmizik paylayıb gündə o ki var,
Bir xalqı qoymusan uşaq yerinə.

Millət candan oldu qan qusa-qusa,
Lənət Azadlığa, azadlıq busa!
Hara üz tutdunsa, ayaq basdınsa,
Qısqırıb göyərdi şər haqq yerinə.

Kirlətdin irqi də, milli qanı da,
Bir dəyər qalmadı səni tanıda,
Başqası işlətdi dəyirmanı da,
Sən də baş ağrıtdın çax-çax yerinə.

Hər işin tələymiş, hər sözün pərdə,
Arxa durduğunun arxası yerdə!..
Dəyərin yoxuymuş təpə qədər də,
Səni vəsf etmişik bir dağ yerinə...

1993

PADŞAHLAR VƏ SAMMİTLƏR

İki min il ötüşdü,
Dünya yeni düzəndə.
Padişahlar cəm olub:
Əzilən də, əzən də.

Sammitlər, ya heç nələr?..
Kef eləyir aşnalar.
Susuz qaldı təşnələr –
Dadlı vədlər nazəndə.

Qanun acizə zalım!
Fərqsizdir ölüm-qalım...
Başı kəsilən məlum,
Həmin başı kəsən də.

Siz şahsınız, xalq – peşka...
Sən verin yalan məşqə!
Üz başqa, astar başqa,
Başqa şeysiz bəzən də.

Nə xəbərdir, lotular?
Üst əllər, əlaltılar!
Yanıb dünya fot olar,
Neyləyersiz bəs onda?!

ORA SƏNİN YERİN DEYİL

*Mübarək şəkillərini milli pullarımızın
üstünə vurub şərəfləndirdiyiniz, sonra da
məsxərəyə qoyub təhqir etdiyimiz ulu
dəyərlərimiz olan taleşiz dədələrimizə:
Nizamiyə, Məmməd Əmin Rəsulzadəyə*

Düş o pulun üstündən, ustad,
Ora sənin yerin deyil!
Yaratdığın ürəklərdə yat,
Dünya bərabərin deyil!

Ləlü gövhər əyarısan!
Fikir, xəyal diyarısan!
Sən dirilik meyarısan!
Dərya səndən dərin deyil!

Pul nə şeydir, ulu dədəm?!
Yum gözünü, nuri-didəm!
Cəm olunsa mülki-Adəm,
Zərrəcə dəyərin deyil!

Sən Şərqi gövhər-kanısan!
Bir xalqın yol ərkanısan!
Ucalıq nərdivanısan,
Rüşvətin, alverin deyil!

Olmayanı öldürürsən,
Tüksüzləri yoldurursan,
Alçaqları qırdırırsan,
Rəzalət hünərin deyil.

Rüşvət bizi qoydu düzdə,
Yol qalmaq yolda-izdə.
Sındı iman bürcümüz də,
Təkcə balü-pərin deyil.

Nə indisi, nə keçmişi?!
Bir ibrətdi dünya işi!
Düş o puldan, aqıl kişi,
Ora sənin yerin deyil!
Könüllərdə taxt-tacın var,
O pul sənin pirin deyil!

1995

ÖZÜNÜ GÖZLƏ

*Hansı daha qorxuludur:
İtin birisi, yoxsa birinin iti?..*

İtin birisindən qorxub çəkinmə,
Birin itindən özünü gözlə!
Qanığı bir yana, sərti bir yana,
Kütünün kütündən özünü gözlə!

İtin biri yaşar min məşəqqətdə,
Birin itinə itlər həsəddə!
Ona köks ötürər insanlar həтта,
Quduz xislətindən özünü gözlə!

İtin birisini döyə bilərsən,
Hirsleşə bilərsən, söyə bilərsən.
Birin itini öyə bilərsən,
Daşan hiddətindən özünü gözlə!

Birin itisi var çox-çox bölgədə,
Sahibindən çoxdu bunlar bəlkə də...
Qəhmərli itlərdən qorun ölkədə,
Təkindən, cütündən özünü gözlə!

Birin itinin iti, itləri,
İt xılı sayında cəmiyyətləri...
Didib-parçalamaq bəd niyyətləri,
Həris niyyətindən özünü gözlə!

İtin biri deyil birinin iti:
Birinin itinin ayrı anketi,
Ayrı bayramlığı, ayrı banketi,
Şanı-şöhrətindən özünü gözlə!

Bu itlər turp ekər mərdin başında,
Hürər cəmiyyətin, fərdin başında,
Birinin iti var hər tin başında,
Bu tindən, o tindən özünü gözlə.
Birinin itindən özünü gözlə!

1999

“ƏLÜSTÜ MİSRALAR” DƏFTƏRİNDƏN

QOZ AĞACI

Qoz ağacı barsız qaldı,
Danladılar, utandı.
Qoz ağacı bar gətirdi,
Budaqları budandı.

ÖZGƏSİNİN QIYMƏTİ

Zibillikdən qızıl üzük tapıldı.
Küllük tez səsini başına aldı: –
Gültək zibilimi incidir kürək,
Mənə zər barmaqlı zərgərlər görək!..

O və O

İt qayaya hürdü, qaya dinmədi.
İt şiddət etdikcə daş diksinmədi.
Qayadan qoz boyda bir parça düşdü,
İt qaçdıqca qaçdı, geri dönmədi.

YARAN, AMMA YARINMA

Bir ömürdə bir yol olar yaranma!
Yarandınsa, gündə-gündə yarınma!

İRAD

Bülbül güldən yuva qurdu.
Donqulandı dozanqurdu: –
İndi ki var gözəl peyin,
Nə iş görür bu yelbeyin?!

HALALLIQ

Halallıqda göyərçini başa çək,
Qarğa üçün qızıl dimdik nə görək?!

İNSANLIQ NİŞANƏSİ

“– İnsanlıqdan payın, sübutun hanı?”
(Şəkil çəkdirməyə gəldi gümanı).

MƏNTİQ

Dedilər Qurd qurdluğundan öl çəkdi...
(Otlasaydı, deyərdim ki, gerçəkdi).

VASİTƏ

Balıqçıya gərəklidir soxulcan,
Sudan balıq tutuluncan.

BƏDGÜMAN

Belədən-beləyə qılinc çəkərək
Buludlar kişnədi, oynadı şimşək.
Ayağımı göyə qaldırdı sərçə: –
Birdən uçub-elər, saxlayam görək!..

DAYI

Aya dedilər ki "Hüsnünə əhsən!
Görünür nurundan sənə nur verən
Qüdrətli dayın var, karlı əmin var,
Onunçün bu qədər xoş görkəmin var..."
Ay бүkdü boynunu ələcsiz kimi,
Dedi ki, Güneşdən özgə kimim var?!

"ƏTALƏT"

Bənövşəni təhnizlədi bir nadan: –
"Bu çiçəyin ətaləti yamandı,
Ətir saçır dünya binnət olandan,
Düşünmür ki, zaman başqa zamandı...
Baxışlardan barıt yağan bir çağda,
Acizə bax, gülümsəyir qıraqda..."

*Bu da altmış yaşım,
bu da qış yaşım*

ALTMİŞ YAŞIMA

Bu da altmış yaşım, bu da qış yaşım,
Üstünə qar yağıb ağarmış yaşım...
Mənimlə doğulub, amma nə fayda?
Mənə yar deyilmiş... əğyarmış yaşım.

Qanımlı içməkdən gözü doymadı,
Qəlbimdə salamat bir yer qoymadı.
Ha yana baxırsan oyma-oymadı,
Zirvəmi çökdürmüş, dağ yarmış yaşım.

Nə qədər çəkərmış paxıllığımı,
Aldı gəncliyimi, ahıllığımı...
Ürəyim mən yerdən ümid lağımı,
Gündə bir müsibət doğarmış yaşım.

Bu da altmış yaşım, bu da qış yaşım,
Başabaş mənimlə dargınmış yaşım.
Yerimi-yurdumu aldı apardı,
Qarğımış, özü də qarğınmış yaşım.

1996

YOLLARIN SONUNDA

Deyəsən, sözümə baxmır bu bədən,
Göz işıqdan qalır, ürək qüvvədən.
Qopdu rüşələrim dərdədən, güvədən,
Keçdi boğazıma andır qocalıq.

Əl-ayaq süstəldi, barmaq keyidi,
"Toxtaq ol!" deyirəm, almır öyüdü.
Bir kişnər buludlu bahar göyüdü,
Dindirmək olmur ki, qandır qocalıq.

Sonda bir tələ var: hər çatan düşür,
Bir-bir arzularım ucadan düşür,
Qapıdan qovuram, bacadan düşür,
Sitəm qılıncına qındır qocalıq.

Bir yanar ocaqdım, bir qızıl közdüm,
Əridi varlığım, kül oldu, dözdüm.
Təkbətək döyüşsək, dərd eləməzdim,
Meydanda tək mənəm, ondur qocalıq.

Bu çərx ki, dolanır, cövrü mənəymiş,
Kaş, cavan Məmmədım geri dönəymiş.
Yapdığım küt gedir, getməsə nəymiş,
İçi kəpək dolu undur qocalıq.

NƏ FAYDA

Qocalıq bir sal qurşun,
Əsiriyəm bu qışın.
Ayağı bağlı quşun
Qanadından nə fayda?!

Həyatın sirr olsa da,
Dərgahın pır olsa da,
Dəclənlə bir olsa da,
Fəratından nə fayda?!

Aman namərd əsrindən!
Qurtulmadıq kəsindən...
Zaman yoxsa, Misrindən,
Qıratından nə fayda?!

Cənnət hara-buradı?!
Günah sıra-sıradı...
Ət kişinin bir adı!
On adından nə fayda?!

Yer gecikdi nəydisə,
Suçlu yerdə, göydüse...
Bəxt səndən göz əydisə,
İnadından nə fayda?!

QOCALANDA

*Qocalığımla məzələnən
hələ ki, cavan baxtəvərlərə*

O ki, meydan sular dana-doluqlar,
Sallar qulağımı at qocalanda.
Siçan məsxərəyə qoyar pişiyi,
Kəpənək cırradar qurd qocalanda.

Cavanlıqda yar-yaraşlıq şux olar,
Qoca olan bir şəltəyə qaxılar,
Cavankən dərini alan çox olar,
Dərini özünə sat qocalanda.

Demə gənclik imiş üzüyün qaşı!
Qoca lağ doğurar hər addımbaşı...
Dilin sapand olsun, söz-sapand daşı,
Bu karlı daşları at qocalanda.

İlahi bir nazdan tumardı könlüm,
Nə umsa, o nazdan umardı könlüm.
Bir sirlə cəlvədən hamardı könlüm,
Gündə min-min artır çat, qocalanda.

Bir qara qoymadı ağlar başımda,
Bir inad sevda var, çağlar başımda,
Bir sərxoş maral var dağlar başında:
Qoçaqçan marğa yat qocalanda.

SÖZ, SÖZ OLSUN GƏRƏK

Ağrıya-acıya, zillətə dözdüm,
Çalışdım ki, sözüm ağrısız olsun!
Hər sözə bənzəri hər yetən yazır;
Tər tökdüm ki sözüm ayrı söz olsun...

Qəlbinə qut olar sözüm bir loxma...
Yazımın yazıtək şəklinə baxma,
Misralarım mənim oğlumdur doğma;
Mənə ürək olsun, mənə göz olsun.

Əyartı söz olur gücün, zorun da,
Bir ömür çırpındım intizarında.
Əgər Haqq arasan söz bazarında,
Şairlə oxucu üz bəüz olsun!

2006

KİTABDAKILAR

Ön söz 4

MƏN BUYAM

Mən buyam	9
Keçib	9
Tapdanmış "Qible"	10
Ömrümün hanası toxunmaz daha	11
Hardasan, yurd sahibi	12
Məndən sonra	13
Dilək	14
Bu mətləb qədimdi... ..	14
Dağlar həsrətini duyacaqdımı	15
Laçın qaya	18
Bu elə bir dərddi ki... ..	19
Ovqat ala-toranında	19
Şəkərnəmə	20
Yaşaya bilmədimse	22
Ölüm-qalım arasında	22
Bir ondan özgə	23
Ürəyimdə	24
Qızım Könülə	24
Acı ovqatlı bir gün	25
Umacağım	26
Öz zəndimin xatası	26
Ömrün əbədiyyəti	27
Ürək möhlət verə... ..	27
Aldanma, könül, aldanma	28
Tənhalıq	29
Unudulmuş yurd yeri	29
Hara getsəm... ..	30
Tərtər qanımda çağlar	30
Donmuş işığım mənim	31

SƏPİB GÖYƏRDƏRƏM SÖZÜ, KƏLMƏNİ

Söz və şair	35
Sözlər öz rengini itirə bilər	36

Mənim dilim – qibləgahım	37
Müqəddəs yuva	38
Kəlbəcər	38
Dədəm Qorqud gəzən yerlər	40
Mənimki də ondan gəlib	40
Sümüklu dəre	41
Bu yolu seçdim ki...	42
Bu, həyatdır...	42
Fəzilət	44
Yeter ki	44
Vətən ömrü	45
Qoşqar haqqı	46
Bir yan Qoçdaş, bir yan Göyçə	47
Mötəbərlik göydən düşmür	47
Sona bülbüllər	48
Bilə bilmədik	49
Qaragöldə görüş	50
“Yanıq Kərəmi”	51
Dünya	52
Dərbəndim	53
Dərbənd yanğısı	54
Oyanış	55
Ömrümüzün Novruz dastanı	55
Bu kənddən bir ər gedər	57
Bacarmadıq	58
Quru adı qaldı	59
Güləbird bayatıları	59
Hələ o demək deyil	61
Nə deyəsən	62
Ovunmaz dərd	62
Əbəs qaçış	63
Ər gözədən salınsa bir evdə oğər	64
Namərd süftəsi	65
Əhriməni	66
Nizam sahibi	67
Yas var ki...	68
Tərəzinin iki gözü	69
Ulular məskəni	70
Bir leysan gözləyirəm	70
Bakıda qul bazarı	71
Şairin kəndini başına qaxma	73

Hayıfsan	74
Möhtac	75
Dünyanı uşaqlara verdik ki...	77
Salamat qal Hamarkəndi	78
Azman babaların cırtıdan nəvələri	79
Doğmalıq	80

QƏRƏNFİL – ŞƏHİD QANI

Siz gedəli	83
Qərənfil – şəhid qanı	84
Ağla, qərənfil, ağla	88
Azadlıq	94
Bu sərşəm dünya	95
Dünya	96
Mozarsız şəhیدe ağı	96
Qurtuluş mahnısı	97
Yurd itirən bay olmaz	98
İtirdiyimiz cənnət	100
Qalx ayağa, igidim	105
Balkanlar qan içində	106
Bağdad müsibəti	108
Sahibin hanı	109
Haradasınız?	110
Haydı, Qoç Koroğlu	111
Vətən və biz	111

AÇIL, BƏNÖVŞƏM, AÇIL

Şəfaq seli	115
Açıl, bənövşəm, açıl	116
Qısqaqıram dağları...	117
Kaş, belə qovuşa	118
Bərgüşad bayatısı	118
Yazla qış arasında	120
Günahı kimdə	120
Nəfəsimiz ətirləndi	121
Bənövşə həsrəti	122
Bənövşə nəfəsim	122
Baharla söhbət	123
Payız möcüzəsi	124

Payız	124
Yeddi gözəl	125
Adsız çiçək	126
Çiçək dənizi	126
Yuxuma girsən	127
Dəlidağın qış yuxusu	128
O dağların nəfəsi gül	128
Kəpəz	129
Bahar həsrəti	130
Düşkün qocalar kimi	130
Bahar	131
Yuxular çin olaydı	132
Pöhrələr	132
Hara belə, xan çinarım	133

ONU SANKİ QƏLƏM ÇƏKİB

Gəlməz	137
Heyrət	137
Bakı bir nağıldı, sən nağıl qızı	138
Elə bilirdim ki... ..	139
İncə-ince ləçəklər	140
Qönçə	141
Belə küskün görünmə	142
Dünəndən bəri	142
Tanımadın bəs mənə	143
Olan oldu, keçən keçdi... ..	144
Şirin əzab	145
Xoşuna gəlməz	145
O cənnət cilvəsi	146
Hey, gidi dünya	146
Keçmiş vəsflər kimi	147
Axtar mənə, göz mənə	147
Sənsiz keçən günlerim	148
Qoşa yaransaydıq... ..	149
Nə deyim... ..	149
Loğman sayahı	150
Qərənfil	150
Dünya, bu dünya	151
Dünya sənindi, zalım	152
Mənəm, mənəm!	152

Səni apararı yollar	153
Sən demə	153
İltimas	154
Yaxşı ki... ..	155
Əs, bahar nəfəslim	155
Dupduru bir dünya	156
Niyə itirdin mənə	157
Çiçəkmi dayanar qışın ovcunda	157
Haradasınız, oğlanlar?... ..	158
Hədələndi	159
Bir doyuılmaz çeşməsen	160
Səni gözləyə-gözləyə	160
Səni belə görməyəydim	161
Küsdürsən dağları	161
Kəpəz gözəli	162
Talış qızı	163
Unut görüm	163
Bu axşamüstü	164
Kaş ki... ..	165
Gəlmədin	166
Sənin məktublarm	166
Sənsiz bu yerlər	168
Bakıya məktub	169
Bəlkə	170
Son ümid	170

ZİRVƏDƏ QALAN ÖMÜRLƏR

Sirli cilvə	173
Yuxusu dağılmış məzar	174
Kərbala müsibəti	176
Heyrət	177
Nazim yangısı	178
Hönkürən nəğmələr	180
Zirvədə qalan ömür	181
Dəlidağda qalan var	182
Kəlbəcər nisgili	183
Aşiq Şəmşirə məktublar	184
Qibtə	187
Qəm eləmə	188
Ölümü öldürən qəhrəman	189

Paşa Qəlbinura	190
Bir qafiyə cazibəsində	191
Zərgər	193
Dağ ürəyi	194
Söyüdün dibində	194
Sirri-ilahidən sehirdi şerin	196
Sən gədəli	197
Dərdimə dəymə	198
Yazıqlar olsun	199
Dilbər	200
Döşə gəlsin	201
Sözün qüdrəti	202
Birdən görüşsək	203
Yaddaşma	203
Ayrı düşdü ruhla bədən	204
Saz	205
Dolan	206
Nur içində nur	207
La ilahə illəllah	211
Sadiq dost	214
Aldana-aldana	215
Ulu dağın ulusu	216
Nur şəhri	217
Bir Sultan yaşardı, Sultantəpədə	218
Haqqa uzanan yolda	219
Şəhidlər məscidi	220

“ANADOLU DƏFTƏRİ”NDƏN

Nazan gözəlləməsi	223
Qazilər yurdu	224
“Adalardan bir qız gəlir bizlərə...”	225
Ağrı dağı ilə görüş	226
Əhməd Bican Ərcilasuna	227
Adalarda bir gün	228
Gah batan, gah çıxan günəşimiz var	229
Sazı məzara endirdilər	230
Qadir Paşa	231
Harput həsrəti	232
Bir dolu badə kimi	232
Azərbaycan	235

Təbrizə çatmağa nə yol qaldı ki?	237
Göy adamı	239
Özümü təhniz	239
Qürbətçi harayı	241
Kıbrısın ulu türkü	244
Ya Həzrəti-Mövlana	245
Dərdin beləsi	246
Sultan Əhməd Camisi	247
Get ağzını yaxala	248
Sərtlikdə zəriflik	249
Banu Çiçəyin on beş yaşına	249
Ağlı bobəliyində qalmış saqqallı dedəyə	250
Bahar yağmuru gibi	251
Dönsənə, Naci	253

GAH NALA DÖY, GAH MIXA

Uzaqbaşı	255
Yalan	256
Kürsüdəki	257
Dəmlər o dəmlər idi... ..	258
O bazar başqa bazarı	260
Çoban, sənın xəbərın var	262
1+99	263
Qəflot	264
Doymaz göz, yumulmaz əl	266
Şeir söyüş deyil	267
Qələm nə kökə düşdü	267
Rəzalət çuxuru	268
Çuxur adam	269
Yaltaq	270
Nə dəxli var	271
Şirin qan və zəli	272
Tapşırıqlı mərdimazara	273
Çıx oyundan, Əjdər əmi	274
Lütəyinlər	277
“Yeri, hapını ye...”	277
Bu daqqalar	278
Gülən eşşəyin nağılı	279
Atdan yuxarı	280
Bəlkə	281

Axın	281
Qızara-qızara	282
Özgesinin adına	283
O sənin haqqın deyil	284
Ona	285
Amma zəfər ha!	286
Dünya xəlvət dəre deyil	287
Kiri, kiri	288
Utana-utana	289
Sözünü söz kimi de	290
Herbə-zorba	290
Yumurtadan yun qırخان	291
O boyda cəmdək	292
Özü öz arxasından qaçan adam	293
Qonşu	294
Bu dərğa bəylər	295
İblisə şükür	296
“Nə günahı telli sazın?!”	297
Fəlakət	298
Padşahlar və sammitlər	299
Ora sənin yerin deyil	300
Özünü gözlə	301
“Əlüstü misralar” dəftərindən	302

**BU DA ALTMİŞ YAŞIM,
BU DA QIŞ YAŞIM**

Altmış yaşıma	307
Yolların sonunda	307
Nə fayda	308
Qocalanda	309
Söz, söz olsun gerek	310

Buraxılışa məsul:	<i>Umud Rəhimoğlu</i>
Texniki redaktor:	<i>Mübariz Piri</i>
Kompyuter səhifələyicisi:	<i>Allahverdi Kərimov</i>
Korrektor:	<i>Tofiq Qaraqaya</i>

Yığılmağa verilmişdir 28.09.2006. Çapa imzalanmışdır 15.11.2006.
Formatı 60x90 $\frac{1}{16}$. Fiziki çap vərəqi 20. Ofset çap üsulu.
Tirajı 25000. Sifariş 227.

Kitab “Şerq-Qərb” mətbəəsində çap olunmuşdur.
Bakı, Aşıq Ələsgər küçəsi, 17.